

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ja laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. Lain tarkoituksena olisi parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta, kustannustehokkuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta.

Tarkoituksena on koota olemassa olevat ja uudet hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevat säännökset ehdotettuun lakiin, säätää tarkemmin palvelujen toiminnallisuuksista, palvelutuottajien vastuista ja tehtävistä sekä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä palvelujen tuottamiseksi. Lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja.

Samalla muutettaisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annettua lakia siten, että mainitun lain sääntely koskien yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja kumottaisiin.

Palvelutuotanto keskitettäisiin pääsääntöisesti Väestörekisterikeskukseen, minkä johdosta Väestörekisterikeskukseen palkattaisiin henkilöitä huolehtimaan palvelujen jatkuvasta tuotannosta. Esityksestä johtuu myös muita taloudellisia vaikutuksia erityisesti Väestörekisterikeskukseen sekä niille viranomaisille ja hallinnonaloille, joilta siirrettäisiin resursseja Väestörekisterikeskukseen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama ICT 2015 työryhmä ehdotti raportissaan tammikuussa 2013 kansallisen palveluarkkitehtuurin rakentamista. Palveluarkkitehtuurin avulla voidaan luoda organisaatorajoja ylittäviä palveluja nykyistä helpommin sekä välttää päällekkäistä työtä ja parantaa asiakaspalvelua.

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma 29.8.2013 taloudenkasvuedellytysten vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi sisältää linjauksen (kohdassa 2.11), jonka mukaan ”Toteutetaan viipymättä kansallinen sähköinen palveluväylä ja sähköinen tunnistautuminen kustannustehokkaasti sekä Viron yhteistyömahdollisuudet täysmääräisesti hyödyntäen.”

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi päätöksessään 19.11.2013 kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelman asettamista. Ministerivaliokunta puolsi lisäksi, että kansallisen palveluarkkitehtuurin kokonaisuuteen sisältyisivät kansallinen palveluväylä (tiedonväli-

tyskerros), kansallinen sähköinen tunnistusmalli, kansalliset ratkaisut organisaatioiden ja luonnollisten henkilöiden roolien ja valtuutusten hallintaan, kansalaisten, yritysten ja viranomaisten tarvitsemat yhteiset palvelukanavat (palvelunäkymät) sekä ohjelman toimeenpanon edellyttämät ohjaus- ja hallintamallit.

Pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa asetetaan vaatimuksia ja päämääriä tuottavuusloikalle, jota tulee tavoitella muun muassa julkisissa palveluissa ja yksityisellä sektorilla tarttumalla digitalisaation mahdollisuuksiin ja purkamalla turhaa sääntelyä ja byrokratiaa. Hallitusohjelman mukaan julkiset palvelut rakennetaan käyttäjälähtöisiksi ja ensisijaisesti digitaalisiksi, jotta julkisen talouden kannalta välttämätön tuottavuusloikka onnistuu. Kehittämisessä priorisoidaan palvelut, joissa tuottavuushyöty on suurin. Digitalisaatio on hallituksen strategian läpileikkaava teema.

Valtiovarainministeriön 18.6.2014 asettamassa Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelmassa (KaPA-ohjelma) rakennetaan digitaalinen infrastruktuuri digitalisaation ja sähköisten palvelujen kehittämisen pohjaksi. Ohjelman hankkeet ovat palveluväylä, kansalaisten, yrityksen ja viranomaisen palvelunäkymät, tunnistamisen malli sekä roolien ja valtuuksien hallinta. Ohjelma päättyy vuonna 2017. Ohjelman ja sen hankkeet omistaa valtiovarainministeriö. Operatiivinen toteutusvastuu on Väestörekisterikeskuksen KPA-yksiköllä.

Kansallinen palveluarkkitehtuuri luo pohjan Sipilän hallitusohjelman digitalisaatiokehityksen toteuttamiselle. Digitalisaatiota edistävät hankkeet, kuten kansallinen tulorekisteri, rakentuvat kansallisen palveluarkkitehtuurin päälle. Sote-aluehallintouudistuksen ICT-ratkaisut hyödyntävät kaikkia palveluarkkitehtuurissa kehitettäviä komponentteja. KaPA –ohjelma ja sen yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut tukevat myös monelta osin jaksossa 2.2. kuvattua EU:n digitaalisia sisämarkkinoita koskevaa strategiaa. Esimerkiksi yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen, kuten asiointivaltuuksia koskevan tiedon tarjoavan palvelun, käyttö osaltaan tukee ns. yhden kerran –periaatetta, jolla tarkoitetaan sitä, että viranomaiset jakavat tietyt tiedot sisäisesti eikä niiden tarvitse pyytää tietoja uudelleen. Lisäksi KaPA-ohjelman palvelut avaavat mahdollisuuden suomalaisen kaupparekisterin liittämisen palveluväylän kautta EU -jäsenvaltioiden yritysten ja viranomaisten käyttöön. KaPA-ohjelman luonnollisen henkilön tunnistamispalveluun pohjautuvalla ratkaisulla voidaan tulevaisuudessa mahdollistaa myös muiden EU-maiden rajat ylittävä toisen jäsenvaltion kansalaisten tunnistaminen.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on säätää hallinnon yhteisten sähköisten asioinnin tukipalvelujen järjestämisestä. Lain tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. Lailla luotaisiin puitteet järjestää muun muassa KaPA-ohjelman puitteissa kehitettyjen julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen yhtenäinen tuotanto ja käyttö.

Palvelutuotanto keskitettäisiin maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua lukuun ottamatta Väestörekisterikeskukseen (VRK). Samalla yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen kuvauksia ja palvelutuottajan tehtäviä tarkennettaisiin lain tasolla sekä säädettäisiin uusista palveluista sekä palvelutuottajan vastuista ja tehtävistä sekä henkilö- ja muiden tietojen käsittelystä palvelujen tuottamiseksi.

Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annettua lakia (1226/2013, jäljempänä ”TORI –laki”) muutettaisiin siten, että mainitun lain sääntely koskien

yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja kumottaisiin. Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annettuun asetukseen (132/2014, jäljempänä ”TORI -asetus”), tehtäisiin erikseen vastaavat muutokset.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Tiedonhallintaa koskeva sääntely

Julkisen hallinnon toiminnan rakenteista ja yleisistä perusteista on säädetty Suomen perustuslaissa (731/1999), hallintolaissa (434/2003), kuntalaissa (365/1995) sekä muissa hallinnon yleislaeissa. Julkisen hallinnon palveluarkkitehtuurin rakenteista on säädetty lainsäädännössä järjestämisvastuulähtöisesti, erikseen kunkin viranomaisen tehtävistä ja toimivallasta. Viranomaisten tiedonhallinta ja siihen liittyvät vastuut määräytyvät yleislainsäädännön tasolla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä ”julkisuuslaki”), arkistolain (831/1999) ja henkilötietolain (523/1999) perusteella. Tiedonhallinnan lainsäädännön kohteina ovat asiakirjat, viranomaisten asiakirjat sekä niissä olevat henkilötiedot.

Julkisuuslaissa on omaksuttu viranomaisen erillisyyperiaate, jonka mukaan kukin viranomaisen päättää hallussaan olevien asiakirjojensa ja rekistereissä olevien tietojensa antamisesta sekä vastaa muutenkin julkisuusperiaatteen toteuttamisesta. Julkisuuslain 21 §:ssä on säädetty viranomaisten tietopalvelun järjestämisestä. Viranomaisen voi pyynnöstä tuottaa ja luovuttaa eri käyttötarkoituksia varten automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpitämänsä yhteen tai useampaan tietojärjestelmään talletetuista merkeistä muodostetun tietoaaineiston. Edellytyksenä on, että tietopalvelun tuottaminen ei ole vastoin sitä, mitä asiakirjan salassapidosta ja henkilötietojen suojasta säädetään. Asianomaisten viranomaisten luvalla ja tietopalvelua koskevien edellytysten täytyessä tietoaaineisto voidaan tuottaa myös eri viranomaisten ylläpitämistä tietojärjestelmistä. Säännöstä voidaan soveltaa yksittäisiin tietopyyntöihin, muttei laajemmin teknisten käyttöyhteyksien avaamiseen. Julkisuuslain 29 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen voi avata toiselle viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka toisen viranomaisen on laissa erikseen säädetyn velvollisuuden mukaan otettava päätöksenteossaan huomioon. Jos henkilötiedot on säädetty salassa pidettäväksi, käyttöyhteyden avulla saa hakea tietoja vain henkilöistä, jotka ovat antaneet siihen suostumuksensa, jollei salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta erikseen nimenomaisesti säädetä toisin.

Tiedonhallinnan erityissääntely koostuu eri rekistereitä koskevista säädöksistä ja säännöksistä. Sääntelyn kohteina ovat pääasiassa rekisterinpidon vastuut, käyttötarkoitus, rekisterin tietosäilytys sekä tietojen luovutuksiin kuten tiedonsaantioikeuteen, salassapitoon sekä teknisen käyttöyhteyden avaamiseen liittyvät kysymykset. Rekistereitä koskeva sääntely on hajautunut useisiin kymmeniin lakeihin. Useat viranomaisten rekisterit perustuvat myös yleislain sääntelyyn eli siihen, että rekisterinpito on sallittua henkilötietolain nojalla viranomaisen laissa säädetyn tai sen nojalla määrätyn tehtävän hoitamiseksi.

Tiedollisesta ja menettelyllisestä suostumuksesta

Suostumukset voidaan jakaa tiedollisiin ja menettelyllisiin suostumuksiin. Tiedollinen suostumus on lähtökohta henkilötietojen käsittelylle. Henkilötietolain 3 §:n 7 kohdassa on säädetty tiedollisen suostumuksen perusteista. Suostumuksella voidaan varmistaa rekisteröidyn tahto

tietojenkäsittelyyn ja luoda rekisterinpitäjille oikeus käsitellä henkilötietoja. Suostumukselle on mainitussa säännöksessä asetettu kolme kriteeriä – sen tulee olla vapaaehtoinen, yksilöity sekä tietoinen tahdonilmaisuu. Edellä kuvatut yleiset suostumuksen kriteerit on otettava huomioon suostumukseen perustuvassa tietojen käsittelyssä.

Henkilötietolain 12 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan arkaluonteisia tietoja voidaan käsitellä muun muassa rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen perusteella. Sähköisessä asiointissa tarvitaan tiedollista suostumusta tilanteissa, joissa hallinnon asiakkaan tietoja haetaan eri viranomaisten henkilörekistereistä jonkin viranomaisen sähköiseen asiointipalveluun esitiedoksi esimerkiksi hakemus- tai ilmoituslomakkeelle. Ennen asian vireillepanoa on tilanteita, joissa tiedonsaanti toisen viranomaisen rekisteristä voi tapahtua vain rekisteröidyn suostumuksella erityisesti salassa pidettävien tietojen osalta. Asiakkaan suostumuksen antamiseen liittyviä säännöksiä on erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä työvoimapalveluja koskevassa lainsäädännössä, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007).

Sähköisessä asiointissa henkilön yksilöinti tapahtuu useimmiten henkilötunnuksen avulla erityisesti vahvoja tunnistusmenetelmiä hyödyntävissä asiointipalveluissa. Henkilötunnusta saa henkilötietolain 13 §:n mukaan käsitellä rekisteröidyn yksiselitteisesti antamalla suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi käsittely on sallittua, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi taikka rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Menettelylliset suostumukset liittyvät esimerkiksi sähköisiin tiedoksiantoihin. Myös maksutapahtumiin liittyy menettelyllisiä suostumuksia. Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 18 §:ssä tarkoitettu todisteellinen sähköinen tiedoksianto ja 19 §:ssä säädetty tavallinen sähköinen tiedoksianto on mahdollista tehdä asianosaisen suostumuksella.

Sähköistä asiointia ja tunnistamista koskeva sääntely

Sähköinen asiointi hallinnossa perustuu hallintolakiin, sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin sekä erityislaeissa oleviin esimerkiksi tiedoksiantamista koskeviin säännöksiin.

Henkilön tunnistamisesta asiointitilanteessa ei ole yleislainsäädännön tasolla säädetty. Erityislakeihin, esimerkiksi maakaaren (540/1995) 9 a luvun 1 §:ään sisältyy tunnistamista koskevia säännöksiä. Hallintolain 16 §:n mukaan viranomaiselle toimitettavasta asiakirjasta on mainittava lähettäjän nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi. Sen sijaan erityisestä lähettäjän tunnistettavuusvaatimuksesta hallintolaissa ei ole säädetty. Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 §:n 2 momentin mukaan viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjältä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valtionhallinnon tieto- ja kyberturvallisuuden johtoryhmän (VAHTI) ohjeessa ”Tunnistaminen julkishallinnon verkkopalvelussa” (Ohje 12/2006) on arvioitu tunnistamisen tarvetta erilaisissa julkishallinnon asiointipalveluissa. Ohjeen mukaan käyttäjän tunnistaminen on tarpeellista, kun käyttäjä pääsee käsiksi suojattaviin tietoihin (esim. salassa pidettävät henkilötiedot) tai käyttäjä voi laittaa vireille asioita, joilla on oikeudellista tai huomattavaa taloudellista merkitystä. Joskus myös lainsäädäntö voi vaatia käyttäjän tunnistamista. Tunnistamisen luo-

tettavuustasoa määriteltäessä otetaan kantaa siihen, miten luotettavaa käyttäjäidentiteettiä käyttäjiltä vaaditaan ja minkä tasoisesti käyttäjät todennetaan palvelun käyttö tilanteessa Tieto- ja tiedottamispalvelut ovat oletusarvoisesti anonyymisti käytettäviä, joten niiden käyttäjiä ei pidä velvoittaa tunnistautumaan. VAHTI on 6.5.2015 asettanut sähköisen asioinnin tietoturvallisuus –työryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa uudistaa ja yhdistää sähköistä asiointia ja palveluja koskevat, edellä mainittu VAHTI-ohje 12/2006 sekä VAHTI-ohje 4/2001, Sähköisten palveluiden ja asioinnin tietoturvallisuuden yleisohje.

Julkisen hallinnon henkilöasiakkaille tarkoitettuihin sähköisiin asiointipalveluihin kirjaudutaan pääosin tunnistuksenohjaus- ja hallintapalveluiden kautta. Tällaisia palveluita ovat Vetuma- ja Tunnistus.fi -palvelu. TORI -asetuksen 5 §:n 4 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa Vetuma-palvelua. Verohallinto tuottaa TORI-asetuksen 9 §:n ja verohallinnosta annetun lain 2 a §:n nojalla palvelua, jonka avulla viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava voi julkista tehtävää hoitaessaan tunnistaa organisaation ja sitä edustavan henkilön (KATSO-palvelu).

Tunnistusvälineiden tarjoamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista on säädetty vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009, jäljempänä ”tunnistuslaki”). Laissa on säädetty niistä vaatimuksista, jotka tunnistuspalvelun tarjoajien ja laatuvarmentajien pitää täyttää. Käytännössä tunnistusvälineitä hyödyntäen voidaan toteuttaa niiden ominaisuuksista riippuen myös tietyn tasoisia sähköisiä allekirjoituksia. Viestintävirasto valvoo tunnistuspalvelun tarjoajien toimintaa. Sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (N:o 910/2014, jäljempänä eIDAS-asetus) voimaantulon myötä tunnistuslakiin valmistellaan parhaillaan muutoksia. Vahva sähköinen tunnistaminen on tarkoitus määritellä niin, että se käsittää eIDAS-asetuksessa määritellyt korotetun ja korkean varmuustason tunnistusvälineet. Pääsääntöisesti asiointipalvelun tuottaja päättää, minkä tasoista tunnistamista sen palvelun käyttö edellyttää, ellei toisin ole säädetty.

Roolit ja valtuudet

Edustaminen on jaettavissa lakisääteiseen ja oikeustoimeen perustuvaan edustamiseen. Lakisääteisiä (tai ”laillisia”) edustajia ovat muun muassa edunvalvoja, huoltajat ja osakeyhtiön toimitusjohtaja. Valtuutuksista, jotka perustuvat oikeustoimeen, säädetään varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/1929, jäljempänä ”oikeustoimilaki”). Oikeustoimeen perustuvan valtuutuksen sisältö voi koskea esimerkiksi tiettyä asiaa, tietyssä viranomaisessa tapahtuvaa asiointia yleensä tai se voi olla yleinen asianajovaltuutus.

Lakisääteiset sekä oikeustoimiperustaiset edustajat voivat tehdä päämiehen puolesta, kelpoisuudesta riippuen muun muassa eriasteisia sopimuksia tai käyttää puhevaltaa viranomaisissa. Oikeustoimilain 11 §:n 1 momentin mukaan jos valtuutettu tehdessään oikeustoimen on toiminut vastoin valtuuttajan hänelle antamia ohjeita, ei oikeustoimi sido valtuuttajaa, jos kolmas henkilö tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että valtuutettu ylitti toimivaltansa. Toimivallan ylittänyt valtuutettu voi joutua korvausvastuuseen päämiehestä kohtaan.

Henkilön oikeus toimia toisen puolesta voi määräytyä esimerkiksi hallintolain 14 §:n 1 momentin mukaisesti. Säännöksen mukaan vajaanpuolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Lapsen vanhemmat tai muu huoltaja edustajat ja käyttävät puhevaltaa viranomaisissa yleensä alaikäisen lapsen puolesta. Hallin-

tolain 14 §:n 3 momentin mukaan 15 vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin kuitenkin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilö taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta. Lisäksi 14 §:n 1 momentin mukaan vajaanvaltaisella on oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta.

Henkilöä voi myös edustaa edunvalvoja, jonka asemasta on säädetty holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999, jäljempänä ”holhoustoimilaki”), edunvalvontavaltuutuksesta annetussa laissa (648/2007, jäljempänä EVL) sekä hallintolain 15 §:ssä.

Edunvalvontavaltuutuksella valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa tämän omaisuutta koskevissa ja muissa taloudellisissa asioissa, sekä sellaisissa asioissa, joiden merkitystä valtuuttaja ei kykene ymmärtämään sillä hetkellä, jolloin valtuutusta olisi käytettävä (EVL 2 § 1 momentti). Valtuutus voidaan rajoittaa koskemaan määrättyä oikeustointia, asiaa tai omaisuutta (EVL 2 § 2 momentti). Edunvalvontavaltuutusta ei voida antaa oikeushenkilölle (EVL 3 §).

Edunvalvojista ja edunvalvontavaltuutuksesta annetussa laissa tarkoitetuista valtuutuksista pidetään valtakunnallista holhousasioiden rekisteriä, jonka pitäjänä toimivat holhousviranomaiset ja aluehallintovirasto (holhoustoimilaki 64 §:n 1 mom). Rekisteristä on mahdollista saada sähköisesti valtuutustietoja, joilla voidaan todentaa henkilön kelpoisuus edustaa ja käyttää puhevaltaa päämiehensä puolesta. Holhoustoimilain 64 §:n 5 momentin ja toimivaltaisista maistraateista ja toimivaltaisesta aluehallintovirastosta eräissä maistraatin ja aluehallintoviraston tehtävissä annetun asetuksen (1351/2011) 8 §:n nojalla Hämeen maistraatti voi antaa luvan holhousasioiden rekisterin tietojen saamiseksi teknisen käyttöyhteyden välityksellä sellaiselle valtion tai kunnan viranomaiselle, yhteisölle tai elinkeinonharjoittajalle, joka toiminnassaan jatkuvasti tarvitsee rekisterin tietoja hyväksyttävää tarkoitusta varten. Tällainen tarkoitus on muun muassa sellaisen sähköisen asiointipalvelun tarjoaminen, jossa asioi usein määrättyjä edunvalvojia tai edunvalvontavaltuutuksen saajia.

Sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain 9 §:n 2 momentin mukaan asiamiehen ei pääsääntöisesti tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos viranomaiselle toimitetussa sähköisessä asiakirjassa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Viranomainen voi kuitenkin määrätä valtakirjan toimitettavaksi, jos viranomaisella on aihetta epäillä asiamiehen toimivaltaa tai sen laajuutta.

Lakiin perustuvaa edustamista koskevat tiedot ovat saatavissa väestötietojärjestelmästä ja maistraattien edunvalvontarekisteristä sekä organisaatioiden osalta eri organisaatiotyyppisiä koskevista rekistereistä. Sen selvittäminen, kenellä missäkin tilanteessa on oikeus lain perusteella edustaa luonnollista tai oikeushenkilöä, saattaa edellyttää sekä edustamiseen että asiointiin liittyvän lainsäädännön selvittämistä. Joissain tilanteissa puhevalta saattaa myös olla jaettu esimerkiksi huoltajien kesken taikka päämiehen ja edunvalvojan välillä.

Asiointitili

Julkisen hallinnon tuottamana asiakasviestinnän keskitettynä palveluna on tällä hetkellä Kansalaisen asiointitili. Sitä tuottaa Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori. Asiointitili on ollut käytössä vuodesta 2011 lähtien ja sen tuotantotehtävästä on säädetty TORI-asetuksen 5 §:n 4 momentin 1 kohdassa, jossa säädetään viranomaisten ja kansalaisten tai yhteisöjen vä-

lisestä viestintäkanavasta ja hallinnollisten päätösten keskitetystä sähköisestä toimittamispaikasta.

Sähköisen suoramarkkinoinnin edellytyksistä säädetään tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 24 luvussa. Lain 200 §:n mukaan sähköpostiviestien, tekstiviestien, puheviestien, ääniviestien tai kuvaviestien avulla toteutettua suoramarkkinointia saa kohdistaa vain sellaisiin luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat antaneet siihen ennalta suostumuksensa. Jos myyjä saa asiakkaana olevalta henkilöltä sähköpostiviestiin, tekstiviestiin, puheviestiin, ääniviestiin tai kuvaviestiin liittyvän yhteystiedon tuotteen tai palvelun myynnin yhteydessä, myyjä voi kuitenkin käyttää tätä yhteystietoa omien samaan tuoteryhmään kuuluvien tai muuten vastaavien tuotteiden ja palvelujen suoramarkkinoinnissa. Palvelun tarjoajan tai tuotteen myyjän on annettava asiakkaana olevalle luonnolliselle henkilölle mahdollisuus ilman erillistä maksua ja helposti kieltää yhteystiedon käyttö tiedon keräämisen ja jokaisen sähköpostiviestin, tekstiviestin, puheviestin, ääniviestin ja kuvaviestin yhteydessä. Palvelun tarjoajan tai tuotteen myyjän on selkeästi tiedotettava kieltomahdollisuudesta.

Tietoyhteiskuntakaaren 202 §:n mukaan suoramarkkinointia yhteisölle saa harjoittaa, jollei tämä ole sitä nimenomaisesti kieltänyt. Yhteisöllä on oltava mahdollisuus kieltää suoramarkkinointi ja kieltomahdollisuudesta on tiedotettava yhteisöä.

Suoramarkkinointisääntely ei koske sopimussuhteen hoitamisen edellyttämää asiakasviestintää, jossa asiakkaalle esimerkiksi tiedotetaan hänen tilaamaansa palveluun tai tuotteeseen liittyvistä asioista.

TORI-laki ja -asetus

TORI -laki on valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämistä sääntelevä erityislaki suhteessa julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annettuun lakiin (634/2011, jäljempänä ”tietohallintolaki”). TORI -lailla on koottu hallinnollisesti yhteen valtion tieto- ja viestintäteknisiä toimintoja sekä luotu puitteet järjestää valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen yhtenäinen tuotanto ja käyttö. Valtion yhteisiin tieto- ja viestintäteknisiin palveluihin kuuluvat TORI -lain mukaan myös yhteiset sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelut.

TORI -lain 2 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan yhteisillä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluilla tarkoitetaan sähköisen asioinnin toteuttamisen edellyttämiä tai sähköisiin asiointipalveluihin liittymistä tukevia tieto- ja viestintäteknisiä ratkaisuja.

TORI -laissa ja -asetuksessa säädetään myös velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä palveluja. TORI-asetuksen 13 §:n 2 momentissa tarkennetaan valtion virastojen sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen käyttövelvollisuus koskemaan asetuksen 5 §:n 4 momentin 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja, Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskuksen tuottamia palveluja eli viestinvälityspalvelua (asiointitili) ja tunnistamisen, allekirjoittamisen ja maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua (Vetuma) sekä virkamiehen tunnistuspalvelua (VIRTU).

Yhteisten sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelujen tuottajan asiakkaina voivat valtion ja kunnan viranomaisten lisäksi lain 14 §:n mukaan olla muut julkisen hallinnon viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot sekä julkista

hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yritykset ja yhteisöt. Muut yksityiset yritykset tai yhteisöt eivät voi olla asiakkaana.

TORI -asetuksen 3 §:ssä säädetään yhteisistä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluista. Pykälässä määritellään muun muassa palveluväylä, palvelutietovaranto ja palvelunäkymä sekä muita tukipalveluja, joista ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin lain tasolla tässä hallituksen esityksessä. TORI-asetuksen 5 §:n 4 momentissa säädetään Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen tuottamista yhteisistä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluista.

Asetuksen 8 §:ssä säädetään Valtiokonttorin velvollisuudesta tuottaa ja kehittää tukipalveluihin kuuluvaa Suomi.fi -palvelua. Verohallinto tuottaa ja kehittää asetuksen 9 §:n mukaan sähköistä (KATSO-) tunnistuspalvelua, jonka avulla viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava voi julkista tehtävää hoitaessaan tunnistaa organisaation ja sitä edustavan henkilön. VRK tuottaa ja kehittää asetuksen 10 §:n mukaan tukipalveluihin kuuluvia palvelunäkymiä sekä tiedonvälityskanavaa (palveluväylä), julkisen hallinnon tietovarantoihin sisältyvien tietojen tarkastuspalvelua sekä henkilöiden toimivaltuuksien ja valtuutusten hallinnointipalvelua. Lisäksi 11 §:ssä on säädetty Etelä-Savon ELY -keskuksen tehtäväksi tuottaa ja kehittää tukipalveluihin kuuluvaa yrityssuomi.fi -palvelua. Nyttemmin palvelua tuottaa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus).

TORI-laissa ei ole lueteltu tai määritelty erikseen yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja, vaan palvelut ja niiden tuottajat on määritelty lyhyesti asetuksessa. Lakiin tai asetukseen ei sisälly erityisiä palvelujen toiminnallisuuksia taikka palveluihin liittyvää henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Asetuksessa viranomaisten tehtävät palvelutuotannossa on hajautettu siten, että yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja tuottavat useat viranomaiset VRK:n lisäksi.

VRK:n tehtäväksi TORI-asetuksen 10 §:n mukaan kuuluvien palvelujen tuottaminen ei ole muutamia pilotteja lukuun ottamatta käynnistynyt – eikä TORI-asetuksen 13 §:n 2 momentissa täsmennetty käyttövelvoite ulotu VRK:n palveluihin. Tunnistuspalvelun osalta Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa Vetuma-palvelua, jonka avulla viranomaiset voivat helpommin teknisesti toteuttaa tunnistamisen sähköisen asioinnin palvelussa. Vetuma -palvelu ei kuitenkaan ole poistanut viranomaisilta tarvetta sopia erikseen tunnistamispalvelun käytöstä kunkin tunnistuspalvelun tarjoajan kanssa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Kansainvälinen kehitys julkisen hallinnon sähköisten asiointipalvelujen järjestämisessä on moninainen. Yleisesti useiden maiden julkisen hallinnon tietohallinnon strategioihin on kirjattu tavoitteeksi yhtenäistää tieto- ja viestinteknisiä perusratkaisuja eri alueilla muun muassa keskitetyillä ratkaisuilla.

Tanska

Tanskassa perustettiin vuonna 2009 Tanskan valtiovarainministeriön alainen virasto, Statens IT (valtionhallinnon IT-keskus). Viraston perustamisen taustalla olevana tavoitteena on, että suuruuden ekonomia ja standardisointi vähentävät hallinnon kuluja tieto- ja viestintätekniisten palvelujen hoitamisessa. Tämä arvioitiin Tanskassa mahdolliseksi yhdistämällä eri ministeri-

öiden tietohallinnon tuotantotehtäviä. Virasto tarjoaa tällä hetkellä palveluja 10 ministeriölle ja näiden 11000 käyttäjälle. Virastolla on vuosittainen tulossopimus Tanskan valtiovarainministeriön kanssa.

[Kuvaus Tanskasta]

Viro

Riigi Infosüsteemi Amet, RIA (Viron tietojärjestelmävirasto) koordinoi Viron hallinnon tietojärjestelmien kehitystä ja tietoturvallisuutta. Se toimii elinkeino- ja viestintäministeriön alaisena organisaationa. RIA on vastuussa valtionhallinnon perustietojärjestelmien organisoinnista ja turvallisuudesta. Organisaatio osallistuu aiheeseen liittyvän lainsäädännön valmisteluun ja toimeenpanoon. RIA koordinoi Viron tietoyhteiskunnan tärkeitä kehityshankkeita ja osallistuu kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin. Virossa on laajalti kehitetty kansalaisten käyttöön sähköisiä palveluita, joita organisaatio koordinoi. RIA vastaa myös hallinnon IT-infrastruktuurista, muun muassa eri ohjelmistoista, jotka ovat käytössä valtion organisaatioissa.

[Kuvaus mm. X-roadista]

Iso-Britannia

[Kuvaus mm. Gov.uk:sta]

Alankomaat

[]

EU

Euroopan komissio julkaisi 6.5.2015 strategian digitaalisista sisämarkkinoista (A Digital Single Market Strategy for Europe COM(2015) 192). Strategiassa on kuvattu keskeiset toimenpiteet, joita komissio pitää tarpeellisina digitaalisten sisämarkkinoiden loppuun saattamiseksi. Strategiaan liittyvät lainsäädäntö- ja muut ehdotukset annetaan erikseen vuosien 2015 ja 2016 aikana. Suomi tukee strategian tavoitteita (VNEUS2015-00302 perusmuistio 12.6.2015).

Komission mukaan sähköisen toiminnan esteet haittaavat kuluttajia tavaroiden ja palvelujen hankinnassa eivätkä yritykset ja viranomaiset saa digitaalisista välineistä täyttä hyötyä. Digitaalisten sisämarkkinoiden tarkoitus on purkaa sääntelystä johtuvat raja-aidat ja yhdistää 28 kansallista markkina-alueita yhtenäisiksi sisämarkkinoiksi. Toimivat digitaaliset sisämarkkinat voisivat komission mukaan kasvattaa EU:n taloutta jopa 415 miljardilla eurolla vuodessa ja luoda satoja tuhansia työpaikkoja.

Digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa määritellään 16 toimenpidettä, jotka on jaoteltu kolmeen pilariin ja jotka komissio aikoo toteuttaa vuoden 2016 loppuun mennessä. Strategia rakentuu seuraavan kolmen pilarin varaan: 1) Kuluttajien ja yritysten digitaalisten tuotteiden ja palvelujen saantia parannetaan koko Euroopassa. 2) Luodaan suotuisat ja tasapuoliset olosuhteet digitaaliverkoille ja innovatiivisille palveluille. 3) Maksimoidaan digitaalitalouden kasvupotentiaali.

Ensimmäisen pilarin toimenpiteiden tavoitteena on kuluttajien ja yritysten digitaalisten tuotteiden ja palvelujen saannin parantaminen koko Euroopassa rajat ylittävän sähköistä kaupankäyntiä koskevien sääntöjen laatimisella. Strategian toisen pilarin toimenpiteillä on tavoitteena luoda suotuisat ja tasapuoliset olosuhteet digitaaliverkoille ja innovatiivisille palveluille. Kolmannen pilarin tavoitteena on maksimoida digitaalitalouden kasvupotentiaali. Komissio aikoo edistää tämän tavoitteen saavuttamista ehdottamalla eurooppalaista aloitetta tiedon vapaan liikkuvuuden edistämiseksi. Uusia palveluja haittaavat usein rajoitukset, jotka koskevat tiedon sijaintipaikkaa tai tiedon saatavuutta. Avoimien ja yhteentoimivien järjestelmien ja palvelujen sekä tiedon siirrettävyyden puute ja rajoitukset palvelujen välillä (muussa kuin henkilötietojen suojaamisessa) on yksi este tiedon siirtämiselle yli maanrajojen ja uusien palvelujen kehittämiselle.

Kolmannen pilarin toimenpiteitä ovat lisäksi standardien ja yhteentoimivuuden prioriteettien määrittely digitaalisten sisämarkkinoiden kannalta kriittisillä aloilla (kuten sähköiset terveyspalvelut, liikennesuunnittelu tai älykäs mittaus energia-alalla).

Strategialla halutaan tukea osallistavaa digitaaliyhteiskuntaa ja sitä, että kansalaisilla olisi riittävät taidot internetin tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Strategiaan liittyen komissio aikoo esittää uuden sähköisen hallinnon toimintasuunnitelman vuosiksi 2016–2020. Siihen sisällytetään muun muassa yritysrekisterien yhteenliittäminen ja sen varmistaminen, että kansalliset järjestelmät kommunikoivat toistensa kanssa. Suunnitelmaan sisällytetään tietojen yhden kerran kysymisen periaatetta koskevan kokeilualoitteen käynnistäminen jäsenvaltioiden kanssa. Lisäksi laajennetaan ja yhtenäistetään Euroopan ja kansallisen tason portaaleja kohti yhteistä kansalaisille ja yrityksille käyttäjätasavälillä palveluväylää (Single Digital Gateway). Myös sähköisten allekirjoitusten käyttöönottoa nopeutetaan.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla (eIDAS-asetus) säädetään ehdoista, joiden mukaan jäsenvaltioiden on tunnustettava toisen jäsenvaltion ilmoitetun sähköisen tunnistamisen järjestelmän piiriin kuuluvat luonnollisten ja oikeushenkilöiden sähköisen tunnistamisen menetelmät. Lisäksi asetuksessa säädetään muun muassa luottamuspalveluja koskevista säännöistä ja vahvistetaan oikeudelliset puitteet sähköisille allekirjoituksille, asiakirjoille ja rekisteröidyille jakelupalveluille. Asetuksen täytäntöönpano edellyttää muutoksia tunnistuslakiin ja suomalaiseen sähköisen tunnistamisen infrastruktuuriin myös julkisella sektorilla. Nykyisen infrastruktuurin mukaisten tunnistuksen välityspalveluiden rinnalla tai liitännäispalveluna pitäisi vuonna 2018 olla mahdollisuus käyttää mitä tahansa vastaavan tasoista tai vahvempaa sähköistä tunnistusvälinettä, joka on julkaistu komission luettelossa.

Euroopan unionin oikeus- ja sisäasioiden neuvosto hyväksyi kokouksessaan 15.6.2015 yleisnäkemyksen ehdotukseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus). Tavoitteena on saada lopullinen päätös asetuksen hyväksymisestä vuoden 2015 loppuun mennessä. Kun asetukset on hyväksytyt, sitä ryhdytään soveltamaan kahden vuoden siirtymäajan jälkeen, eli aikaisintaan vuoden 2018 alusta alkaen.

Asetus sisältää säännökset mm. henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista, käsittelyn lainmukaisuudesta, rekisteröityjen suostumuksen edellytyksistä ja arkaluonteisten tietojen käsittelystä. Joissakin osissa asetus antaa kuitenkin tilaa tarkemmille säännöksille kansallisessa lainsäädännössä. Tämä koskee esimerkiksi henkilötietojen käsittelyä viranomaisissa. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on parantaa luottamusta online-palveluihin ja näin edistää EU:n digitaalista sisämarkkinoiden kehittämistä. Asetus koskee sekä julkista että yksityistä sektoria.

Sähköisten palvelujen osalta huomioon otettavia mahdollisia muutoksia henkilötietojen käsittelyyn on esimerkiksi se, että asetus toisi tarkempia sääntöjä henkilötietojen käsittelijöiden vastuusta, erityisesti rekisterinpitäjien, mutta myös rekisterinpidossa avustavien osalta. Asetuksen tullessa voimaan organisaatiolle ei riitä, että se noudattaa asetusta, vaan organisaation on pystyttävä osoittamaan, että tietosuojasäännökset huomioidaan rekisterinpitäjän toiminnassa. Asetus sisältää myös ilmoitusvelvollisuuden vähäistä suuremmista tietoturvaloukkauksista.

Rekisteröidyllä olisi asetuksen mukaan oikeus siirtää omat tietonsa sähköisesti, koneluettavassa muodossa toiseen palveluun. Rekisteröidyllä olisi tämä oikeus silloin, kun hän itse on antanut henkilötiedot ja kun niiden käsittely perustuu suostumukseen tai sopimukseen.

2.3 Nykytilan arviointi

Julkista hallintoa on jo jonkin aikaa pyritty kehittämään erityisesti asiakaslähtöisten palvelujen näkökulmasta. Julkisen hallinnon palvelujärjestelmä on kuitenkin pirstaloitunutta ja palvelujärjestelmä on varsin hajautunut viranomaiskohtaiseksi. Näistä lähtökohdista asiakaslähtöisten palvelujen kehittäminen on ollut haastavaa.

Pirstaloitumisen yksi syy on lainsäädäntö, jossa palvelutuotanto sekä tiedonhallinta hajautetaan viranomaisyksiköihin korostaen viranomaisten erillisyyperiaatetta. Toimialakohtaisuus on vaikuttanut osaltaan siihen, ettei yhteisiä palveluita ole voitu kehittää ilman valtioneuvostotasoista ohjausta ja lainsäädännön kehittämistä. Toimialaan ja toimivaltaan sidottua palvelujen järjestämistä voidaan muuttaa siten, että valtion viranomaiselle annetaan laissa mahdollisuus tuottaa palveluja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tai välillisen julkisen hallinnon kanssa taikka käyttäen yksityistä sektoria avustavissa tehtävissä. Sääntelymahdollisuuksiin vaikuttavat julkista hallintotehtävää koskeva perustuslain sääntely, virkavastuukysymykset, toimivalta sekä tiedonhallintaa koskevassa lainsäädännössä omaksuttu viranomaiskohtaisen vastuun periaate.

Asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien kehittäminen, viranomaisten yhteistyön lisääntyminen ja tiedonhallinnan tehostamistarpeet edellyttävät myös lainsäädännön kehittämistä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Ehdotetussa laissa tarkoitettujen yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelut yksinkertaistavat ja helpottavat turvallista hallinnossa asiointia. Lisäksi palveluilla edistetään julkisen hallinnon avoimuutta sekä parannetaan julkisen hallinnon palvelujen laatua ja mahdollistetaan sähköisten palvelujen kustannustehokkuus niiden elinkaaren ajan. Palveluilla myös parannetaan tietojen yhteiskäyttöä ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta julkisessa hallinnossa sekä edistetään yritysten mahdollisuuksia hyödyntää julkisen hallinnon tietovarantoja ja palveluja. Yhteisiä

sähköisen asioinnin tukipalveluja voidaan hyödyntää viranomaisen tai muun käyttäjäorganisaation asiointipalvelun toteuttamisen tukena. Lisäksi palveluja voidaan hyödyntää käyttäjäorganisaation muun tehtävän tai palvelun hoitamisen tukena.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista on jo säädetty TORI -laissa ja –asetuksessa, joihin ei kuitenkaan sisälly erityisiä säännöksiä esimerkiksi hallinnon asiakkaan henkilötietojen käsittelystä taikka rekisterinpidon vastuista. Edellä kuvattu erityissääntely ei ole tarpeen sellaisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen osalta, joita Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori tuottaa mainitun lain nojalla. Myöskään TORI-lain yhteisen sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalvelun määritelmä (sähköisen asioinnin toteuttamisen edellyttämä tai sähköisiin asiointipalveluihin liittymistä tukeva tieto- ja viestintätekninen ratkaisu) ei välttämättä täysin vastaa KaPA-ohjelmassa kehitettävien palvelujen sisältöä. Nyt sääntelyn kohteena olevista palveluista valtaosa sisältää hallinnossa asioivan oikeusturvan kannalta merkittäviä ominaisuuksia sekä sellaista tietojen yhdistämistä, jotka eivät välttämättä ole katsottavissa puhtaiksi tieto- ja viestintäteknisiksi ratkaisuisiksi.

Useissa nyt sääntelyn kohteena olevissa yhteisissä sähköisen asioinnin palveluissa on tarve säännönmukaiselle kansalaisen eri rekistereissä sijaitsevien sekä yhteisten sähköisten asiointipalvelujen käytöstä tallennettujen henkilötietojen käsittelylle. Tästä tietojen käsittelystä sekä palvelutuottajan vastuista on syytä säätää erikseen tarkemmin. Yhteisillä sähköisen asioinnin palveluilla on myös TORI-laissa säädettyjä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja merkittävämpi ja välittömämpi vaikutus hallinnossa asioivan oikeusturvaan ja asioinnin sujuvuuteen, koska tukipalveluja käytetään suoraan asiointipalvelujen tukena sähköisen asioinnin infrastruktuuripalveluina. Koska yhteisiin sähköisen asioinnin tukipalveluihin sisältyy it-senäistäkin henkilötietojen käsittelyä suhteessa asiointipalveluihin tai olemassa oleviin viranomaisten rekistereihin, on päädytty ehdottamaan, että yhteisen sähköisen asioinnin palvelut erotetaan muista yhteisistä tieto- ja viestintäteknisistä palveluista omaan lakiinsa. Erillisellä lailla mahdollistetaan myös palveluja koskevan kokonaisuuden parempi hahmottaminen ja mahdollisuus kehittää palveluja lainsäädännönkin tasolla erillisenä kokonaisuutena suhteessa yhteisiin perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluihin.

Palveluja joko velvoitetusti tai oikeutetusti käyttävien organisaatioiden kenttä halutaan säätää mahdollisimman laajaksi sekä käyttäjäkokemuksen kannalta että toisaalta kustannushyötyjen saamiseksi yhteiskunnalle. Vaihtoehtona olisi ollut rajata ehdotetussa laissa tarkoitettujen palvelujen asiakaskunta vain valtion virastoihin ja laitoksiin. Tässä yhteydessä on kuitenkin koko julkisen hallinnon sähköisen asioinnin palvelujen tukipalvelujen tuotannon järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista luoda lainsäädännölliset perusteet ja mahdollisuudet sille, että valtion järjestämisvastuulla olevia yhteisiä palveluja tuotetaan ehdotetussa laissa säädettävissä rajoissa myös muille tahoille.

Ehdotuksen mukaan yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja voitaisiin suurelta osin tarjota myös yksityiseen toimintaan. Kansallista palveluväylää voitaisiin käyttää turvalliseen tiedonsiirtoon myös viranomaisen ja yksityisten yhteisöjen tietojärjestelmien välillä. Tavoitteena olisi siis yhtenäinen rajapinta viranomaisten järjestelmiin. Myös asiointivaltuuspalvelua voitaisiin tarjota yksityisille toimijoille. Nämä voisivat asiointivaltuuspalvelun avulla saada selville, onko jollain henkilöllä joko lakiin perustuva viranomaisten tietojärjestelmistä (esim. väestötie-

tojärjestelmä tai kaupparekisteri) ilmenevä oikeus - tai ehdotetussa laissa säädettävään valtuuksi ja muita tahdonilmaisuja koskevasta rekisteristä ilmenevä oikeus edustaa toista henkilöä.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Ehdotetulla lailla kootaan hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamiseen liittyvä sääntely yhteen lakiin. Voimassa olevaa sääntelyä tarkennetaan muun muassa viranomaisten tehtävien sekä henkilö- ja muiden tietojen käsittelyn osalta. Tukipalvelujen tuotanto keskitetään VRK:een verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua liittyvää lukuun ottamatta. Palvelut rahoitetaan keskitetysti, jotta kynnyksellä käyttäviä yhteisiä ratkaisuja on mahdollisimman matala ja kumuloituva hyöty saadaan mahdollisimman suureksi. Lisäksi keskitetyllä rahoitusmallilla saavutetaan etuja siinä, että tehtävät, joita tällä hetkellä kaikki organisaatiot tekevät tahoillaan (esimerkiksi tunnistamiseen liittyvät neuvottelut ja sopimukset tunnistamisvälineiden käytöstä) keskitetään yhden toimijan vastuulle. Samalla kevennetään hallintoa myös purkamalla hallintajärjestelmä, joka on kehitetty seuraamaan organisaatioille kohdistuvaa laskutusta toteutuneiden tunnistamistapahtumien perusteella. Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut laajennetaan julkisen hallinnon organisaatioiden lisäksi mahdollisimman pitkälle myös yritysten käyttöön.

Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Lain siirtymäsäännöksillä määriteltäisiin tehtävien järjestämistä koskevista siirtymäajoista. Siirtymäsäännöksillä määriteltäisiin myös, miten lain voimaantulon aiheuttamassa toiminnallisessa ja tehtävien järjestämiseen liittyvässä muutoksessa henkilöstön asema järjestetään, ja miten toiminta ja toimintaan liittyvät sopimukset, muut sitoumukset ja vireillä olevat asiat siirtyvät.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

KaPA-ohjelmaan on myönnetty ja osoitettu vuosille 2014 – 2017 yhteensä 100 milj. euroa momentille 28.70.03 Kansallisen tietoalan ohjaus ja kehittäminen. Vuoden 2014 talousarviossa momentille myönnettiin 13 milj. euroa ja vuoden 2015 talousarviossa 32 milj. euroa. Hallituksen esityksessä valtion vuoden 2016 talousarvioksi momentille esitetään 27,5 milj. euron määrärahaa vuodelle 2016. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2016-2019 momentille on osoitettu 27,5 milj. euroa vuodelle 2017. Määrärahoilla maksetaan menot, jotka aiheutuvat yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen ylläpidosta, kehittämisestä ja tuottamisesta sekä käyttöönottojen tuesta ohjelman, vuosien 2014 – 2017 ajalta.

Viestinvälityspalvelun ja yhteentoimivuuspalvelujen kehittämisestä aiheutuvat menot maksetaan momentilta 28.70.01 Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen. Verohallinnon vuoden 2016 loppuun saakka tuottama KATSO –organisaation tunnistuspalvelun aiheuttamat menot maksetaan Verohallinnon toimintamenoista momentilta 28.10.01. Suomi.fi –palvelun aiheuttamat menot maksetaan Valtiokonttorin toimintamenoista momentilta 28.20.01 ja yrityssuomi.fi -palvelun aiheuttamat menot momentilta 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot. Yhteentoimivuuspalvelujen, kansalaisen asiointitilin ja Vetuma-palvelun jatkuvan palvelutuotannon kustannukset maksetaan momentilta 28.20.06 Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut.

Ohjelmakausi päättyy vuoden 2017 loppuun, jonka jälkeen palvelut jatkuisivat lakisääteisinä, pääosin keskitetysti rahoitettuina palveluina. Jatkuva palvelu rahoitettaisiin keskitetysti valtion talousarviosta, jotta kynnys käyttää yhteisiä ratkaisuja on mahdollisimman matala ja palvelujen laajasta käytöstä saatava hyöty saadaan mahdollisimman suureksi. Palveluja tuottava taho Valtiokonttorille kuuluvaa maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua lukuun ottamatta tulisi olemaan VRK, joka toimii valtiovarainministeriön ohjauksessa. Työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi yrityksen palvelunäkymän sisällön osalta jaettu ohjausvastuu valtiovarainministeriön kanssa. Valtiokonttori tarjoaisi myös jatkuvan palvelun loppukäyttäjien tuen Kansalaisneuvontapalvelun kautta. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus vastaa palvelujen käyttöpalveluista, eli niiden tarvitsemista teknisestä ympäristöistä siten kuin TORI-laissa ja -asetuksessa säädetään.

Olemassa olevien ja uusien palvelujen perustamisen, keskittämisen ja jatkuvan tuottamisen taloudellisten vaikutusten arviointi perustuu KaPA -ohjelman toteutushankkeessa tehtyihin taloudellisiin suunnitelmiin, kustannusarvioihin ja kustannus-hyötyarviointeihin.

Väestörekisterikeskuksen kustannuksiksi ensimmäisenä jatkuvan palvelutuotannon vuonna 2018 on arvioitu 18,7 milj. euroa. Kustannukset muodostuvat kunkin tuotetun tukipalvelun kustannuksista (oma työ ja ostopalvelut), tukipalvelujen yhteisistä resursseista (n. 4,95 milj. euroa) sekä arviosta tunnistamisen tapahtumista tunnistuspalvelun tarjoajille maksettavista maksuista (5 milj.euroa). Arvio perustuu tunnistuspalveluja eniten käyttäviltä työ- ja elinkeinoministeriöltä, verohallinnolta ja Kansaneläkelaitokselta saatuihin kustannusten kehitystä koskeviin arvioihin. Lisäksi arvioon on sisällytetty Vetuma-palvelun käytön arvioitu kasvu pois lukien Kansaneläkelaitoksen osuus, jonka tunnistuspalvelujen käytön kasvu on arvioitu erikseen.

Jatkuvan palvelun kustannusten on arvioitu kasvavan noin 0,5 milj. eurolla vuonna 2019, mikä johtuu arvioidusta tunnistuspalvelujen tapahtumamaksuihin liittyvien kustannusten kasvusta. Lisäksi varaudutaan käyttöpalvelujen kustannusten kasvuun.

Palvelutietovarannon ja palvelunäkymän tuotannossa ja kehittämisessä uusia kustannuksia verrattuna Suomi.fi- ja yrityssuomi.fi-palvelujen kustannuksiin aiheuttavat muun muassa palvelutietovarannon pienkehittäminen ja sen sisällöntuotannon tukeminen kokonaan uutena julkisen palvelutuotannon perustietovarantona sekä näkymien uusien toiminnallisuuksien ja sisältöjen tuottaminen. Tarkoitus on jatkossa tuottaa esimerkiksi tunnistautuneen käyttäjän omien tietojen esittäminen ja muiden personoitujen palvelujen tarjoaminen sekä eri elämäntilanteisiin koottavat ja tarjottavat poikkihallinnolliset palveluoppaat.

Jatkuvan palvelun organisaatiossa pääosa resursseista olisi yhteisesti kaikkien VRK:n tuottamien tukipalvelujen käytössä. Näin varmistetaan resurssien optimaalinen käyttö tukipalvelujen tukena. Palveluille on nimetty tuoteomistajat, jotka vastaavat palvelun tuotannon toiminnasta ja seurannasta sekä kehittämistehtävien tunnistamisesta, priorisoinnista ja työjonosta. Tuoteomistaja vastaa palvelun tuottamisesta sekä kansallisen että EU-tason vaatimusten mukaisena.

Jatkuva palvelu tuotetaan tietoturvallisena, testattuna ja julkishallinnon kokonaisarkkitehtuurin mukaisena palveluna. Jatkuvan palvelun toiminnassa varmistetaan palvelukokonaisuuden tietoturvallisuuden kehittäminen ja ylläpito julkishallinnon tiedon yhteentoimivuuteen ja tietoturvallisuuteen liittyvien säädösten, suositusten ja ohjeiden mukaisesti mukaan lukien palvelujen operoinnissa syntyvien seuranta- ja lokitietojen kokonaisuuden järjestäminen. Seuranta- ja

lokitietojen kokonaisuuden analysointi ja tietojen tuottaminen johtamisen ja palveluiden jatkokokehittämisen tarpeisiin ovat myös yksikön tehtäviä. Jatkuvan palvelun kokonaisuus perustuu avoimiin rajapintoihin, jotka suunnitellaan ja tuoteistetaan kehittäjäystävälliseksi. Avoimen lähdekoodin ratkaisujen päälle kehitetään kehittäjäyhteisötoimintaa, josta saadaan myös kontribuutiota palvelujen kehittämiseen. Kehittäjäyhteisön hallinta, koodimuutosten arviointi ja julkaisu kuuluvat myös yksikön tehtäviin. Yksikön palvelujen tuottaminen vaatii teknisen osaamisen lisäksi lainsäädännöllistä sekä markkinointiin ja laatutoimintaan liittyvää osaamista.

Jatkuvan palvelun henkilöstö koostuu palvelujen uudelleenjärjestämisen yhteydessä tehtävistä henkilösiirroista sekä uusien tehtävien perustamisesta Väestörekisterikeskukseen.

Valtiokonttorin kustannuksiksi verkkomaksamisen tukipalvelun tuottamisessa vuodesta 2018 lukien on arvioitu 500 000 euroa vuodessa.

Jatkuvan palvelun ohjaaminen kuuluu valtiovarainministeriön JulkICT-toiminnon tehtäviin. Palvelukokonaisuuden ohjaaminen edellyttää kahta uutta henkilöresurssia, joiden kustannuksiksi vuodesta 2018 lähtien on arvioitu 250 000 euroa vuodessa. Jatkuvan palvelun tehtävät tulevat korvaamaan ohjelma-aikaisen organisaation niin valtiovarainministeriössä kuin VRK:ssakin vuoden 2017 lopussa.

4.2 Talousarviovaikutukset

Jatkuvan palvelun kustannuksiin on tarkoitus siirtää määrärahoja valtion talousarvion eri momenteilta siten, että jatkuvasta palvelusta ei aiheutuisi lisämäärärahatarpeita. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen tuottamat sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut siirretään VRK:n ja Valtiokonttorin vastuulle, joten niiden keskitettyyn maksamiseen osoitetut määrärahat momentilta 28.20.06 Sähköisen asioinnin ja hallinnon yhteiset palvelut ehdotetaan siirrettäväksi valtiovarainministeriöltä VRK:n ja Valtiokonttorin toimintamenoihin asteittain vuodesta 2017 alkaen. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2016-2019 momentille 28.70.03 Kansallisen tietotalouden ohjaus ja kehittäminen on vuodesta 2018 alkaen osoitettu 7,5 milj. euron määräraha KaPA-ohjelmassa kehitettyjen palveluiden ohjaamiseen, pienkehittämiseen ja ylläpitoon. Osoitetut määrärahat ehdotetaan siirrettäväksi erilliseltä momentilta VRK:n ja valtiovarainministeriön toimintamenoihin. KATSO-, Suomi.fi- ja yrityssuomi.fi – palvelut siirtyvät VRK:n vastuulle, joten niihin osoitetut määrärahat ehdotetaan siirrettäväksi VRK:lle vuodesta 2017 alkaen. Määrärahasiirrot ehdotetaan huomioitavan julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2017-2020 ja kunkin vuoden talousarvioissa.

Tunnistuspalvelujen tarjoajille maksettavia maksuja ovat eniten maksaneet Kansaneläkelaitos, verohallinto ja työ- ja elinkeinoministeriö. Suurimmilta maksajilta ehdotetaan vuoden 2015 arvoituihin tunnistustapahtumien lukumääräänsä ja kustannuksiin perustuen siirrettäväksi määrärahoja VRK:n toimintamenoihin palvelun keskitettyyn ylläpitoon vuodesta 2017 alkaen. Tavoitteena on, että vuoden 2016 aikana siirretään verohallinnon ja työhallinnon sähköisen asioinnin palvelut uuden tunnistuspalvelun piiriin, jonka jälkeen siirretään Kansaneläkelaitoksen palvelut. Muiden Vetuma -palvelun piirissä olevien organisaatioiden siirrot aloitetaan vuoden 2016 aikana ja tavoitellaan päättyväksi vuoden 2017 loppuun mennessä.

Viestinvälityspalvelun tuottamat säästöt alkavat realisoitua välittömästi, kun viestien välittämisessä siirrytään paperipostista sähköiseen viestinvälittämiseen. Verohallinnon johtoryhmä

on päättänyt aloittaa sähköisten päätösten välittämisen. Kolmen ensimmäiseksi toteuttamiskohteeksi valitun palvelun yhteenlaskettu volyymi on 15 milj. viestiä vuosittain. Kansaneläkelaitoksen osalta volyymien arvioidaan olevan 10 milj. viestiä vuosittain. Viestinvälityspalveluun siirtymisen myötä ehdotetaan suurimmilta käyttäjiltä, Kansaneläkelaitokselta ja verohallinnolta, määrärahasiirtoja VRK:lle vuodesta 2017 alkaen.

Yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen on arvioitu jatkossa tuovan seuraavassa jaksossa (4.3.) kuvattuja, muun muassa tunnistamisen keskittämisen ja viestinvälityspalvelun käytöstä aiheutuvia säästöjä, kun sähköisen asioinnin suhteellinen osuus kasvaa. Toisaalta nyt arvioidut sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisen kustannukset voivat kasvaa esimerkiksi tunnistuspalvelujen ja käyttöpalvelujen kustannusten kasvaessa. Jatkossa realisoituvia säästöjä sekä toisaalta menojen mahdollista kasvua ja niiden vaikutuksia tullaan arvioimaan myöhemmissä talousarvioesityksissä

4.3 Taloudelliset hyödyt ja vaikutus viranomaisten toimintaan

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti pyritään siihen, että julkiset palvelut rakennetaan ensisijaisesti digitaalisesti. Tämän mahdollistamiseksi selvitetään erikseen mahdollisuudet tarvittaessa lainsäädännön tuella varmistaa, että viestinvälityspalvelu on ensisijainen viranomaisten asiointikanava. Viestinvälityksen siirtyessä vaiheittain paperipostista viestinvälitysratkaisuun, on säästökseksi arvioitu vuonna 2016 1 milj. euroa, 2017 5 milj. euroa, 2018 10 milj. euroa ja vuodesta 2019 alkaen 50 milj. euroa vuodessa. Kun sähköinen asiointi pystytään toteuttamaan ensisijaiseksi ja ainoaksi asiointimuodoksi myös muissa julkisen hallinnon palveluissa, lähestytään Tanskassa saavutettuja säästöjä, jotka ovat vuosittain noin 100 milj. euroa.

Palveluväylä ja liityntäkatalogi ovat osa yhteistä digitaalista infrastruktuuria, joka on tarkoitettu koko yhteiskunnan käyttöön. Säästöt syntyvät rakennettavan infrastruktuurin käytöstä ja säästöjen suuruus riippuu siitä, kuinka laajasti organisaatiot ottavat palvelut käyttöön. Suurin säästöpotentiaali tulee integraatioiden rakentamisesta eri organisaatioiden ja palvelujen ja tietovarantojen välille, mikä mahdollistaa tietojen tehokkaan yhteiskäytön. Syntyvä infrastruktuuri poistaa päällekkäistä työtä ja tarjoaa pohjan entistä tehokkaammalle toiminnan kehittämiseksi. Muun muassa tulorekisteri ja mahdollinen sähköinen asunto-osakerekisteri ja -kauppa hyödyntävät palveluväylää ja niistä saatavat säästöt yhteiskunnalle ovat hyvin merkittävät.

Liityntäkatalogi tarjoaa tiedon tarjolla olevista tiedoista ja niiden hyödyntämiseen tarvittavista rajapinnoista ja muista teknisistä ominaisuuksista, mikä osaltaan mahdollistaa palvelujen tehokkaampaa kehittämistä. Palveluväylän myötä tarvittavien integraatioiden määrä vähenee, ja mikä säästää kustannuksia. Lisäksi tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot voidaan nykyistä helpommin varmistaa suoraan ydintietolähteestä, mikä parantaa tietojen luotettavuutta.

Palvelunäkymien ja palvelutietovarannon osalta taloudellisia hyötyjä muodostuu yhteisen teknisen alustan käyttämisestä ja yhteisten käyttöliittymien hyödyntämisestä sekä yhteisestä tekniikan, toiminnallisuuksien ja sisältöjen kehittämisestä. Palvelunäkymien osana toteutettavan julkisen hallinnon palvelutietovarannon käyttöönotto poistaa manuaalisen keskitetyn palvelutietojen keruutyön Suomi.fi-toimituksessa (kustannukset n. 100 000 euroa vuodessa). Toisaalta palvelutietovarannon sisällön ylläpito hajautetusti palveluja tuottavissa organisaatioissa vaatii ohjausta, tukea ja kehittämistä.

Palvelutietovaranto muodostaa Suomen julkisten hallinnon palveluiden tuotekatalogin. Se parantaa palvelutietojen ja -kuvausten yhdenmukaisuutta, oikeellisuutta, ymmärrettävyyttä ja ajantasaisuutta. Palvelujen käyttö tehostuu ja virheiden korjaamiseen käytettyjä resursseja voidaan vähentää. Hyöty kohdistuu sekä palvelujen käyttäjille että niiden tarjoajille. Palvelutietovaranto vähentää julkisessa hallinnossa tehtävää palvelujen kuvailutyötä, kun kuvaukset, esimerkiksi palvelupisteiden osoitteet ja puhelinnumerot, kirjataan yhdenmukaisesti kertaalleen ja jaellaan palvelutietovarannosta eri käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi Helsinki on arvioinut voineensa vähentää palvelu- ja toimipistetietojen ylläpitotyötä palvelutietovarannon kehittämisen pohjana olleen palvelurekisterinsä avulla puoleen tai yhteen kolmasosaan aiemmasta. Myös palvelunäkymiin tuotettavat elämäntilannekohtaiset palveluoppaat ovat yhteiskäyttöisiä ja vähentävät palvelujen sisällön kuvailutyötä hallinnossa.

Palvelutietovaranto edistää palvelujen välisten poikkihallinnollisten palvelupolkujen rakentamista, palvelutietojen yhdistelyä ja kokonaan uusien palvelukokonaisuuksien syntyä. Kun julkisilla tai yksityisillä palveluntuottajilla on käytössään palvelutiedot maksuttomana avoimena datana tarjoava tietokanta, ne voivat esimerkiksi tietyn elämäntilanteen ympärille luoda helpommin uudenlaisia saumattomia palvelupolkuja. Palvelutietovaranto on julkisten palvelujen tuotekatalogi, joka melko varmasti jo sinällään synnyttää uusia kaupallisia sovelluksia, jotka voivat osaltaan vähentää julkisen palvelun tarvetta. Hyödyn saajia ovat sekä viranomaiset että hallinnon asiakkaat. Palvelunäkymä vähentää julkisen hallinnon rutiininomaista asiakasneuvontaa ja –ohjausta sekä virheiden selvittelytehtäviä. Palvelunäkymä voi palvelutietovarannon ja käyttäjän tunnistuksen perusteella tarjota asiakaskohtaisen kokonaisuuden palveluja ja palvelukanavia ja antaa niistä riittävät, ohjaavat tiedot asiakkaan itsenäistä asiointia varten. Asiakkaat voivat olla palvelunäkymän tarjoaman tiedon myötä myös paremmin valmistautuneita henkilökohtaisessa asiointi- tai neuvontatilanteessa, jolloin asiointi voidaan hoitaa tehokkaammin.

Palvelunäkymässä asiakkaalle tarjotaan ensisijaisesti sähköistä palvelukanavaa. Tämä johtaa suoritekustannuksiltaan kalliimpien kanavien eli käynti- ja puhelinasioinnin vähenemiseen ja tarjoaa mahdollisuuksia resurssien vähentämiseen niissä. Säästövaikutus tehostuu edelleen, jos sähköiset asiointipalvelut voidaan tarjota asiakkaille mahdollisimman yksinkertaisina ja yhteisellä helppokäyttöisellä käyttökokemuksella. Palvelunäkymien avulla julkishallinnon asiointi siirtyy nykyistä nopeammin perinteisestä lomake- ja asiointipisteasioinnista sähköiseen asiointiin, mistä aiheutuu huomattavia säästöjä.

Kun palvelutietovarannossa on kattava ja ajantasainen tieto julkisista palveluista ja niiden tarjonnasta eri kanavilla, syntyy rakenteinen digitaalinen tilannekuva julkisen hallinnon palvelukentästä kokonaisuutena. Tietoja analysoimalla voidaan tarkastella, miten palvelut jakautuvat alueellisesti, kanavittain, kohderyhmittäin jne. Kun tähän tulevaisuudessa liitetään sähköisten palvelutapahtumien koneellinen raportointi ja palvelujen laadun arviointimahdollisuus, saadaan työvälineistö, jonka avulla palvelutietovaranto ja palvelunäkymä voivat toimia julkisen palvelutuotannon kehittämisen välineenä.

Palvelunäkymien tarjoama uudenlainen, tunnistetun käyttäjän mahdollisuus kootusti tarkastella omia rekisteritietojaan Palvelunäkymien kautta todennäköisesti lisää rekisterilähteisiin kohdistuvia hakuja sekä tietoja koskevia palautteita ja kyselyjä, mutta samalla todennäköisesti myös parantaa rekisteritiedon oikeellisuutta ja vähentää hallinnon palveluprosessien virheitä.

Valtiovarainministeriössä on arvioitu, että julkisella hallinnolla on n. 1500 sopimusta sähköiseen tunnistamiseen liittyen. Näiden sopimusten tekemiseen, seurantaan ja ylläpitämiseen on arvioitu, että julkishallinnolla kuluu n. 2,7 milj. euroa vuodessa. Sopimusten hallinta ja sopimusten perusteella maksettavat maksut ovat yhteenlaskettuna noin 7 milj. euroa vuodessa. Keskittämällä sopimukset Väestörekisterikeskukseen säästetään huomattava määrä hallinnon työaikaa, joka liittyy mm. sopimusten ylläpitämiseen ja laskutukseen. Tänä päivänä on yhtälailla sekä pienemmiltä että isommilta julkishallinnon organisaatioilta edellytetty asiantuntevasta sähköiseen tunnistamiseen liittyvien kaupallisten sopimusten tekemisestä. Tämä on ollut erityisesti pienemmille organisaatioille haasteellista. Uudessa toimintamallissa viranomaisen vastuulla oleva asiointipalvelu ei ole enää suorassa sopimusyhteydessä tunnistuspalvelun tarjoajaan vaan Väestörekisterikeskukseen.

Toteuttamalla yhteinen kansallinen ratkaisu valtuuksien tarkastamiseen vältetään päällekkäisiltä ratkaisuilta ja siten saavutetaan säästöjä kansallisella tasolla. Kattavaa tilastoa toisen puolesta asiointin tarpeesta ei ole, koska asiointitapahtumat lasketaan osaksi käyntiasiointeja. Henkilöasiointien osalta Kansaneläkelaitoksen asiointitilastoiden mukaan toisen puolesta asiointeja sen palveluissa tapahtuu noin 28 000 kappaletta kuukaudessa. Kansaneläkelaitoksen havaintojen ja varovaisenkin arvion mukaan sähköistämällä saavutettava säästö on vähintään 5 euroa jokaista sähköistettyä asiointitapahtumaa kohti. Pelkästään Kansaneläkelaitoksen osalta potentiaaliseksi vuosisäästökseksi muodostuu täten 1,68 milj. euroa vuodessa.

Toisen puolesta asiointi tapahtuu nykyisin henkilöresursseja vaativina käyntiasiointeina paperisten valtakirjojen avulla. Asiointivaltuuspalvelun hyödyntäminen mahdollistaa viranomaisen asiointipalvelujen ja käsittelytoimintojen siirtämisen sähköiseen kanavaan ja siten toimintojen kehittämisen ja kustannustehokkuuden. Asiointivaltuuspalvelu lisää myös sähköisten palvelujen turvallista ja luotettavaa käyttöä. Nykyisin toisen puolesta asiointi sähköisissä palveluissa tapahtuu usein luovuttamalla esimerkiksi henkilökohtaiset Tupas-tunnisteet toisen käyttöön. Tämä muun muassa tunnistusvälineen käyttöä koskevan sopimuksen vastainen käyttö mahdollistaa väärinkäytöksiä. Yhteinen kansallinen valtuuspalvelun ratkaisu ehkäisee kuvattuja väärinkäytöksiä ja poistaa tarpeen toteuttaa käyttäjäorganisaatiokohtaisia päällekkäisiä toteutuksia.

Yhteisten palvelujen käyttöönotto aiheuttaa käyttäjäorganisaatioille jonkin verran kustannuksia yhteisten palvelujen yhteensovittamisesta käyttäjäorganisaation toimintaan ja muuhun tietohallintoon. Tarkoituksena on, että valtion virastot ja laitokset vastaisivat näiltä osin jatkosakin paperipostin osalta omista kustannuksistaan. Näitä kustannuksia ei ole valmistelussa erikseen arvioitu. Yhteensovittaminen ja uusien palvelujen käyttöönotto suunnitellaan asiakkaiden kanssa yhdessä siten, että toiminnalliset tavoitteet saavutetaan ja muutos voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti.

Käyttäjäorganisaation palveluväylään liittymisen kustannukset muodostuvat oman liittytävälvelimen hankinnasta ja ylläpidosta sekä oman tietojärjestelmän mahdollisesta soveltamisesta palveluväylän rajapinnan kanssa yhteensopivaksi. Viranomaisen julkisen palvelun tuominen palvelunäkymiin edellyttää palvelun vakioitujen metatietojen ja tekstimuotoisten kuvausten tuomista palvelutietovarantoon joko suoraan tai tuottamalla tiedot organisaation omiin järjestelmiin ja jakamalla ne palvelutietovarantoon. Tietojen ylläpito aiheuttaa palveluista vastaaville viranomaisille uudenlaisen työprosessin. Kyse ei kuitenkaan ole uudesta työstä, koska palvelujen kuvauksia tehdään jatkuvasti viranomaisen verkkosivuille ja järjestelmiin. Käyttäjäorganisaatiot joutuvat tunnistamaan ja jäsentämään sekä palvelunsa että palvelukanavansa ny-

kyistä täsmällisemmin sekä arvioimaan omien palvelujensa löydettävyyttä ja ymmärrettävyyttä palvelunäkymässä, jossa palvelutietovarannon tietomallin vuoksi korostuvat elämäntilanteiden ja kohderyhmien kontekstit ja vahva asiakaskeskeisyys.

Uuden tunnistuspalvelun käyttäjäorganisaation kustannukset muodostuisivat sen omien järjestelmien kehittämis- ja integrointikustannuksista, muutoin palvelun käyttö sitä käyttäville julkishallinnon organisaatioille olisi maksutonta.

Viestinvälityspalvelun edeltäjän asiointitilin jo nyt toimintaansa ottaneet viranomaiset saavat uuden palvelun saumattomasti käyttöönsä. Uusia asiakkaita liitetään myös mukaan heti palvelun valmistuttua. Uudessa viestinvälityspalvelussa mahdollistuvat asiakkaille lähetettävät ns. tapahtumaviestit (toimintakehotteet, tiedotteet jne.) antavat viranomaiselle mahdollisuuden henkilön oikeuksiin tai velvollisuuksiin liittyvien muistutusten lähettämisen hyvissä ajoin ja ennakoivasti. Näin viranomaisten palvelukuormaa voidaan jakaa tasaisemmin kalenterivuoden ajalle, mikä säästää viranomaisten resursseja.

Kunnat on tunnistettu erittäin merkittäväksi hyödyntäjäryhmäksi yhteisille sähköisen asioinnin tukipalveluille. Loppukesästä 2015 käynnistyi Suomen Kuntaliitossa toimiva Kunta KaPA – hanketoimisto, joka on kontaktoinut kuntia ja kerännyt käyttötapauksia siitä, millaisiin käyttö-tarkoituksiin tukipalveluja kunnissa voitaisiin hyödyntää. Kunnat ovat voineet vaikuttaa siihen, millainen rajapintojen toteuttaminen edistäisi tukipalvelujen käyttöönottoa heidän kohdallaan, ja miten eri palvelut olisivat parhaiten sovellettavissa niiden toimintaympäristössä. Palvelutietovarannon kuntakäyttöä pilotoidaan ja dokumentoidaan parhaillaan, jotta saadaan tuotettua kunnille osin valmiit palvelukuvaukset sekä testattu ja dokumentoitu malli palvelujen kuvaamisesta.

Kunnallisten viranomaisten osalta velvollisuus käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluja voi aiheuttaa kustannuksia palvelujen yhteensovittamisesta lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja kunnallisten viranomaisten omiin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin ja tietojärjestelmiin. Näiden kustannusten määrä ei pitäisi kuitenkaan olla merkittävä lisäkustannus verrattuna siihen, että kunnallinen viranomainen järjestäisi nämä palvelut itse eikä yhteisen palvelujen käytön velvoittavuus tulisi pääsääntöisesti voimaan ennen kuin itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus päättyy. Kunnallisen viranomaisen tukipalvelujen käyttövelvollisuus edellyttäisi että sille tukipalvelujen käytöstä aiheutuvat kustannukset korvataan valtion varoista.

4.4 Henkilöstövaikutukset

Palvelujen keskittämisestä Väestörekisterikeskukseen on arvioitu seuraavan edellä taloudellisissa vaikutuksissa kuvatut määrärahojen ja toiminnan siirrot. Näistä seuraa myös henkilöstön siirtoja.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksesta on tarkoitus siirtää siirtyvien palvelujen tuotannossa siirtyvät työsopimussuhteiset henkilöt työskentelemään VRKeen virkasuhteeseen.

Olemassa olevan Suomi.fi –palvelun tuotannon lakkauttamisen yhteydessä Valtiokonttorista on tarkoitus siirtää palvelun tuotantoon liittyvät virat ja niihin nimitetyt virkamiehet VRKeen virkamieslain 2 luvun nojalla. Myös KEHA-keskuksesta, yrityssuomi.fi -palvelun palvelutuotannosta on tarkoitus siirtää vastaavalla tavalla virat ja niihin nimitetyt virkamiehet VRK:een.

KATSO-organisaatiotunnistuspalvelun tuotantotehtävistä verohallinnosta siirtyy yksi virka ja virkamies VRK:een.

Yhteensä siirtyviä henkilöitä on noin 20.

Kun varsinainen palvelunäkymien tuotantovaihe alkaa, lopetetaan vanha Suomi.fi –palvelu viimeistään kesällä 2017. Yrityssuomi.fi –palvelun osalta vanhan palvelun lopettamisaikataulu ja resurssien siirtäminen VRK:lle tapahtuu vuonna 2016 tarkennettavan aikataulun mukaisesti. Yrityssisällön tuottamisen varmistaminen osana palvelunäkymää edellyttää myös edellä kuvattujen henkilösiirtojen toteuttamista KEHA-keskuksesta.

Edellä kuvattujen henkilösiirtojen lisäksi VRK:lle muodostuu keskitetyn palvelutuotannon johdosta 30 uutta tehtävää ja valtiovarainministeriölle kaksi. Palvelujen ohjaus kuuluu valtiovarainministeriön JulkICT-toiminnon tehtäviin siten, että palvelujen ohjausvastuu jaetaan seuraaviin kokonaisuuksiin:

- a) integraatiokokonaisuus (palveluväylä, liityntäkatalogi, VIAN ohjausvastuu osana palveluväylää sekä liityntäkatalogi)
- b) tunnistaminen ja asiointivaltuudet
- c) palvelunäkymät, palvelutietovaranto sekä viestinvälityspalvelu

Palvelujen ohjaus perustuu Scaled Agile Frameworkin (SAFe) mukaisen ketterän kehittämisen ohjausmalliin. Siinä valtiovarainministeriön JulkICT –toiminnon palvelujen omistajat (Epic Owners) ja VRK:n tuoteomistajat (Product Owners) työskentelevät yhdessä palvelujen kehittämisen eteen. Ketterän kehittämisen ohjausmalli vaatii omistajilta vahvan substanssintuntemuksen, -kokemuksen ja vision, jotta palvelujen kehitystyössä pystytään proaktiivisesti reagoimaan ympäristön muutoksiin.

Palvelujen ohjaamiseen ei tulla kehittämään erillisiä rakenteita, kuten hallitusta tai vastaavia ryhmittymiä. Palvelujen kehittäminen lähtee VRK:n kokoamista asiakastarpeista ja ohjaavien ministeriöiden näkemyksestä strategisen kehittämisen painopisteistä, kansainvälisen yhteistyön tavoitteista sekä yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista. Tästä syystä ohjausresurssi edellyttää myös resurssointia ministeriössä, joten kansallisesti merkittävien sähköisen asiointin tukipalveluiden ajanmukaisuus ja asiakaslähtöisyys pystytään takaamaan.

Valtiovarainministeriössä työskentelee ohjelmaorganisaatiossa tällä hetkellä seitsemän henkilöä määräaikaissä virkasuhteissa ja määrä nousee kahdeksaan vuoden 2016 alussa.

VRK:n tämän hetkessä hankeorganisaatiossa työskentelee 18 henkilöä määräaikaissä virkasuhteissa. Heidän tukenaan työskentelee 19 pitkäaikaista konsulttia, eli KPA-yksikön resurssointi on tällä hetkellä 37 henkilöä. Jatkuvan palvelun organisaatiota ei ole mitoitettu yhtä laajamittaiseen kehittämistyöhön kuin ohjelma-ajan organisaatiota. Uusien tehtävien on tunnistettu tuovan vaikutusta myös muutoin VRK:n organisointiin.

Valtiokonttorin on arvioitu mahdollisesti tarvitsevan yhden henkilön työpanoksen maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelun tuottamista varten.

4.5 Vaikutukset yritysten toimintaan

Yritykset hyötyisivät tukipalveluista kun ehdotetussa laissa säädettyjen tukipalvelujen avulla tuotettaisiin entistä monipuolisemmin hallinnon sähköisen asioinnin palveluja myös yrityksille. KaPA -ohjelman yhdeksi vaikuttavuustavoitteeksi on määritetty uusien liiketoimintamahdollisuuksien tuottamisen yrityksille. Tähän tavoitteeseen ohjelmassa tähdätään kehittämällä kaikille avointa palvelualustaa, jonka komponentit tarjotaan maksutta (rajapintoina sekä avoimena lähdekoodina) sähköisiä palveluja tuottavien julkisten ja yksityisten organisaatioiden käyttöön. Tämä mahdollistaa myös yritystoiminnassa uusien palvelujen kehittämisen olemassa olevien palvelujen pohjalta. Palvelualustan rakentamisella edesautetaan sektorirajat ylittävien toimialakohtaisten sähköisten palvelumarkkinoiden syntymistä osana EU:n sähköisiä sisämarkkinoita. KaPA-ohjelmassa kehitetään digitaalisten palvelujen kehittämisen pohjaksi infrastruktuurirakenteet eli yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut julkisen hallinnon organisaatioiden ja mahdollisimman laajasti myös yritysten käyttöön.

Yrityksen palvelunäkymässä tarjottavat palvelu- ja tietokokonaisuudet antavat oikeaa ja ajantasaista tietoa yritystoimintaan liittyvistä asioista ja tarjoavat suoraan niihin liittyviä palveluja, minkä seurauksena yritystoiminnan esteitä tai hidasteita voidaan vähentää. Lisäksi palvelunäkymän ja viestinvälityspalvelun avulla yrityksiä voidaan tehokkaasti ja proaktiivisesti informoida niiden velvoitteista ja tarjota näihin liittyvät, kussakin asiassa relevantit asiointipalvelut. Jos palvelunäkymien yrittämiseen ja yrityksen perustamiseen liittyviä sisältöjä ja palvelukokonaisuuksia hyödynnetään aiheeseen liittyvissä opetussisällöissä ja –suunnitelmissa, yrittäjyyteen liittyvää perusosaamista ja tietopohjaa voidaan vahvistaa eri koulutusasteilla. Tämä tukee uuden yritystoiminnan muodostumista Suomeen erityisesti pk-sektorilla.

Yrityksen asiakasrekisterin tietojen tuominen palvelunäkymässä tunnistetulle käyttäjälle toisi yritykselle yhden lisäkanavan tavoittaa ja palvella asiakkaitaan. Yritykset voisivat mahdollisesti myös hyödyntää palvelunäkymän tapahtumaviesti- ja herätetoiminnallisuuksia. Yksityisen palvelun tuominen Palvelutietovarantoon edellyttäisi yritykseltä panostusta palvelun kuvaamiseen. Mikäli yksityisten yritysten tietoja tuodaan palvelutietovarantoon ja palvelunäkymään, yrityksen vastuulla olisi tiedon toimittaminen palveluväylää hyödyntäen (edellyttää liityntäpalvelintä) sekä tarvittavien muutosten toteuttaminen oman asiakastietojärjestelmänsä rajapintoihin.

Kansallista palveluväylää eli tiedonvälityskanavaa voivat yksityiset yhteisöt käyttää tietojen siirtoon tietojärjestelmästä tai asiointipalvelustaan erityisesti julkisen hallinnon tietojärjestelmiin. Julkishallinnon rekisterien ja palvelujen rajapinnan määrittelemine pääsääntöisesti yhdellä tavalla myös yksityisten suuntaan on perusteltua, koska se yksinkertaistaa ja helpottaa viranomaisten tietojen hyödynnettävyyttä sekä helpottaa kanssakäymistä viranomaisten kanssa. Käytettävät rajapinnat ja tiedonsaantiprosessit olisivat yhdenmukaisempia ja selkeitä eikä jokaista tietovarantoa varten tarvitse tehdä omanlaistaan liityntää. Viranomaisten tietojen helppompi hyödynnettävyys mahdollistaa yritysten palvelujen kehittämisen ja uusien palvelujen luomisen. Käyttäjörganisaation – myös yrityksen - palveluväylään liittymisen kustannukset muodostuvat oman liityntäpalvelimen hankinnasta ja ylläpidosta sekä oman tietojärjestelmän mahdollisesta sovittamisesta palveluväylän rajapinnan kanssa yhteensopivaksi.

Palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjottaisiin julkisena palveluna yksityisille yrityksille, mikä edistäisi yksityisen sektorin yritysten sähköisen asioinnin palvelujen käyttöä ja kehittämistä. Asiointivaltuuspalvelun on tarkoitus parantaa merkittävästi mahdollisuuksia sähköiseen yrityksen puolesta asiointiin. Palvelussa on kyse perusrekistereihin ja muihin viranomaisen vastuulla pidettyjen rekisterien tietoihin perustuvan edustamista

koskevan tiedon rakenteellisesti selkeämmästä tarjoamisesta myös yksityisten käyttöön. Oikeustoimeen perustuvaa valtuutusta koskevia tietoja tarjottaisiin valtion toimesta keskitetysti ja luotettavasti sekä siten, että valtio vastaisi valtuutusrekisterin toiminnasta siten kuin laissa erikseen säädettäisiin. Kansallisella asiointivaltuuksien tarkastuspalvelulla voidaan merkittävästi auttaa yrityksiä kehittämään omia sähköisiä asiointipalvelujaan. KATSO-palvelun hyödyntäminen yksityistoimijoiden sähköisissä palveluissa ei lainsäädännöllisesti ole nykyisin mahdollista.

Palvelutietovarannon sisältämä rakenteinen, koneluettava tieto palveluista tarjotaan maksuttomana avoimena datana kaikille ja sitä voidaan käyttää toisissa järjestelmissä ja palveluissa. Palvelutietovarannossa olevia tietoja voidaan käyttää myös kaupallisissa sovelluksissa. Palvelutietovaranto on julkisten palvelujen tuotekatalogi, joka melko varmasti jo sinällään synnyttää uusia kaupallisia sovelluksia.

Uuden luonnollisen henkilön tunnistuspalvelulla ja tämän tukipalvelun keskitetyllä tarjoamisella viranomaisille vähennetään tunnistuspalvelun tarjoajien kanssa tehtävien sopimusten määrää merkittävästi (n. 1 500 sopimusta korvataan n. 10:llä). Tämä vähentää myös tunnistuspalvelun tarjoajien hallinnollista työtä.

Yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tarjoamiseen liittyy EU-lainsäädännön valtioneuvostonkäsittelyä (Sopimus Euroopan Unionin toiminnasta 107 art.) ja siihen liittyvästä kansallisesta kilpailuneutraliteettia koskevasta lainsäädännöstä (kilpailulain 4 a luku) johtuvia kysymyksiä.

EU:n valtioneuvostonkäsittelyyn näkökulmasta valtion tuesta voi olla kyse kolmella tasolla: tukipalvelujen rakentamisessa, operoinnissa ja käytössä. Nämä näkökulmat vaihtelevat osin riippuen ehdotetussa laissa tarkoitettusta tukipalvelusta. Esityksessä ehdotetaan, että lukuun ottamatta tunnistuspalveluja myös yksityiset yhteisöt voisivat käyttää hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja. Palvelunäkymien, viestinvälityspalvelun ja asiointivaltuuspalvelun käytön edellytyksenä olisi, että palvelun käyttäjällä olisi palvelussa tunnistettuun käyttäjään sellainen asiakassuhde, jonka perusteella käyttäjäorganisaatio voi käsitellä henkilötunnusta. Tämä rajoitus olisi objektiivinen ja kaikille yksityisille käyttäjäyhteisöille tasapuolinen.

Palvelut olisivat ehdotetun sääntelyn perusteella kaikille käyttäjille maksuttomia. Palvelujen käyttöön ottaminen edellyttäisi kuitenkin kaikilta käyttäjiltä jonkin verran investointeja palveluihin liittymiseksi. Näitä kustannuksia ei korvattaisi valtion varoista. Palveluilla ei voisi myöskään korvata esimerkiksi asiakasrekisterien pitämistä.

Ehdotetussa laissa tarkoitettujen julkisen hallinnon ylläpitämät palvelut tuovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille. Nämä mahdollisuudet ovat avoimesti ja yhtäläisin perustein kaikkien yritysten ja yhteisöjen käytettävissä. Rakennettava kansallinen palvelualusta on avoin, sen komponentit tarjotaan maksutta sähköisiä palveluja tuottavien julkisten ja yksityisten organisaatioiden käyttöön. Palvelut on esimerkiksi rakennettu avoimella lähdekoodilla. Tämä mahdollistaa myös yritystoiminnassa uusien palvelujen kehittämisen olemassa olevien palvelujen pohjalta. Palvelualustan rakentamisella edesautetaan sektorirajat ylittävien toimialakohtaisten sähköisten palvelumarkkinoiden syntymistä osana EU:n sähköisiä sisämarkkinoita.

Edellä mainituilla perusteilla esityksellä ei arvioida olevan EU:n valtioneuvoston päätöksen tai kilpalveluneutraliteetin vastaisia vaikutuksia.

4.6 Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikutukset kansalaisiin

Ehdotetussa laissa tarkoitettujen yhteisten sähköisen asioinnin palvelut liittyvät TORI-lain perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja välittömämmin kansalaisille, yrityksille ja yhteisöille julkisen hallinnon toimesta tarjottaviin asiointipalveluihin. Asiointipalvelujen saaminen voi olla suoraan riippuvainen tukipalvelujen saatavuudesta. Esimerkiksi henkilön sähköinen tunnistaminen on edellytyksenä useiden sähköisten viranomaispalvelujen saatavuudelle. Tämän yhteisen palvelukokonaisuuden vaikuttavuus on siinäkin mielessä laajempi, että palvelujen käyttöön voidaan velvoittaa myös kunnalliset viranomaiset niiden suorittaessa lakisääteisiä tehtäviään.

Palvelutietovaranto tuo palvelutuotannon läpinäkyvämmäksi asiakkaille ja lisää sitä kautta julkishallinnon legitimitettä kansalaisten ja yritysten silmissä. Palvelunäkymät luovat hallinnon asiakkaille yhden luokun palvelumallin. Kansalaiset ja yritykset löytävät nykyiset julkiset palvelut nykyistä helpommin, kun ne esitetään yhdenmukaisella tavalla yhdessä paikassa. Lisäksi palvelunäkymät tuovat esiin sähköiset asiointimahdollisuudet ja edistävät näin sähköisen palvelukanavien käyttöä ja itsepalvelun lisääntymistä. Toisen henkilön puolesta asiointiin ei ole tällä hetkellä yleistä digitaalista ratkaisua. Väestön ikääntyessä ja palvelujen digitalisoinnissa mahdollisuus hoitaa asioita toisen henkilön puolesta luotettavasti, tietoturvasääteisesti ja yhdenmukaisella tavalla nousee yhä tärkeämmäksi. Asiointivaltuuspalvelu helpottaa toisen puolesta asiointia sähköisissä asiointipalveluissa. Hallinnon asiakkaiden kokemus hallinnollisesta taakasta, esimerkiksi asiointiin käytetty aika, vähenee merkittävästi. Tanskasta saatujen kokemusten mukaan kansalaiset pitävät sähköisiä palveluja parempina kuin perinteisillä tavoilla saavutettavia palveluja. Palvelujen käyttäjät löytävät ja voivat käyttää tarvitsemiinsa palveluja nykyistä helpommin ja nopeammin, ajasta ja paikasta riippumattomasti. Tällä on vaikutuksia alue- ja yhdyskuntapolitiikkaan.

Palvelunäkymien yksi tavoitteista on julkisen hallinnon näyttäytyminen yhdenmukaisena asiakkaille (vrt. eesti.ee, borger.dk ja gov.uk). Palvelunäkymien myötä hallinnon asiakkaalla on mahdollisuus nähdä julkisen hallinnon toimijoiden rekistereihin sisältyviä tietojaan, joskin esimerkiksi tietoturvasäilytyksestä johtuen on mahdollista, että henkilöllä ei ole mahdollisuutta nähdä kaikkia tietoja rekistereistä. Palvelunäkymät ja niiden edistämä julkishallinnon sähköisen asioinnin lisääntyminen nostavat palvelujen laatua ja sitä kautta asiakkaiden tyytyväisyyttä.

Tavoitetilassaan vuoden 2017 lopussa palvelunäkymät tarjoavat tunnistetulle asiakkaalle uudenlaiset tavat löytää palveluja ja saada niistä tietoa, viestiä turvallisesti viranomaisten kanssa ja tarkastella omaa tai edustamansa organisaation rekisteritietoa. Tulevaisuudessa My Data –periaatteen mukaan saattaisi tulla mahdolliseksi antaa kansalaiselle tai yritykselle mahdollisuus käyttää ja jakaa edelleen näitä tietoja erilaisissa sähköisissä palvelukonteksteissa. Tällöin asiakkaan, palvelutuottajien ja julkisen hallinnon roolit asettuvat nykyisestä poikkeavaan, keskinäiseen dynamiikkaan perustuvaan malliin. Kun palvelunäkymät auttavat ja tehostavat julkisten palvelujen käyttöä ja toimivat henkilö- tai yrityskohtaisena arjen työvälineenä, luottamus viranomaistoimintaan, palvelurakenteisiin ja yhteiskunnan toimintaan yleensä kasvavat.

Viestinvälityspalvelu mahdollistaa kansalaisille ja yrityksille mahdollisuuden hallita viranomaisilta tulevien viestien vastaanottoa sähköisen ja paperisen toimituksen välillä sekä tarjoaa viranomaisille yhden sähköisen lähetyskanavan viesteille. Tavoitteena on, että viranomaisen paperiposti loppukäyttäjille on vähentynyt selvästi vuoteen 2017 mennessä ja hävinnyt lähes kokonaan vuoteen 2020 mennessä. Viestinvälityspalvelun avulla saadaan sähköinen palveluketju toimimaan kansalaiselle ja yritykselle asti sekä paluuviestit sähköisesti takaisin viranomaiselle.

4.7 Ympäristövaikutukset

Yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen ympäristövaikutukset ovat oletettavasti samat kuin palvelujen digitalisoinnilla yleisesti. Tukipalvelut ohjaavat asiakkaat ensisijaisesti sähköisiin palvelukanaviin, jolloin paperilomakkeiden ja käyntiasioinnin määrä vähenee. Paperipostin ja sen kuljettamiseen liittyvän logistiikan kevenemisellä on oletettavasti myönteisiä ympäristövaikutuksia. Käyntiasiointiin puolestaan liittyy usein moottoriajoneuvon käyttö, ja jos digitaaliset palvelut vähentävät myös tätä, myönteinen ympäristövaikutus vahvistuu.

Toisaalta sähköisten palvelujen lisääntyvä tarjonta kasvattaa sähkön kulutusta. Tämä on oletettavasti myönteisiä ympäristövaikutuksia vähäisempi kielteinen ympäristövaikutus.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

KaPA -ohjelman alkuvaiheessa valtiovarainministeriö tilasi tutkimuksen, josta julkaistiin tutkimusraportti: Palveluarkkitehtuuria tukeva lainsäädäntö, Tomi Voutilainen, 22/2014. Tutkimusprojektissa selvitettiin, mitä keskeisiä esteitä Suomen lainsäädäntö asettaa yhtenäisen kansallisen palveluarkkitehtuurin kehittämiseksi ja miten lainsäädäntöä muuttamalla voidaan tukea palveluarkkitehtuurin kehittämistä.

Valtiovarainministeriön tukena hallituksen esityksen valmistelussa on ollut KaPA-ohjelman lainsäädäntöryhmä. Ehdotettuja muutoksia on käsitelty myös KaPA-ohjelman strategisessa johtoryhmässä sekä hankkeiden ohjausryhmissä. Lisäksi valmistelun aikana on erikseen kuultu muun muassa oikeusministeriötä ja tietosuojavaltuutettua sekä TORI-lain mukaisia palvelutuottajia.

Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella X.11.2015 - X.1.2016

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntopyynnöt

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi on pyydetty lausunnot...

Lausunnon antajat

Lausuntojen keskeisin sisältö

Lausuntojen huomioon ottaminen ja muu jatkovalmistelu

6 Riippuvuus muista esityksistä

□

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Ehdotetun 1 §:n 1 momentin mukaan lain tarkoituksena olisi parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta, kustannustehokkuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. Ehdotetun lain tavoitteet vastaisivat pääosin julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain tavoitteita. Ehdotetun lain tarkoituksena olisi erityisesti vaikuttaa siihen, että julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen avulla voitaisiin saavuttaa parempaa kustannustehokkuutta palvelujen tuotannossa sekä varmistaa palvelujen laatu ja yhteentoimivuus säätämällä palvelujen yhtenäisestä tuotannosta ja käytöstä.

Ehdotetun lain tarkoitusta koskevassa säännöksessä on toiminnan ohjaustavoitteet kohdistettu nimenomaan palvelutuotannon ohjaukseen, kun tietohallintolaisissa säädetään tietohallinnon ohjauksesta yleisemmällä tasolla. Lain tarkoitusta koskevalla säännöksellä osoitettaisiin myös se, että lailla säädettäisiin ehdotetussa laissa tarkoitettujen valtion palvelujen järjestämisen perusteista siten, että valtion virastojen ja laitosten yhteisesti tarvitsemia sähköisen asioinnin tukipalveluja tuotetaan keskitetyllä tavalla ja näiden palvelujen käyttöä ohjataan.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalasta, jonka mukaan laissa säädettäisiin julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista, niitä koskevista vaatimuksista, niiden tuottamiseen liittyvistä tehtävistä sekä tuottamiseen liittyvästä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä. Lisäksi laissa säädettäisiin oikeudesta ja velvollisuudesta käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja sekä näiden palvelujen käytön edellytyksistä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisen edellyttämään henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia, henkilötietojen salassa pitämiseen ja luovuttamiseen julkisuuslakia ja viestien sekä välitystietojen käsittelyyn tietoyhteiskuntakaarta, jollei ehdotetussa laissa tai muussa laissa toisin säädetä. Mainitut lait koskisivat yleislakeina henkilötietojen ja viestintää koskevien tietojen käsittelyä, ellei esimerkiksi ehdotetun lain 3 luvusta muuta johdu. Säännöksessä on viittaus myös muuhun lainsäädäntöön, jossa mahdollisesti säädetään henkilötietolakia täsmentävästi. Esimerkiksi väestötietojärjestelmän tietojen käsittelyyn sovelletaan erityislakina väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia.

Ehdotettu 4 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen tietohallintolakiin, jossa säädetään myös yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen toteuttamisessa noudatettavista tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämistä ja varmistamista koskevista vaatimuksista.

Pykälän 5 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen TORI-lakiin, jossa säädetään valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhtenäisestä tuotannosta ja käytöstä. Myös ehdotetussa laissa tarkoitettuja yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja tuotannossa noudatettaisiin TORI-lakia, mikä tarkoittaa, että esimerkiksi Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtori vastaa palvelujen käyttöpalveluista, eli niiden tarvitsemista teknisestä ympäristöistä siten kuin TORI-laissa ja –asetuksessa säädetään.

2 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdan mukaan tukipalvelulla tarkoitettaisiin ehdotetun lain 3 §:ssä tarkoitettua yhteistä sähköisen asioinnin tukipalvelua. Tukipalvelujen määritelmä kattaisi myös siirtymäsäännöksessä (24 §) mainitut tukipalvelut, joiden kuvaukset on muotoiltu viittauksin 3 §:ssä tarkoitettuihin palveluihin.

Palvelutuottajalla tarkoitettaisiin 2 kohdan mukaan ehdotetun lain 4 ja 23 §:ssä tarkoitettua yhteisen sähköisen asioinnin tukipalvelun tuottajaa. Palvelutuottajia koskevat vaatimukset ulottuisivat myös siirtymäsäännöksen nojalla palveluja tuottaviin tahoihin.

Käyttäjäorganisaatiolla tarkoitettaisiin ehdotetun 3 kohdan mukaan viranomaista tai lain 5 §:ssä tarkoitettua muuta organisaatiota, joka käyttää yhteistä sähköisen asioinnin tukipalvelua asiointipalvelunsa tai muun sille kuuluvan tehtävän taikka sen tarjoaman palvelun toteuttamisen tukena. Käyttäjäorganisaatio voi olla joko palvelujen käyttöön veloitettu taho, kuten valtion viranomaisen taikka sellainen organisaatio, jolla on oikeus käyttää palvelua, esimerkiksi julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitava yhteisö tai yksityinen yritys siten kuin siitä erikseen säädetään 5 §:ssä. Myös käyttöoikeuden laajuudesta säädettäisiin 5 §:ssä.

Asiointipalvelulla tarkoitettaisiin 4 kohdan mukaan käyttäjäorganisaation vastuulla olevaa sähköisen asioinnin palvelua. Esimerkkeinä asiointipalvelusta voidaan mainita Verohallinnon verokorttipalvelu sekä työ- ja elinkeinoministeriön tarjoama neuvonnan Oma Yrityssuomi asiointiympäristö, johon käyttäjä voisi jatkossa siirtyä palvelunäkymän kautta siten että hänen luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun avulla todennettu henkilöllisyyttä koskeva tieto siirtyisi palvelunäkymästä käyttäjän mukana asiointipalveluun. Asiointipalvelun määritelmän on tarkoitus kattaa kaikki sellaiset palvelut, joissa henkilö asioi tai hoitaa sähköisesti hallinto- tai muuta asiaansa käyttäjäorganisaation suuntaan. Myös esimerkiksi sellaiset palvelut, joissa henkilö vain tarkastelee käyttäjäorganisaation hänestä rekisteröimiä tietoja, olisivat tässä laissa tarkoitettuja asiointipalveluja.

2 luku Palvelutuotanto ja palvelujen käyttö

3 §. Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut. Pykälässä määriteltäisiin yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut. Tällä säännöksellä korvattaisiin voimassaolevan TORI-lain 2 §:n 2 momentin 3 kohta sekä TORI -asetuksen 3 §.

Ehdotetun 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa määriteltäisiin kansallinen palveluväylä eli tiedonvälityskanava ja integraatiopalvelu. Palveluväylä on tiedonsiirtokanava, joka tarjoaa yhdenmukaisen tavan tiedonvälitykseen. Palvelun avulla käyttäjäorganisaatiot voivat siirtää tietojaan tai tietoaaineistojaan ja tarjota asiointipalveluja integraatioiden avulla. Palveluväylä sisältää keskuspalvelimen, sekä osapuolten tunnistamiseen ja tiedon salaamiseen käytettävät, VRK:n tarjoamat varmenneratkaisut. Yhteisten varmenneratkaisujen avulla keskuspalvelin ja liityntäpalvelimet tunnistavat luotettavasti niihin liittyvät muiden käyttäjäorganisaatioiden liityntäpalvelimet. Palveluväylässä on keskitetty liityntäkatalogi, jonka kautta löytyvät kaikki palvelu-

väylän liittynyt teknisine ja hallinnollisine kuvauksineen. Palveluväylään yhdistyisivät esimerkiksi viranomaiset ja yksityiset tietovarantojen tuottajina, hyödyntäjinä tai tietojen ilmoittajina. Lisäksi väylän kautta olisivat saatavilla ehdotetussa laissa säädetty tukipalvelut sekä viranomaisten asiointipalvelut. Palveluväylässä sanomat liikkuvat internetin yli eikä palveluväylä tästä johtuen vastaa alemman kerroksen verkkotason liikennöinnistä.

Palvelujen taikka viranomaisten rekisterien käyttöoikeus arvioitaisiin erikseen niitä koskevan lainsäädännön nojalla. Käyttäjäorganisaatio päättää sen tietoja koskevan lainsäädännön nojalla, voiko toinen käyttäjäorganisaatio käyttää sen tietoja. Palveluväylää käytetään tiedon siirtoon edellyttäen että siirron molemmat osapuolet ovat hyväksyneet siirron. Henkilötiedon direktiivi (95/46/EY) edellyttää henkilötietojen vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioiden välillä. Käyttäjäorganisaatio voisi hyödyntää väylää tietojen siirtoon myös kansainvälisissä suhteissa, mikäli se on lainsäädännön tai esimerkiksi kansainvälisen sopimuksen perusteella sallittua.

Palveluväylän käyttäjäorganisaatioita voisivat viranomaisten ja muiden julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavien yhteisöjen lisäksi ehdotetun 5 §:n nojalla olla myös yksityiset yhteisöt, jotka voisivat palveluväylää käyttäen hakea tietoja viranomaisen rekistereistä ja päivittää yhteisön tietoja viranomaisen rekisteriin. Käyttäjäorganisaation liittämisestä sekä palvelutuottajan ja käyttäjäorganisaatioiden tietoturvallisuuteen ja häiriötilanteisiin kohdistuvista velvollisuuksista säädettäisiin ehdotetun lain 4 luvussa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa määriteltäisiin palvelutietovaranto eli palvelu, joka kokoa käyttäjäorganisaatioiden palveluja koskevia yhdenmukaisesti kuvattuja vakioituja tietoja ja tarjoaa ne keskitetysti saataville. Palveluja koskevien tietojen oikeellisuudesta vastaisi ehdotetun lain 13 §:n 4 momentin mukaan käyttäjäorganisaatio. Julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain nojalla toimiva Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (JUHTA) on antanut suosituksen JHS 183 Julkisen hallinnon palvelujen tietomalli ja ryhmitteily verkkopalveluissa. Mainitun suosituksen pohjalta on laadittu palvelutietovarannon tietomalli, jota noudattaen tiedot tulee kuvata palvelutietovarantoon. Viranomaisen tulee ehdotetun lain 5 §:n käyttövelvoitteen mukaisesti tuottaa palveluun koskevat tiedot tarjolle palvelutietovarantoon. Palvelutietovarantoon kuvattaisiin palveluntuottajaorganisaatio, palvelujen tiedot kuten kohderyhmät, hinnat ja käytön edellytykset ja sekä palvelujen palvelukanavat, kuten sähköiset asiointipalvelut, palvelupisteet ja puhelinpalvelut aukioloaika- ja maksullisuustietoineen. Palvelutietovaranto olisi kaikkien saatavilla ja hyödynnettävissä avoimen rajapinnan kautta ja sitä hyödynnettäisiin esimerkiksi palvelunäkymässä, jossa käyttäjä voi hakea palvelutietovarantoon sisältyviä palveluja koskevia tietoja.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin palvelunäkymästä. Palvelunäkymässä käyttäjä voi hakea palvelutietovarannon tietoja. Tunnistettu käyttäjä voi lisäksi tarkastella tietoja, jotka hänestä taikka hänen edustamastaan luonnollisesta henkilöstä tai organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin. Henkilön edustaman yrityksen tietojen tarkastelun kokonaisuutta kutsutaan yrityksen palvelunäkymäksi.

Palvelunäkymää voidaan personoida esimerkiksi käyttäjän asuinpaikkaa koskevan tiedon avulla siten, että käyttäjä näkee palvelussa olevan karttatoiminnallisuuden avulla oletusarvoisesti häntä lähinnä sijaitsevat palvelut – samalla kuitenkin mahdollistettaisiin muuallakin sijaitsevien palvelujen hakeminen. Palvelunäkymästä olisi myös mahdollista siirtyä eri käyttäjäorganisaatioiden asiointipalveluihin sekä saada palveluun yhdistetyssä viestinvälityspalvelussa

julkisiin palveluihin liittyviä viestejä, kuten muistutuksia tietyille käyttäjälle tarjolla olevista tai jo sovitusta julkisista palveluista, esimerkiksi terveydenhuollon vastaanotosta.

Ehdotetussa 4 kohdassa säädettäisiin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelusta, joka mahdollistaa henkilön vahvan sähköisen tunnistamisen eri tunnistuslaissa tarkoitettuja tunnistusvälineitä hyödyntäen. Palvelua käyttävien julkishallinnon käyttäjäorganisaatioiden palvelujen välillä palveluista toiseen siirtyminen on joustavaa yhdellä kirjautumisella. Tunnistuspalvelu hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä välittää väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle siten kuin ehdotetun lain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Tunnistuspalvelua tarjoava VRK tunnistaisi joko palvelunäkymässä tai muualla hallinnossa asioivan käyttäen hyväksi jotain vahvan sähköisen tunnistamisen välinettä. Tämän jälkeen VRK:n tunnistuspalvelu hakee väestötietojärjestelmästä perustietoina tunnistuspalvelun yhteydessä luovutettavat henkilön nimen ja henkilötunnuksen. Sähköistä asiointitunnusta koskeva tieto luovutettaisiin sen väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa säädettyjen luovuttamisen edellytysten täytyessä, ellei esimerkiksi EU- taikka kansainvälisestä tietojen luovutusvelvollisuudesta muuta johdu. Samassa yhteydessä VRK voisi luovuttaa muutkin henkilötiedot, jotka käyttäjäorganisaatiolla on oikeus saada väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain nojalla kyseisessä palvelussa käytettäviksi.

Tunnistustapahtuman hallinnoimisella tarkoitetaan sitä, että käyttäjä voi yhden verkkoselailuistunnon aikana siirtyä julkishallinnon organisaation palvelusta toiseen esimerkiksi palvelunäkymästä asiointipalveluun ja takaisin ilman että hänen tarvitsee tunnistautua uudelleen. Kyse on niin sanotun kertakirjautumisratkaisun toteuttamisesta. Tunnistautumisen eli kertakirjautumisen mahdollistavan istunnon perustamisen yhteydessä tunnistettavalle henkilölle tiedotettaisiin, että hänen tietonsa välitetään edelleen julkisiin palveluihin ja että mikäli hän haluaa esimerkiksi yleistä neuvontaa halutessaan asioida anonyymisti, tulee hänen käyttää sellaista asiointikanavaa tai uutta istuntoa, jossa tunnistus ei siirry mukana.

Suhteessa tunnistuslakiin sekä ehdotetussa 4 että 5 kohdassa olisi kyse tunnistuksen välityksen tarjoamisesta rajatulle käyttäjäpiirille eli viranomaisille. Käyttäjäorganisaatioista säädettäisiin ehdotetun lain 5 §:n 1 – 3 momentissa. VRK olisi nyt ehdotettuja palveluja tarjotessaan tunnistuslain näkökulmasta yleisölle tarjottavia tunnistuspalveluja hyödyntävän organisaation roolissa eikä siten esimerkiksi mukana tunnistuslain mukaisessa luottamusverkostossa.

Ehdotetussa 5 kohdassa säädettäisiin muista tunnistuspalveluista sekä tunnistamisen ko-koamis- ja hallinnointipalveluista. Näissä palveluissa voitaisiin käyttää muutakin tunnistusmenetelmää kuin tunnistuslain mukaan ilmoituksen tehneen tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua.

Säännöksessä tarkoitettuja palveluja olisivat esimerkiksi siirtymäajan kuluttua lakkautettava Vetuma.fi sekä siirtymäajan jälkeen Väestörekisterikeskuksen vastuulle siirtyvä organisaation ja sitä edustavan henkilön tunnistamispalvelu KATSO, jonka tuotannossa käytetään myös muita kuin tunnistuslain soveltamisalaan kuuluvia vahvan sähköisen tunnistamisen välineitä sekä heikkoa tunnistusta. KATSO-palvelun osalta tavoitteena on lopulta lakkauttaa palvelu sen jälkeen kun oikeushenkilön puolesta asiointi voidaan toteuttaa ehdotetun pykälän 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen asiointivaltuuspalvelun avulla. Haasteena KATSO-palvelun kehittämisessä asiointivaltuuspalvelun suuntaan on, ettei toistaiseksi ole tunnistuslain luonnolli-

sen henkilön tunnistamista vastaavasti säädetty organisaation tunnistamiseen liittyvistä tunnistamisvälineistä taikka niiden valvonnasta eikä henkilö välttämättä halua käyttää henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettua vahvan sähköisen tunnistamisen välinettä organisaation puolesta asioidessaan. Odotettavissa kuitenkin on, että esimerkiksi eIDAS-asetuksen myötä tulevaisuudessa myös organisaation tunnistamista koskeva sääntely ja palvelutuotanto kehittyvät ja syntyy edellytykset KATSO-palvelun sulauttamiselle tunnistuspalvelun ja asiointivaltuuspalvelun yhdistelmään. Toisin kuin 4 kohdassa tarkoitettussa tunnistuspalvelussa, tässä kohdassa tarkoitettussa heikkoon tunnistamiseen perustuvassa tunnistuspalvelussa ei saa tehdä tarkistuksia väestötietojärjestelmän tietoihin eikä luovuttaa väestötietojärjestelmän tietoja käyttäjäorganisaatiolle.

Ehdotetun 5 kohdan ja 4 §:ssä säädetyn tuotantovastuun nojalla VRK voisi tuottaa myös luonnollisen henkilön heikon tunnistamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua niihin palveluihin, joissa sitä olisi tarpeen hyödyntää. Heikolla tunnistamisella tarkoitetaan muuta kuin tunnistuslaissa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista. Esimerkiksi koulumaailmassa alle 15 vuotiaan alaikäisen, joka ei vielä saa sirullista henkilökorttia tai muuta vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä, henkilötiedot on koulun toimesta kirjattu sähköiseen oppimisympäristöstä (esim. sanomapro). Koululaisen tulee tunnistautua sähköiseen oppimisympäristöön, jotta hän voi tehdä koulutehtäviä. Tunnistamisessa ei käytetä vahvaa sähköistä tunnistusta.

Heikon tunnistamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu voisi myös esimerkiksi tarjota viranomaisille keskitetyn mahdollisuuden hyödyntää sosiaalisen median palvelujen tarjoamien heikon tunnistamisen palveluja, mikäli heikommalle tunnistamiselle olisi käyttöä sellaisissa viranomaisten palveluissa, joissa ei ole pääsyä henkilön luottamuksellisiin henkilökohtaisiin tietoihin.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen tuottama virkamiehen ja muun julkista valtaa käyttävän henkilön tunnistamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu VIRTU olisi jatkossa TORI-asetuksen mukainen perustietotekniikan käyttövaltuuspalvelu. Kyseistä palvelua ei siis siirrettäisi nyt ehdotettuun lakiin

VAHTI on 6.5.2015 asettanut sähköisen asioinnin tietoturvaluottelu –työryhmän, jonka tehtävänä on muun muassa uudistaa ja yhdistää sähköistä asiointia ja palveluja koskevat, edellä mainittu VAHTI-ohje 12/2006 sekä VAHTI-ohje 4/2001, Sähköisten palveluiden ja asioinnin tietoturvaluottelun yleisohje. Uudessa ohjeessa pyritään ajantasaistamaan ja täsmentämään myös asioivan tunnistamiseen liittyvää ohjeistusta.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin asiointivaltuuspalvelusta, joka 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuista julkisen hallinnon tietojärjestelmistä haettujen henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevien tietojen sekä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tahdonilmaisujen perusteella tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevan tiedon siten kuin 9 §:n 4 momentissa säädetään. Asiointivaltuuspalvelu sisältäisi siis sekä henkilön lakisääteistä toimivaltaa ja toimintakelpoisuuden rajoitusta koskevan tiedon tarjoamisen että oikeustoimeen eli valtuutukseen tai muuhun tahdonilmaisuun perustuvaa toimivaltaa koskevan tiedon tarjoamisen.

Lakisääteisen toimivaltaa ja toimintakelpoisuuden rajoitusta koskevan tiedon tarjoava asiointivaltuuspalvelun osa tarjoaisi ehdotetun lain 6 §:ssä tarkoitettuja perusrekistereitä ja holhousasioiden rekisteriä hyödyntäen käyttäjäorganisaatiolle esimerkiksi tiedon siitä, onko luonnolli-

sen henkilön toimintakelpoisuutta rajoitettu ja onko tietyllä henkilöllä oikeus edustaa häntä. Oikeushenkilöiden osalta tarjottaisiin vastuuhenkilöitä koskeva tieto, eli onko henkilöllä esimerkiksi hallituksen puheenjohtajan tai toimitusjohtajan rooli taikka oikeus yrityksen nimen kirjoittamiseen. Lakisäateistä edustamista koskevan tiedon tarjoavaa palvelua tarjottaisiin aluksi selkeisiin edustamista koskeviin tilanteisiin, kuten lapsen huolto ja oikeus yksin kirjoittaa oikeushenkilön nimi. Palvelua pyritään kehittämään tulevaisuudessa siihen suuntaan, että myös yksityiskohtaisemmin määritellyt tai yhteistä edustamisoikeutta koskevat tilanteet voitaisiin selvittää palvelun avulla.

Tahdonilmaisuun ja 7 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin perustuvaa toimivaltaa koskevan tiedon tarjoava asiointivaltuuspalvelun osa on tarkoitus ottaa käyttöön viimeistään vuoden 2017 alusta. Tästä on säädetty siirtymäsäännöksessä (23 §). Tahdonilmaisuja rekisteröinnissä noudatettaisiin 7 §:n 2 momentissa säädettyä menettelyä ja toimivaltaa ja sen rajoitusta koskevan tiedon luovuttamisessa 10 §:n 4 momenttia. Väestörekisterikeskus voisi tahdonilmaisuun perustuvaa valtuutusta koskevan sääntelyn nojalla tarjota myös KATSO-organisaation tunnistuspalveluun sisältyviä valtuuttamista koskevia tietoja.

Asiointivaltuuspalvelu tarjoaisi julkisena infrastruktuuripalveluna perusrekistereihin ja muihin viranomaisen vastuulla oleviin rekistereihin (kuten tahdonilmaisuja koskevat 7 §:ssä tarkoitettut rekisterit) sisältyvän tiedon avulla toimivaltuutta koskevia tietoja keskitetysti ja luotettavasti sekä siten, että valtio vastaisi valtuutusrekisterin toiminnasta siten kuin 8 §:ssä säädetään, muilta osin asiointivaltuuspalvelun tuottajan velvollisuuksista huolehtia tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta säädettäisiin tukipalvelujen laatu- ja tietoturvallisuusvaatimuksia koskevassa 14 §:ssä. Palvelua tarjottaisiin 5 §:n mukaan myös yksityisille, mikä edistäisi yksityisen sektorin sähköisen asiointin palvelujen käyttöä ja kehittämistä.

Asiointivaltuuspalvelu ei määritteli käyttäjäorganisaation puolesta sitä, kenellä on oikeus eri lakien perusteella asioida toisen puolesta eikä sitä, millainen valtuus ja keneltä tarvitaan tiettyyn asiointitapahtumaan. Käyttäjäorganisaation vastuulla on määritellä ja kysyä palvelusta tarvittava edustus-oikeus ja valtuutus.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin viestinvälityspalvelusta, jonka avulla käyttäjäorganisaatio ja palvelua käyttävä henkilö voivat lähettää toisilleen sähköisiä viestejä ja jota hyödyntäen käyttäjäorganisaatio voi antaa asiakirjan tiedoksi sähköisesti tai postitse. Viestinvälityspalvelua tarjoaisi 4 §:n mukaisesti VRK, jonne Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen nykyisin tuottama sähköinen asiointitilipalvelu siirrettäisiin viimeistään vuoden 2016 lopussa.

Viestinvälityspalvelua voisivat käyttäjäorganisaation ominaisuudessa 5 §:n mukaisesti käyttää valtion virastot, laitokset ja liikelaitokset sekä kunnalliset viranomaiset. Lisäksi palvelua voisivat käyttää muut viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta ja valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot sekä muut julkista hallinto tai palvelutehtävää hoitavat niiden hoitaessa julkista tehtävää.

Sähköinen viestinvälityspalvelu olisi tarjolla kansalaisen ja yrityksen palvelunäkymässä luonnollisen henkilön tunnistuspalvelulla tai muulla luotettavalla tavalla tunnistetulle käyttäjälle. Yrityksen palvelunäkymän ja viestinvälityspalvelun käytön edellytyksenä olisi lisäksi, että henkilön toimivalta edustaa yritystä on varmistettu esimerkiksi asiointivaltuuspalvelun avulla tai ennen sen toimintaa KATSO-palvelun avulla.

Viestinvälityspalvelu tarjoaisi käyttäjäorganisaatiolle mahdollisuuden lähettää niin sanottuja herätteitä tai muuta neuvontaa liittyen käyttäjän elämäntilanteeseen tarjolla oleviin julkisiin palveluihin. Hallinnossa asioiva voisi myös lähettää sähköisen palvelun kautta viestejä käyttäjäorganisaatiolle ja saattaa asiansa vireille sellaisessa viranomaisessa, joka on liittynyt asiointiosoitteensa vastaanottamaan viestinvälityspalvelun kautta lähetettyjä sähköisiä viestejä.

Viestinvälityspalvelussa yhdistyisi sähköisen palvelun lisäksi uusi toiminnallisuus, jossa viesti voitaisiin toimittaa myös postitse hallinnon asiakkaalle. Asiakirjaa tiedoksiantava viranomaisen valitsisi, haluaako asiakirjan toimitettavaksi sähköisesti luonnollisen henkilön tai yrityksen sähköiseen viestinvälityspalveluun vai postitse. Sähköisen tiedoksiannottavan käyttöä koskevan suostumuksen hallinnasta säädettäisiin 9 §:ssä. Mikäli viranomaisen tavoittelema henkilö ei ole ottanut sähköistä viestinvälityspalvelua käyttöön tai ei ole antanut suostumusta viranomaisen tiedoksiantotoimenpiteiden toteuttamiseen sähköisesti taikka on pyytänyt viranomaiselta käyttämäänsä muuta osoitetta, toimitetaan tiedoksianto siitä vastaavan viranomaisen määrittelemään postiosoitteeseen, joka voi viranomaisen viestinvälityspalvelussa tekemän valinnan mukaan olla joko väestötietojärjestelmän mukainen kotikunta ja asuinpaikka, postin osoiterekisterin tieto taikka muu viranomaisen itse määrittelemä, esimerkiksi henkilön viranomaiselle antama asiointiosoite.

Mikäli asiakirja annetaan henkilön antaman suostumuksen perusteella tiedoksi sähköistä viestinvälityspalvelua käyttäen, toimittaa palvelu viranomaiselle koneellisen kuittauksen siitä, milloin viesti on toimitettu käyttäjän tilille. Vastaava oikeus saada kuittaus on myös kansalaisella kansalaisen toimittaessa viestiä viranomaiselle. Todisteellisen tiedoksiannon osalta sähköinen viestinvälityspalvelu toimittaa viranomaiselle myös tiedon siitä, että käyttäjä on kuitannut vastaanottaneensa asiakirjan.

Käyttäjän on ottaessaan sähköisen viestinvälityspalvelun käyttöönsä ilmoitettava sähköpostiosoite, puhelinnumero tai molemmat, joihin käyttäjälle lähetetään heräteviesti, kun hänelle on tullut palveluun viesti. Puolen vuoden välein järjestelmä kehottaa tarkistamaan yhteystietojen ajantasaisuuden. Käyttäjä voi koska tahansa peruuttaa suostumuksensa sähköiseen tiedoksiantoon, jolloin hän saa tiedoksiannot postitse. Järjestelmä on tietoturvallinen. Rekisteröityminen ja kirjautuminen järjestelmään edellyttävät luonnollisen henkilön osalta tunnistuslain mukaista vahvaa sähköistä tunnistamista joko luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua - tai siirtymäajalla Vetuma –palvelua hyödyntäen. Yrityksen palvelunäkymässä sijaitsevaan yrityksen sähköiseen viestinvälityspalveluun tunnistaudutaan esimerkiksi KATSO-tunnistautumisen avulla ja jatkossa luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun ja asiointivaltuuspalvelun avulla.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa säädettäisiin verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelusta, joka mahdollistaa verkkomaksujen maksamisen käyttäjäorganisaatiolle. Palvelu korvaa Vetuma-palvelun maksamispalvelun vuoden 2017 loppuun mennessä, jolloin Vetuma-palvelun tarjoaminen on tarkoitus lopettaa kokonaan.

Ehdotetun 3 §:n 2 momentin mukaan yhteisiin sähköisen asioinnin tukipalveluihin kuuluisivat myös sellaiset muut hallinnon yleiseen käyttöön tarkoitetut palvelut, joiden tuottamisen valtiovarainministeriö määrää sen hallinnonalalla toimivan viranomaisen tehtäväksi ja joiden tuottamisessa ei käytetä julkista valtaa. Näihin muihin tukipalveluihin ei edellä 1 momentissa kuvattuja palveluja vastaavassa määrin sisältyisi hallinnossa asioivan henkilötietojen käsittelyä tai muuta oikeusturvan kannalta merkityksellisiä piirteitä. Tällaisia palveluja olisivat esi-

merkiksi Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen tällä hetkellä TORI-lain 5 §:n 4 momentin nojalla tuottama palvelu, jonka avulla viranomaiset voisivat tarjota sähköisiä lomakkeita asiointipalveluissaan sekä avoindata.fi –palvelu, joka kokoaa ja tarjoaa keskitetysti saataville yhteentoimivuuden ohjausta ja kehittämistä koskevia tietoja ja palveluja sekä avoimia tietoaaineistoja. Lomakkeiden tukipalvelu on tullut elinkaarensa päähän ja sen tuottaminen on tarkoitus lopettaa lähivuosina. Avoin data.fi –palvelu on tarkoitus määrätä jatkossa VRK:n tehtäväksi.

4 §. Tukipalvelujen palvelutuottajat. Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin palvelutuottajista, jotka jatkossa tuottaisivat yhteisiä sähköisen asioinnin palveluja. Ehdotetussa 23 §:ssä säädettäisiin niistä palvelutuottajista, joiden palvelutuotanto päättyisi siirtymäajan jälkeen.

Ehdotetun 4 §:n 1 momentin mukaan VRK tuottaisi, tarjoaisi, ylläpitäisi ja kehittäisi 3 §:n 1 momentin 1 – 7 kohdissa tarkoitettuja palveluja eli kansallista palveluväylää, palvelutietovarantoa, palvelunäkymää, luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua, muita tunnistuspalveluja, asiointivaltuuspalvelua sekä viestinvälityspalvelua. Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus vastaa palvelujen käyttöpalveluista, eli niiden tarvitsemista teknisestä ympäristöistä siten kuin TORI-laissa ja –asetuksessa säädetään.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Valtiokonttori tuottaisi, tarjoaisi, ylläpitäisi ja kehittäisi 3 §:n 8 kohdassa tarkoitettua maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua.

Pykälän 3 momentin nojalla palvelutuottaja voisi tuottaa ja kehittää myös tukipalveluihinsa liittyviä projekti- ja asiantuntijapalveluja.

5 §. Tukipalvelujen käyttö. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin palveluja. Ehdotetun 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten olisi käytettävä yhteisiä sähköisen asioinnin palveluja, ellei organisaation ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvasuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua.

Tekniset, toiminnalliset ja kustannustehokkuuteen liittyvät syyt voivat tarkoittaa esimerkiksi sitä, että käyttövelvollisuus ei tule kyseeseen sellaisessa tilanteessa, jossa viranomaisella on asiointipalvelunsa toteuttamisesta voimassaoleva palvelusopimus, jonka kohdalla yhteisten sähköisen asioinnin palvelujen käyttö voi muodostua kohtuuttoman kalliiksi. Voimassa olevan palvelusopimuksen merkityksestä on säädetty myös siirtymäsäännöksessä (25 §). Arvio tulee tehdä ottaen huomioon toisaalta asiointipalvelun ja toisaalta kunkin yhteisten sähköisen asioinnin palvelun erityispiirteet. Esimerkiksi luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun käyttöönotosta koituvat kustannussäästöt ovat niin merkittävät, että sen käyttöönotosta koituvat kustannukset eivät voine perustellusti olla esteenä palvelun käyttöönotolle. On muutoinkin otettava huomioon että olemassa olevat tunnistuksen kokoamis- ja hallinnointipalvelut on tarkoitus lopettaa vuoden 2017 lopussa, jolloin kaikkien tunnistuspalveluja tarvitsevien on tullut siirtyä uuden palvelun piiriin.

Pykälän 2 momentissa säädetty kunnallisten viranomaisten käyttövelvoite olisi sama kuin valtion virastoilla ja laitoksilla. Käyttövelvoite koskisi kunnallisia viranomaisia niiden hoitaessa lakisääteisiä tehtäviä. Kunnalliset viranomaiset voisivat käyttää palveluja myös muita tehtäviä hoitaessaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään muille julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitaville oikeus käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin palveluja niiden hoitaessa julkista tehtävää. Näihin muihin tahoihin voisi kuulua esimerkiksi muita kuin valtion tai kunnan viranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia, eduskunta ja valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja sekä esimerkiksi yksityisiä niiden hoitaessa julkista tehtävää. Yksityisten tahojen hoitamia julkisia tehtäviä on esimerkiksi kunnallisten viranomaisten tehtäviä ostopalveluina hoitavilla hoitoalan palveluntuottajilla sekä pakollisia lakisääteisiä vakuutuksia tarjoavilla organisaatioilla.

Ehdotetun 4 momentin mukaan muut yksityiset yhteisöt kuin pykälän 3 momentissa tarkoitettua julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yhteisöt voisivat käyttää palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjotakseen palvelujaan sellaisille henkilöille, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä. Palvelujen käyttö edellyttää käyttäjän tunnistamista, joka toteutetaan henkilötunnuksen perusteella väestötietojärjestelmän avulla. Säännöksellä rajattaisiin käyttö vain asiakassuhteen hoitamiseen liittyväksi. Asiointivaltuuspalvelua tarjottaisiin julkisena palveluna yksityisille yrityksille, mikä edistäisi yksityisen sektorin sähköisen asioinnin palvelujen käyttöä ja kehittämistä. Palvelussa on kyse perusrekistereihin ja muihin viranomaisen vastuulla pidettyihin rekistereihin sisältyviin tietoihin perustuvan edustamista koskevan tiedon rakenteellisesti selkeämmästä tarjoamisesta myös yksityisten käyttöön. Oikeustoimeen perustuvaa valtuutusta koskevia tietoja tarjottaisiin valtion toimesta keskitetyksi ja luotettavasti sekä siten, että valtio vastaisi valtuutusrekisterin toiminnasta siten kuin 8 §:ssä säädetään. Muut kuin viranomaiset eivät kuitenkaan voisi käyttää 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdissa tarkoitettuja tunnistuspalveluja. Käyttäessään ehdotetussa 4 momentissa tarkoitettuja palveluja yksityisten yhteisöjen pitäisi näin ollen järjestää palveluihin tunnistaminen yksityisten tunnistuspalvelujen kautta.

Ehdotetun 5 momentin mukaan kansallista palveluväylää voitaisiin käyttää tietojen siirtoon myös viranomaisen ja yksityisten yhteisöjen tietojärjestelmien ja asiointipalvelujen välillä. Ehdotetun pykälän 1 ja 2 momentin käyttövelvoitteen vuoksi palveluväylä olisi käytännössä lähtökohtaisesti ainoa mahdollisuus yksityisen sektorin toimijalle huolehtia tiedon siirron rajapinnasta julkishallinnon kanssa. Julkishallinnon rekisterien ja palvelujen rajapinnan määrittäminen pääsääntöisesti yhdellä tavalla myös yksityisten suuntaan on perusteltua, koska se yksinkertaistaa ja helpottaa viranomaisten tietojen hyödynnettävyyttä sekä helpottaa kanssakäymistä viranomaisten kanssa. Ratkaisun avulla yksityisten yhteisöjen pääsy eri viranomaisten tietolähteisiin voidaan yhtenäistää. Mahdollistamalla yksityisille yhteisöille palveluväylän käyttö myös muissa tilanteissa eivät yksityisen sektorin toimijat ole pakotettuja ainakaan palveluväylän käytön vuoksi rakentamaan useita erilaisia tiedon siirron rajapintoja.

Ehdotetussa 6 momentissa säädettäisiin käyttövelvoitteen sisällöstä erityisesti palvelutietovarannon ja palvelunäkymän osalta, koska näissä palveluissa käyttö tarkoittaa velvoitetta tuottaa käyttäjäorganisaatiota ja sen palveluja koskevat tiedot tarjolle tukipalvelussa eli palvelutietovarannossa. Lisäksi säännöksessä on määritelty, että julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavan muun kuin viranomaisen osalta vastuu tietojen kuvaamisesta palvelutietovarantoon on toimintaa ohjaavalla tai valvovalla viranomaisella. Esimerkiksi kunnan ostopalveluina tuottamien palvelujen kuvaamisesta vastaisi kunnallinen viranomainen, jonka vastuulle palvelun järjestäminen kuuluu. Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (JUHTA) on antanut suosituksen JHS 183 Julkisen hallinnon palvelujen tietomalli ja ryhmittely verkkopalveluissa. Mainitun suosituksen pohjalta on laadittu palvelutietovarannon tietomalli, jota noudattaen tiedot tulee kuvata palvelutietovarantoon.

Palvelunäkymien käyttövelvollisuus edellyttäisi käyttäjäorganisaation rekistereihin merkittyjen tietojen tarjoamista tietojen kohteen tai tämän toimivaltaisen edustajan saataville palvelunäkymässä.

Ehdotetun 7 momentin mukaan valtiovarainministeriö päättäisi tarvittaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta käyttövelvollisuudesta. Säännönmukaisesti käyttövelvollisuudesta ei tarvitsisi päättää ottaen huomioon palvelujen maksuttomuus (21 §). Mikäli käyttövelvollisuuden olemassa olosta tai laajuudesta olisi epäselvyyttä, voisi valtiovarainministeriö tarvittaessa päättää velvollisuudesta. Valtiovarainministeriön päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

3 luku Henkilötietojen ja muiden tietojen käsittely palvelutuotannossa

6 §. *Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet.* Pykälässä säädettäisiin yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisessa hyödynnettävistä tietolähteistä. VRK:lla olisi oikeus sille ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä teknisen käyttöyhteyden avulla säännöksessä mainittuihin tietojärjestelmiin sisältyviä tietojärjestelmäkohtaisesti täsmennettyjä tietoja siten kuin tietojen käsittelystä ehdotetussa 3 luvussa säädettäisiin. Tietojen siirtoon käytetään palveluväylää, ellei teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvallisuuteen liittyvistä syistä ole välttämätöntä käyttää muuta palvelua.

Perustietovarannon, perustietojärjestelmän tai perusrekisterin käsitettä ei ole määritelty lain-säädännössä. Perusrekisterit sisältävät tietoja yhteiskunnan keskeisistä perusyksiköistä ja näiden ominaisuuksista sekä yksilöivät nämä perusyksiköt, kuten henkilöt, yhteisöt, säätiöt ja kiinteistöt. Perusrekistereiden tarkoituksena on tarjota yhteiskunnan toimintoihin liittyvää tiedon käyttöä ja hallintaa koskevia palveluita ja suoritteita. Perusrekistereille on ominaista, että niistä säädetään laissa tai asetuksessa. Niiden tietoihin liittyy myös niin sanottu julkinen luotettavuus tai muu vastaava tietojen luotettavuuden takaava ominaisuus. Perusrekisteritietojen pohjalta voidaan tehdä myös yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavia hallinnollisia ratkaisuja. Pykälässä luetellut perusrekisterit ovat tärkeässä asemassa tuotettaessa tukipalveluja.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan palvelutuotannossa voitaisiin käsitellä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa tarkoitettusta väestötietojärjestelmästä henkilön nimeä, henkilötunnusta, sähköistä asiointitunnusta, kansalaisuutta, turvakieltoa, asiointikieltä, äidinkieltä, kuolinpäivää, edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontavaltuutusta ja lapsen huoltoa koskevia tietoja sekä yhteystietoja. Käsiteltäviä yhteystietoja olisivat esimerkiksi kotikunta, asuinpaikka, asiointiosoite ja sähköpostiosoite. Nämä tiedot olisivat tarpeellisia esimerkiksi palvelunäkymän personoinnissa käyttäjän asuinpaikan mukaan sekä viestinvälityspalvelussa viestien välittämiseksi. Nimeä, henkilötunnusta ja elossa oloa koskevien tietojen käsittely olisi tarpeen kaikissa yhteisten sähköisen asioinnin palveluissa, joissa olisi tarpeen tarjota henkilölle tai käyttäjäorganisaatiolle henkilöä tai hänen edustamaansa henkilöä koskevia tietoja. Näitä palveluja olisivat esimerkiksi palvelunäkymä, luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu, lakisäateistä edustamista koskevan tiedon tarjoava palvelu ja viestinvälityspalvelu. Asiointivaltuutuspalvelussa olisi tarpeen käsitellä lisäksi edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista sekä lapsen huoltoa koskevia tietoja, jotka pitäisivät sisällään kaikki ne tiedot, joilla voi olla merkitystä mainittujen kelpoisuuksien toteamiseksi, kuten vanhempien ja lasten nimet ja henkilötunnukset, tiedot adoptios-

ta ja huostaanotosta sekä tiedot vajaavaltaisuudesta, edunvalvonnan laajuudesta sekä edunvalvojan yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot, kuten nimi ja henkilötunnus.

Ehdotetun 1 momentin 2 kohdan mukaan palvelutuotannossa voitaisiin käsitellä holhousoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettua holhousasioiden rekisteristä henkilön edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontavaltuutusta koskevia tietoja. Asiointivaltuuspalvelussa olisi tarpeen käsitellä edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista sekä edunvalvontavaltuutusta koskevia tietoja, jotka pitäisivät sisällään kaikki ne tiedot, joilla voi olla merkitystä mainittujen kelpoisuuksien toteamiseksi, kuten tiedot toimivallan rajoituksen sisällöstä, vajaavaltaisuudesta, edunvalvonnan laajuudesta, edunvalvojasta, edunvalvontavaltuutuksesta sekä -valtuutetusta.

Ehdotetun 1 momentin 3 – 5 kohdissa säädettäisiin oikeudesta käsitellä palvelutuotannossa yhdistysrekisteristä, kaupparekisteristä, yhteisötietojärjestelmästä ja säätiörekisteristä yhteisöjen vastuuhenkilöitä koskevia tietoja. Saatavilla olevia vastuuhenkilöitä koskevia tietoja voitaisiin käsitellä asiointivaltuuspalvelussa. Käsiteltäviin tietoihin kuuluisivat siltä osin kuin tietoja on saatavilla, nimi ja henkilötunnus henkilöistä joilla yksin tai yhdessä toisen henkilön kanssa on oikeus edustaa oikeushenkilöä sekä mahdollisesti saatavilla olevat tiedot edustusoireuden ulottuvuudesta ja rajoituksista. Esimerkiksi yhdistyslain (503/1989) 48 §:n 2 momentin mukaan yhdistysrekisteriin on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus. Yhdistyksen hallitus kokonaisuudessaan on kuitenkin vastuussa yhdistyksen hallinnosta. Tällä hetkellä yhdistysrekisteristä ei siten saa tietoa kaikista yhdistysten vastuuhenkilöistä, vain puheenjohtajan tiedot saa varmuudella. Asiointivaltuuspalvelu hyödyntäisi saatavilla olevia tietoja. Oikeusministeriössä on valmisteltavana yhdistyslain muutosehdotuksia, ja yhtenä muutettavana seikkana on ollut esillä yhdistyslain muuttaminen niin, että yhdistyksen hallituksen kaikki jäsenet merkittäisiin yhdistysrekisteriin. Muutokset on tarkoitus saada voimaan ensi vuoden aikana.

Ehdotetussa 2 momentissa todettaisiin, ettei sääntelyllä ole tarkoitus muuttaa vastuuta mainitussa säännöksessä tarkoitettujen rekisterien pidosta, vaan vastuu kuuluisi rekisteripitäjälle siten kuin siitä erikseen säädetään.

7 §. Valtuutusten ja muiden tahdonilmaisujen rekisteröinti. Pykälässä säädettäisiin VRK:n asiointivaltuuspalvelun tuottamista varten pitämästä uudesta rekisteristä sekä menettelystä valtuutuksen ja muun tahdonilmaisun antamisessa rekisteriin sekä valtuutuksen tai muun tahdonilmaisun sisällön sekä sen antajaa koskevan tiedon yhdistämisestä ja tietokokonaisuuden eheyden varmistamisesta.

VRK pitäisi ehdotetun 1 momentin nojalla asiointivaltuuspalvelun tarjoamiseksi rekisteriä luonnollisten henkilöiden tai yhteisöjen puolesta annetuista asiointia koskevista valtuutuksista ja muista tahdonilmaisuuksista.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että asiointivaltuuspalvelu voi välittää myös muiden viranomaisten tallentamia valtuutusta ja muita tahdonilmaisuja koskevia tietoja, jos näitä tietoja tallentava viranomainen on antanut VRK:lle luvan tietojen välittämiseen eikä toiminta vaaranna asiointivaltuuspalvelussa välitettävien tietojen luotettavuutta. Muiden viranomaisten tahdonilmaisuja koskevien rekisterien osalta rekisterinpitovastuu perustuisi näiden viranomaisten toimintaa koskeviin säännöksiin ja vastuu rekisterinpidosta ja tahdonilmaisujen rekisteröinnistä säilyisi asianomaisella viranomaisella. VRK vastaisi vain asiointi-

valtuuspalveluun sisältyvän välityspalvelun toiminnasta. Sektorikohtaisten, esimerkiksi sosi-aali- ja terveydenhuollon piirissä annettujen tahdonilmaisujen käyttömahdollisuudet rajautuvat usein mainitulla alalla toimiviin eikä tahdonilmaisujen hyödyntäminen yleisemmin ole mahdollista. Säännöksen kohdan tarkoituksena olisikin ainoastaan mahdollistaa näiden tietojen saaminen keskitetysti käytettäväksi asiointivaltuuspalvelun kautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen tahdonilmaisujen rekisteröimisen edellytyksistä ja rekisteröinnissä noudatettavasta menettelystä. Samaa menettelyä sovellettaisiin myös 9 §:ssä tarkoitettujen tiedoksiantomenettelyä koskevien suostumusten rekisteröinnissä.

Ennen tahdonilmaisun antamista asiointivaltuuspalvelu tarkistaisi 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rekistereistä niihin merkityt tiedot valtuutuksen antajan toimivallasta sekä mahdollisesta toimintakelpoisuuden rajoituksesta. Tahdonilmaisun rekisteröimisessä voitaisiin hyödyntää myös VRK:n 1 momentin nojalla ylläpitämän tahdonilmaisuja koskevan rekisterin tietoja, mikäli rekisteriin sisältyvään valtuutukseen sisältyisi oikeus edelleen valtuuttaa taikka antaa muita tahdonilmaisuja päämiehen puolesta. Epäselvissä tapauksissa valtuuttaminen ei olisi mahdollista. Mikäli toimivallan käyttö on jaettu (esimerkiksi nimenkirjoitusoikeus yhdessä), edellyttäisi valtuutuksen rekisteröinti kummankin toimivaltaisen henkilön hyväksyntää. Rekisteröiminen edellyttäisi, että tahdonilmaisun antaja tunnistetaan luotettavasti luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun avulla taikka muulla sellaisella tunnistusmenetelmällä, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

Mahdollisuudella hyödyntää muitakin tunnistusmenetelmiä kuin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua, pyritään siihen, että järjestelmää rakennettaessa ja kehitettäessä voitaisiin mahdollisimman joustavasti valita sellaiset toimintamuodot, jotka yhtäältä edistävät sitä, että järjestelmällä on mahdollisimman laaja käyttäjäpiiri esimerkiksi organisaatioiden osalta, ja toisaalta takaavat luotettavan tunnistamisen sekä asianmukaisen tietoturvan ja todisteellisuuden. Sääntely vastaa maakaaren 9 a luvun 1 §:ssä omaksuttua ratkaisua koskien kiinteistön kaupan sähköiseen asiointijärjestelmään kirjautumisen edellytyksiä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan VRK hyväksyisi valtiovarainministeriötä sekä Viestintävirastoa kuultuaan 3 momentissa tarkoitettut muut tunnistusmenetelmät kuin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun. VRK:n olisi myös huolehdittava siitä, että hyväksytyjen menetelmien käyttöä koskevat tiedot ovat maksutta saatavissa yleisen tietoverkon kautta. Säännös vastaisi maakaaren 9 a luvun 1 §:n sääntelyä, jonka mukaan Maanmittauslaitos hyväksyy kyseissä järjestelmissä käytettävät ratkaisut maa- ja metsätalousministeriötä sekä Viestintävirastoa kuultuaan sekä pitää hyväksytyjen menetelmien käyttöä koskevat tiedot maksutta saatavissa yleisen tietoverkon kautta.

Ehdotetun 4 momentin mukaan VRK:n olisi huolehdittava tallennetun tahdonilmaisun sisällön eheydestä ja että tahdonilmaisun hyväksyminen ja sitä edeltävä henkilön tunnistaminen pystytään yhdistämään tahdonilmaisun sisältöön. Kyse on eräänlaisesta suljetussa järjestelmässä toteutetusta sähköisen allekirjoittamisen ratkaisusta, jossa tahdonilmaisun antajan henkilöllisyyttä ja hyväksytyä tahdonilmaisua koskevan kokonaisuuden eheys varmistetaan ja tämä tietokokonaisuus tallennetaan ja säilytetään. Tahdonilmaisun ja sen antamisesta todistavien tietojen säilyttämisestä säädettäisiin ehdotetun lain 11 §:n 2 momentissa.

8 §. *Vastuu tahdonilmaisujen rekisteröinnistä ja niiden sisällön eheydestä.* Pykälän säädettäisiin tahdonilmaisujen rekisteröintiin liittyvistä vastuukysymyksistä ja rekisteröityjen tietojen luotettavuudesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan valtio olisi velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut VRK:n 7 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämän tahdonilmaisuja koskevan rekisterin virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta. Vastuu ei edellyttäisi tuottamuksellista toimintaa rekisterin ylläpitäjän taholta, vaan rekisterin ylläpitäjänä valtio vastaisi siitä, että järjestelmä toimii asianmukaisesti ja laissa edellytetyllä tavalla. Virheellisyyden syynä voi olla satunnainen tekninen vika taikka ohjelmistossa oleva virhe. Edellä 7 §:n 4 momentissa on korostettu sitä, että VRK:n on huolehdittava rekisterin sisältämien tahdonilmaisujen eheydestä. Valtion vastuulla olisi, että tahdonilmaisu tallentuu rekisteriin juuri sen sisältöisenä, jollaisena sen antaja on sen hyväksynyt.

Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu vastuu ei kattaisi koko valtuutusrekisteriä hyödyntävän asiointivaltuuspalvelun toimintaa, ainoastaan valtuutusrekisterin toiminnan. Asiointivaltuuspalvelun toiminnan puutteista johtuvien vahinkojen arvioimisessa noudatettaisiin vahingonkorvauslain (412/1974) sääntelyä.

Kyseessä on eräänlainen uusi perustietovaranto, jota voitaisiin hyödyntää sähköisessä asiointissa myös yksityisten välillä. Tämä edellyttää, että valtio myös vastaa rekisterin virheellisestä toiminnasta aiheutuneista vahingoista.

Rekisterin toimintaan kuuluu myös tietojen tarkistaminen eri viranomaislähteistä. Valtio vastaisi myös siitä, että asianmukaiset tarkistukset on tehty. Asiointivaltuuspalvelu ei määrittäisi eikä vastaisi siitä, millainen valtuutus tarvitaan mihinkin asiointiin. Käyttäjäorganisaation vastuulla on määritellä ja kysyä palvelusta tarvittava valtuutus.

Valtio olisi ehdotetun 1 momentin nojalla korvausvelvollinen myös väärän henkilöllisyyden aiheuttamista vahingoista sekä sille, joka on luottanut tahdonilmaisun olemassaoloon että sille, jonka henkilöllisyyttä on väärinkäytetty. Oikeudeton toimi järjestelmässä voidaan saada aikaan joko niin, että järjestelmä erheellisesti hyväksyy sivullisen tekemän, täysin perusteettoman toimen, taikka niin, että sinänsä oikeaa tunnistusvälinettä käyttääkin joku muu kuin siihen oikeutettu henkilö. Korvauksensaajan edellytettäisiin toimineen vilpittömässä mielessä. Ehdotetussa 3 momentissa säädettävän takautumisoikeuden nojalla valtio voisi vaatia korvausta ensinnäkin siltä, joka on oikeudettomasti tehnyt valtuutuksen tai muun tahdonilmaisun. Tämän vastuu on yleensä rikosperusteista. Edelleen korvausvastuu voisi kohdistua siihen henkilöön, jonka nimissä tahdonilmaisu on oikeudettomasti tehty. Hänen vastuunsa voi perustua lakiin tai sopimusehtoihin. Myös tunnistuspalvelun tuottaja voi lain tai sopimuksen nojalla olla korvausvastuussa. Valtio voi nostaa takautumisvaatimusta koskevan kanteen käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä, jossa siltä vaaditaan korvausta.

Valtio ei ehdotetun 2 momentin nojalla ehdotetun lain nojalla vastaisi vahingosta, joka on aiheutunut siitä, että tahdonilmaisua ei ole voitu antaa tai rekisteriä muutoin käyttää kaikissa tilanteissa taikka vahingosta, joka on aiheutunut siitä, että 6 §:ssä tarkoitettua rekisteristä tarkistettu tieto on ollut virheellinen tai puutteellinen. Vastuu ei siis koskisi esimerkiksi vahinkoja, jotka aiheutuvat siitä, ettei haluttua tahdonilmaisua ole voitu antaa taikka peruuttaa. Tämä voi johtua esimerkiksi järjestelmässä olevasta käyttökatkosta, esimerkiksi käyttäjän omasta laitteistosta taikka verkkoyhteydestä. Teknisten syiden ohella valtuutuksen tai muun tah-

donilmaisun antaminen voi estyä myös, jos esimerkiksi 6 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä ilmenee jokin seikka, joka estää tahdonilmaisun antamisen. Rajaus koskisi vain valtion vastuuta ehdotetun lain mukaan, ei esimerkiksi mahdollista vahingonkorvauslain mukaista vastuuta, jos vahingonkorvauslaissa vahingon korvaamiselle säädetty edellytykset täyttyvät.

VRK:n tahdonilmaisuja koskeva rekisteri hyödyntäisi muiden sähköisten perusrekisterien ja holhousasioiden rekisterin tietoja. Mainituista rekistereistä eivät kuitenkaan välttämättä ilmene kaikki tahdonilmaisun pätevyyteen ja pysyvyyteen vaikuttavat seikat. Rekisteri ei myöskään välttämättä voi tarkistaa kaikkia sellaisiakaan tahdonilmaisun pätevyyteen tai pysyvyyteen vaikuttavia seikkoja, jotka sinänsä ilmenevät 6 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä. Tämä johtuu muun muassa oikeudellisten kysymysten monimuotoisuudesta. Mikäli kaikkia mahdollisia tahdonilmaisun pätevyyteen vaikuttavia seikkoja ei voitaisi tarkistaa, on mahdollista estää valtuutuksen antaminen järjestelmässä. Mikäli valtuuttaminen kuitenkin sallittaisiin tietyillä reunaehdoilla, tulisi asiointivaltuuspalvelun informoida käyttäjäorganisaatiota mahdollisimman yksiselitteisesti siitä, mitä seikkoja järjestelmän tarkistukset kattavat ja että muut seikat jäävät tarkistuksen ulkopuolelle. Näissä tapauksissa, että järjestelmä ei ole tarkistanut seikkaa, jota sen ei ole kuulunutkaan tarkistaa, ei olisi kyse järjestelmän sellaisesta virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta, joka perustaisi valtion vahingonkorvausvastuun ehdotetun lain nojalla.

Valtio vastuu ehdotetun säännöksen nojalla kattaisi vain rekisterin tarkistustoimintojen suorittamisen, ei sitä, ettei 6 §:ssä tarkoitettu rekisteristä tarkistettu tieto pidä paikkaansa. Vastuu rekisteritietojen oikeellisuudesta määräytyy jokaista rekisteriä koskevien omien säännösten mukaan. Vain osalla perusrekisterien tiedoista on julkinen luotettavuus, jonka nojalla valtio vastaa vahingoista, jotka ovat aiheutuneet virheellisistä rekisteritiedoista.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin valtion takautumisoikeudesta eli siitä, että korvaussensaajan oikeus saada sopimuksen tai muun perusteen nojalla vahingonkorvausta siirtyy valtiolle siltä osin kuin se maksaa korvausta 1 momentin nojalla. Säännöksen mukaan valtio voisi myös nostaa takautumisvaatimusta koskevan kanteen käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä, jossa siltä vaaditaan korvausta. VRK myöntäisi ja suorittaisi korvauksen sekä edustaisi valtiota vahingonkorvausta tai takautumisoikeutta koskevassa asiassa.

Pykälän 4 momentti sisältäisi viittaussäännöksen varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annettuun lakiin (228/1929, oikeustoimilaki), jossa säädetään muun muassa valtuutuksen oikeusvaikutuksista erilaisissa tilanteissa. Oikeustoimilain säännöksiä sovellettaisiin myös sähköiseen valtuutukseen. Lisäksi momentti sisältäisi viittaussäännöksen vahingonkorvauslakiin, jota sovellettaisiin valtion korvausvastuuseen, ellei toisin ole ehdotetussa laissa säädetty. Vahingonkorvauslaissa säädetään muun muassa vahingonkorvauksen sovittelumahdollisuudesta vahingonkärsineen myötävaikutuksen tai muun vahingon syntymiseen vaikuttaneen seikan johdosta (VahL 6 luku 1 §).

9 §. Tiedoksiantomenettelyä koskeva suostumus. Pykälässä säädettäisiin tiedoksiantomenettelyä koskevan suostumuksen rekisteröimisestä sekä tämän rekisteröidyn tiedon hyödyntämistä viranomaisissa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan VRK pitäisi viestinvälityspalvelun tarjoamiseksi rekisteriä hallinnossa asioivien palvelussa antamista hallintoasian tiedoksiantomenettelyä koskevista suostumuksista.

Sähköinen asiointitili on ollut käytössä vuodesta 2011. Asiointitilin kautta tapahtuvasta tiedoksiantamisesta ja esimerkiksi sähköisen tiedoksiantamisen edellyttämän suostumuksen hallinnoimisesta ei ole säädetty laissa. Asiointitili on toteutettu siten, että se mahdollistaa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 ja 19 §:issä tarkoitetun todisteellisen tai tavallisen tiedoksiantamisen.

Asiointitilin käyttöehtojen mukaan käyttäjä antaa asiointitilin käyttöehdot hyväksyessään yleisen suostumuksen siihen, että asiointitiliin liitetyt viranomaiset saavat toimittaa hänelle tiedoksiantoja sähköisesti asiointitilille. Käyttäjän on hyväksyttävä asiointitilin käyttöehdot ennen kuin hän voi ottaa asiointitilin käyttöönsä. Asiointitiliä luotaessa on katsottu, että henkilön yleinen suostumus asiakirjan sähköiseen toimittamiseen on riittävä. Suostumus kattaa tiedoksiantojen vastaanottamisen myös viranomaisilta, jotka liittyvät asiointitiliin kansalaisen jo otettua asiointitilin käyttöönsä.

Käytännössä kuitenkin ennen kuin viranomainen liittyy asiointitilin käyttäjäksi, sen pitää selvittää, tarvitaanko asiakirjojen lähettämiseen asiointitilin kautta lisäksi erityinen suostumus. Jos erityinen suostumus tarvitaan, viranomaisen tulee pystyä kysymään suostumus omassa sähköisessä palvelussaan ennen tiedoksiannon toimittamista asiointitilin kautta.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain mukaan asiakirja voidaan antaa tiedoksi sähköisesti asianosaisen suostumuksella. Lain esitöiden mukaan suostumukselle ei aseteta muotovaatimuksia. Keskeistä on, että suostumuksen antaja ymmärtää, että tiedoksianto voidaan toimittaa hänelle sähköisesti. Suostumus voi olla yksittäistä asiaa koskeva tai yleisempi. Suostumuksen antaminen voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että sähköisessä lomakkeessa on erityinen kohta, jossa henkilö voi ilmoittaa halutun tiedoksiantotavan tai muuttaa aikaisemmin ilmoittamaansa tiedoksiantotapaa. Samoin esimerkiksi vain sähköisen yhteystiedon ilmoittaminen asiaa vireillepanossa voi hallituksen esityksen mukaan olla suostumus (HE 111/2010 vp).

Viestinvälityspalvelussa käyttäjän voisi antaa yleisen suostumuksen sähköisen tiedoksiannon käyttämiseen hyväksymällä kaiken viranomaisviestinnän vastaanottamisen sähköisesti palvelunäkymässä tarjolla olevan viestinvälityspalvelun avulla.

Ehdotetun 2 momentin mukaan suostumuksen rekisteröimisessä noudatettaisiin vastaavaa menettelyä kuin valtuutusten ja tahdonilmaisujen rekisteröinnissä. Suostumusta koskevien tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta säädettäisiin 10 - 12 §:issä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan viranomainen voisi tiedoksiantoa suorittaessaan luottaa 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin sisältyvään tietoon, joka koskee asianosaisen antamaa suostumusta ja antaa asiakirjan tiedoksi suostumuksen mukaisesti, ellei sen tietoon ole hallintolakiin tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin taikka muuhun lakiin perustuen tullut, että tiedoksianto tulee toimittaa toisin.

Mikäli käyttäjän viestinvälityspalvelussa antama suostumus kattaisi tiedoksiantavan viranomaisen, tämä voisi antaa asiakirjan tiedoksi asiointitilille, ellei asianosainen ole ilmoittanut viranomaiselle muuta osoitetta tai kieltänyt asiointitilin käyttöä tiedoksiantamiseen. Asiointitilille toimitettujen asiakirjojen katsotaan tulleen käyttäjän tietoon siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 ja 19 §:ssä säädetään tavallisesta ja todisteellis-

ta tiedoksiannosta. Mikäli yksittäiseen tiedoksiantoon soveltuvassa muussa laissa on mainittua laista poikkeavia määräaikoja, noudattaa tiedoksiantava viranomainen niitä.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain tavallista tiedoksiantoa koskevan 19 §:n 2 momentin mukaan asiakirja katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Mikäli asiointitiliä ylläpitävän VRK:n tietoon tulee, että käyttäjä ei ilmeisesti ole saanut tietoa asiointitilille tulleesta viestistä, tulisi VRK:n ilmoittaa käyttäjäorganisaatiolle olevan todennäköistä, ettei viesti ole mennyt perille. Näyttönä viestin perille menemättömyydestä voisi olla esimerkiksi se, että asianosaisen asiointitilille annettu puhelinnumero tai sähköpostiosoite ei olisi enää käytössä eikä ilmoitusta asiointitilille toimitetusta viestistä saada toimitettua perille.

Viranomaisen valitessa todisteellisen sähköisen tiedoksiantotavan, asianosaisen tulee kuitata tiedoksianto vastaanotetuksi ennen avaamista. Asiointitili toimittaa viranomaiselle koneellisen kuittauksen vastaanottajan kuittauksesta ja vastaanottoajasta. Asiakirja on annettu todisteellisesti tiedoksi asianosaiselle, kun hän on kuitannut sen vastaanotetuksi. Jos asiakirjaa ei ole noudettu asiointitililtä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:n 3 momentin mukaisesti seitsemän päivän kuluessa, asiointitili ilmoittaa tästä viranomaiselle, jonka tulee toimittaa asiakirja tiedoksi muulla tavoin todisteellisesti.

10 §. Tietojen käsittely palvelutuotannossa. Pykälässä säädettäisiin palvelutuottajien oikeudesta käsitellä henkilötietoja ja muita tietoja niiden tarjoamien yhteisten sähköisen asioinnin palvelujen tuottamisessa. Palvelutuottajan tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä sisältyisi myös 11 ja 12 §:iin. Tässä pykälässä säädettäisiin tietojen käsittelystä palvelutuotannossa ja luovuttamisesta palvelun tuottamisen yhteydessä. Ehdotetussa 11 §:ssä säädettäisiin tiettyjen tietojen säilytysvelvollisuudesta ja 12 §:ssä palvelun käytöstä tallennettujen ja säilytettyjen tietojen luovuttamisesta palvelun tuottamisen eli varsinaisen tukipalvelun tarjoamisen jälkeen.

Pykälän 1 momentin mukaan VRK:lla olisi oikeus käsitellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilö- ja muita tietoja sen vastuulle 4 §:n 1 momentin mukaan kuuluvan tukipalvelun tuottamiseksi, tarjoamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Muissa kuin VRK:n tuotamissa tukipalveluissa ei olisi lähtökohtaisesti tarvetta käsitellä 6 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Mikäli tarve käsittelylle on, se voidaan sopia kutakin perusrekisteriä koskevan säädännön nojalle erikseen.

VRK:n 6 §:ssä tarkoitettujen tietojen käsittelyn laajuutta määrittelisivät osaltaan yleisellä tasolla 6 §, toisaalta palvelun kuvaus 3 §:ssä sekä ehdotettuun pykälään sisältyvät palvelun tarjoamisen yhteydessä tapahtuvaa tietojen luovuttamista koskevat säännökset.

Ehdotetun 2 momentin mukaan kaikilla palvelutuottajilla, myös VRK:lla olisi oikeus käsitellä tukipalvelunsa käytöstä tallennettuja tietoja siinä määrin ja niin kauan kuin se on välttämätöntä tietojenkäsittelyn todentamiseksi taikka muutoin sen vastuulle kuuluvan palvelun tuottamiseksi, tarjoamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi sekä toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi. Palvelujen käytöstä tallennettavat tiedot kattaisivat palvelujen käytöstä tallennetut tapahtumatiedot sekä 11 §:ssä tarkoitettut tiedot, joiden säilyttämisvelvollisuudesta säädettäisiin mainitussa pykälässä erikseen.

Palvelutuottajan on henkilötietolain 6 ja 7 §:n sekä tietoyhteiskuntakaaren 137 §:n nojalla hävitettävä palvelutuotannossa 9 §:n nojalla käsittelemänsä henkilötiedot ja välitystiedot eli pal-

velujen käytöstä tallennetut tapahtumatiedot, kun ne eivät enää ole tarpeen tietojenkäsittelyn todentamiseksi taikka muutoin tässä laissa palvelutuottajalle säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun osalta ehdotetaan säilytysajaksi viittä vuotta, muiden tapahtumatietojen sekä rekisteritietojen säilytysajan VRK ja muu palvelutuottaja arvioisi edellä kuvatulla tavalla. Mikäli esimerkiksi valtuutuksia ja tahdonilmaisuja koskevan rekisterin säilytysaika olisi kuitenkin 11 §:n 2 momentin nojalla viittä vuotta pidempi, säilytettäisiin kyseiseen rekisteriin tunnistautumista koskevia tietoja vastaava aika.

Esimerkkinä tietojen käsittelystä palvelun tuottamiseksi on henkilön valintoja koskevien tietojen tallentaminen palvelunäkymässä. Henkilö voi hakea palvelunäkymään tunnistaututtuaan käyttäjäorganisaation rekisteristä häntä koskevia, palvelunäkymässä näytettäväksi määriteltyjä tietoja. Palvelunäkymä voi tallentaa henkilön valintoja koskevat tiedot siten, että seuraavalla kerralla henkilölle näytetään samojen organisaatioiden rekisterissä olevat tiedot sen mukaan, millaiset näytettäviä tietoja koskevat valinnat palvelunäkymässä on henkilön osalta tallennettu. Palvelunäkymä ei tallentaisi näytettäviä tietoja muutoin kuin kyseisen käyttäjän istunnon ajaksi, vaan ne haettaisiin käyttäjäorganisaation rekisteristä aina palveluun kirjautumisen yhteydessä. Sen sijaan tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi ja tietojenkäsittelyn todentamisen vuoksi esimerkiksi viestinvälityspalvelussa voi olla tarpeen säilyttää käyttäjän viestejä ja niihin liittyviä välitystietoja pidemminkin aikaa. Palvelutuottaja määritteli henkilötietolain säännökset huomioon ottaen säilytysajan ja sen, mitkä tiedoista olisi käsittelyn oikeellisuuden selvittämiseksi tarpeen arkistoida pysyvästi. Ehdotetussa 11 §:ssä säädettäisiin erityisesti tiettyjen tukipalvelujen käytöstä tallennettavien tietojen säilytysvelvollisuudesta.

Ehdotetun 3 momentin mukaan VRK:lla olisi oikeus luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun tarjoamisen yhteydessä luovuttaa henkilön käyttämää asiointipalvelua ylläpitävälle käyttäjäorganisaatiolle henkilön nimeä, henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskeva tieto mikäli käyttäjäorganisaatiolla on lain perusteella oikeus käsitellä edellä tarkoitettuja tietoja. Perustietoina tunnistuspalvelun yhteydessä luovutetaan henkilön nimeä ja henkilötunnusta koskeva tieto sekä sähköistä asiointitunnusta koskeva tieto väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 43 §:ssä säädettyin edellytyksin. Samassa yhteydessä Väestörekisterikeskus voi luovuttaa muitakin henkilöstä väestötietojärjestelmään sisältyviä henkilötietoja, jotka käyttäjäorganisaatiolla on oikeus saada. Tietojen luovuttamisesta noudatettavasta menettelystä säädetään väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 4 luvussa ja 50 §:ssä, ellei esimerkiksi EU- taikka kansainvälisestä tietojen luovutusvelvollisuudesta muuta johdu.

Henkilötunnuksen luovuttamisesta on säädetty pykälän 2 momenttia vastaavalla tavalla väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 43 §:n 1 momentissa. Mainitun säännöksen 2 momentissa rajoitetaan sähköisen asiointitunnuksen luovuttaminen vain Väestörekisterikeskuksen myöntämän varmenteen käyttöön perustuvan palvelun tai suoritteen tuottamisen yhteydessä käytettäväksi varmenteen haltijan yksilöivänä tietona taikka muussa Suomeen sijoittautuneen varmentajan myöntämässä varmenteessa varmenteen haltijan yksilöivänä tietona. Näin ollen sähköisen asiointitunnuksen luovuttaminen olisi rajoitetummin mahdollista kuin henkilötunnuksen. Luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun suorittaman henkilön tunnistamisen yhteydessä henkilölle kerrottaisiin, että henkilön tunnistus on voimassa myös hänen siirtyessä tunnistuspalvelua hyödyntävien käyttäjäorganisaatioiden palveluihin. Lisäksi henkilöä informoitaisiin tunnistautumisen yhteydessä erityisesti siitä, ettei niin sanottu anonyymi asiointi ole mahdollista tunnistamisen jälkeen samassa istunnossa eikä esimerkiksi tunnistautuneelle käyttäjälle tarjolla olevaa viestinvälityspalvelua hyödyntäen ja

että mikäli henkilöllä on tarve anonyymiin asiointiin, tulisi hänen lähestyä viranomaista muilla tavoin. Anonyymi asioinnin tarve henkilöllä voi olla esimerkiksi silloin kun hän pyytää yleistä neuvontaa tai haluaa pyytää viranomaisen julkisia asiakirjoja nähtäväkseen, muttei syystä tai toisesta halua nimensä tulevan viranomaisen tietoon.

Pykälän 4 momentin mukaan VRK:lla olisi asiointivaltuuspalvelun tuottamisen yhteydessä oikeus 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista julkisen hallinnon tietojärjestelmistä haettujen henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevien tietojen sekä 7 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämissä valtuutuksia ja tahdonilmaisuja koskevan rekisterin perusteella koostaa ja luovuttaa käyttäjäorganisaatiolle välttämättömät tiedot toimintakelpoisuuden rajoituksen tai toimivaltuuden toteamiseksi. Tietojen luovuttaminen edellyttäisi, että tieto on asioinnin yhteydessä tarpeen henkilön toimintakelpoisuuden tai toimivaltuuden osoittamiseksi. VRK arvioisi luovuttamisen tarpeellisuuden samalla kun käyttäjäorganisaation palvelu liitetään asiointivaltuuspalvelun käyttäjäksi.

Myös muun viranomaisen tallentamien tahdonilmaisuja koskevien tietojen välittäminen käyttäjäorganisaatiolle edellyttäisi että tieto on asioinnin yhteydessä tarpeen toimintakelpoisuuden tai toimivaltuuden osoittamiseksi. Arvioinnin suorittaisi rekisterinpitäjänä toimiva viranomainen.

Ehdotetun 5 momentin mukaan VRK:lla on oikeus viestinvälityspalvelun yhteydessä luovuttaa käyttäjäorganisaatiolle 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua rekisteristä tiedoksiantamisen suorittamiseksi välttämättömät tiedot sekä viestinvälityspalvelun avulla tapahtuneen tiedoksiantamisen todentamiseksi tarpeelliset tiedot. Asiakirjaa tiedoksiantava viranomainen tarvitsisi 9 §:n 3 momentissa kuvatun tiedoksiantamisen suorittamiseksi tiedon siitä, onko käyttäjä antanut asiointitilin käytön yhteydessä suostumuksen sähköiseen tiedoksiantoon. Lisäksi viranomainen tarvitsisi 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvattuja tietoja koskien tavallisen tiedoksiannon osalta tiedon asiakirjan toimittamisesta asiointitilille sekä todisteellisen tiedoksiannon osalta tiedon siitä, koska asianosainen on kuitannut asiakirjan vastaanotetuksi.

Säännöksen nojalla viestinvälityspalvelusta voitaisiin luovuttaa viranomaiselle myös tietoja niistä seikoista, joiden voidaan katsoa osoittavan, ettei asiakirjaa ole saatu annettua tiedoksi, esimerkiksi tieto siitä, ettei asianosaisen asiointitilille antama puhelinnumero tai sähköpostiosoite olisi enää käytössä eikä ilmoitusta asiointitilille toimitetusta viestistä saada toimitettua perille.

11 §. Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen säilyttäminen Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain 24 §:n 1 momenttia vastaavasti VRK:lle velvollisuus säilyttää luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun osalta tunnistustapahtuman todentamiseksi tarpeelliset tiedot viisi vuotta tunnistustapahtumaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. On perusteltu säätää keskitetysti ja hallitusti tunnistustapahtuman todentamiseksi tarpeellisten tietojen säilyttämisestä, koska asiointipalvelussa tapahtuneen mahdollisen henkilöllisyyden väärinkäytön sekä myös asiointivaltuuspalvelun henkilöllisyyden väärinkäyttöä koskevaa vastuuta koskevien tilanteiden selvittäminen voi edellyttää tunnistamisen oikeellisuudesta todistavien tietojen käsittelyä pitkänkin ajan kuluttua itse tunnistustapahtumasta.

Ehdotettu viiden vuoden säilytysvelvollisuus ei koskisi 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja muita tunnistuspalveluja tai tunnistamisen kokoamis- ja hallinnointipalveluja, koska

niitä voitaisiin käyttää myös sellaisissa asiointitilanteissa, joiden osalta mahdolliset väärinkäytökset eivät olisi yhtä kriittisiä kuin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun osalta on mahdollista. Väestörekisterikeskus voisi tallentaa muiden tunnistuspalvelujen käytöstä tietoja 10 §:n 2 momentin nojalla ja säilyttää niitä henkilötietolain säännökset huomioon ottaen niin kauan kuin tietoja on tarpeen käsitellä palvelun tuottamiseksi tai tietojen käsittelyn todentamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin VRK:lle velvollisuus säilyttää 7 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämänsä valtuutus- ja tahdonilmaisurekisterin tiedot sekä rekisterin tietojenkäsittelyn todentamiseksi tarpeelliset tiedot sekä asiointivaltuuspalveluun tehtyjä kyselyjä ja niihin annettuja vastauksia koskevat tiedot, ellei käyttäjäorganisaation säilytysvelvollisuudesta muuta johdu. Tietoihin kuuluisivat sekä voimassa olevat että vanhentuneet taikka poistetut tahdonilmaiset sekä 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut tahdonilmaisun antajan ja tahdonilmaisun eheyden todentamiseksi tarpeelliset tiedot. Lisäksi tulisi säilyttää palveluun tehtyjä kyselyjä ja niihin annettuja vastauksia koskevat tiedot. Tietojen säilyttäminen olisi tarpeen muun muassa valtion 8 §:n mukaiseen korvausvastuuseen liittyvien kysymysten selvittämiseksi sekä muutoinkin asiointivaltuuspalvelua hyödyntävissä asiointipalveluissa taikka asiointitapahtumissa mahdollisesti ilmenneiden ongelmien selvittämiseksi.

VRK määritteli henkilötietolain ja arkistolain säännökset huomioon ottaen asiointivaltuuspalvelusta tallennettujen tietojen säilytysajan ja sen, mitkä tiedoista olisi käsittelyn oikeellisuuden selvittämiseksi tarpeen arkistoida pysyvästi. Palveluun tehtyjen kyselyjen ja niihin annettujen vastausten säilyttämisaajan määrittelyssä tulisi ottaa huomioon myös, missä määrin palvelu pystyy tuottamaan käyttäjäorganisaation arkistoitavaksi tietoja, joiden avulla käyttäjäorganisaatio voi todistaa mihin sen hyväksymä puolesta asiointi on perustunut.

Pykälän 3 momentin mukaan VRK:n olisi viestinvälityspalvelun osalta säilytettävä 9 §:n 1 momentin mukaisen rekisterin tiedot sekä rekisterin tietojenkäsittelyn ja tiedoksiantamisen oikeellisuuden todentamiseksi tarpeelliset tiedot, ellei käyttäjäorganisaation säilytysvelvollisuudesta muuta johdu. Siirtymäajalla Valtion tieto- ja Viestintäteknikkakeskus pitäisi rekisteriä 23 §:n 2 momentin nojalla, jonka jälkeen vastuu rekisterinpidosta siirtyisi VRK:lle.

Tietoihin kuuluisivat sekä voimassa olevat suostumukset että poistetut suostumukset sekä 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut suostumuksen antajan ja suostumuksen eheyden todentamiseksi tarpeelliset tiedot. Tiedoksiantomenettelyn oikeellisuuden todentamiseksi tarpeellisten tietojen säilyttämisaajan määrittelyssä tulisi ottaa huomioon myös, missä määrin palvelu pystyy tuottamaan käyttäjäorganisaation arkistoitavaksi tietoja, joiden avulla käyttäjäorganisaatio voi todistaa mihin sen hyväksymä tiedoksianto on perustunut ja koska tiedoksiannon voidaan osoittaa tapahtuneen. Tiedoksiannon suorittaminen ja sen tapahtumisajankohdan osoittaminen muun muassa viestinvälityspalvelusta saatujen tietojen avulla olisi edelleen käyttäjäorganisaation vastuulla, vaikka käyttäjäorganisaatio voisi hyödyntää viestinvälityspalvelun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua suostumusrekisteriä.

Pykälän 4 momentti sisältäisi viittauksen tietojen säilyttämisen osalta arkistolakiin (831/1994) ja sen nojalla annettuihin asetuksiin ja määräyksiin.

12 §. Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen luovuttaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palvelutuottajan oikeudesta luovuttaa palvelun käytöstä tallennettuja tietoja. Säännöksessä olisi, toisin kuin 10 §:n 3 – 5 momentissa, pääsääntöisesti kysymys tietojen luovuttami-

sesta palvelun tuottamisen eli varsinaisen tukipalvelun tarjoamisen jälkeen. Kyse ei siis olisi säännönmukaisesta palvelutuotannon yhteydessä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan palvelutuottaja voisi luovuttaa palvelun käytöstä tallennettuja tietoja sille käyttäjäorganisaatiolle, jonka asiointipalvelun käytön yhteydessä tiedot on tallennettu tai joka on ollut viestinvälityspalvelun avulla välitetyn viestinnän toisena osapuolena. Luovuttamisen edellytyksenä olisi, että käyttäjäorganisaatio tarvitsee tietoja asiointipalvelunsa toimivuuden varmistamista ja parantamista tai asiointia koskevien ongelmien selvittämistä varten tai asioinnin yhteydessä tapahtuneen tietojen käsittelyn todentamiseksi. Tietojen luovuttaminen olisi perusteltua säännöksessä mainituin perustein, koska käyttäjäorganisaatiolla, joka käyttää sähköisen asioinnin tukipalveluja, ei välttämättä olisi koko asiointitapahtuman hallinnoimiseksi tarpeellisia tietoja omissa tietojärjestelmissään. Kyse voisi olla esimerkiksi siitä, että viranomaisessa asioiva väittäisi, että hänen puolestaan on asioinut henkilö, jolla ei ole siihen oikeutta. Tällöin voitaisiin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun ja asiointivaltuuspalvelun käytöstä tallennettujen tietojen avulla selvittää tunnistamistapahtuman osapuolia sekä sitä, millaiseen tietoon esimerkiksi puolesta asiointi on perustunut.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan palvelutuottaja voisi lisäksi luovuttaa palvelun käytöstä tallennettuja tietoja poliisi-, esitutkinta- ja syyttäväviranomaiselle sekä tuomioistuimelle rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä varten. Esitutkintaviranomaisia olisivat myös tullin ja rajavartiolaitoksen tutkintaa tekevät viranomaiset.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan Väestörekisterikeskus voi luovuttaa palvelun käytöstä tallennettuja tietoja tietosuojavaltuutetulle ja -lautakunnalle tietosuojan valvonnan toteuttamista varten.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan Väestörekisterikeskus voi luovuttaa tietoja henkilölle, jonka palvelun käytöstä tiedot on tallennettu noudattaen soveltuvin osin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 12 §:n säännöksiä. Kyse olisi henkilötietolain rekisteröidyn tarkastusoikeutta sekä julkisuuslain itseään koskevaa asiakirjaa koskevaa tiedonsaantioikeutta mukailevasta säännöksestä. Jokaisella on julkisuuslain 12 §:n nojalla oikeus saada tieto hänestä itsestään viranomaisen asiakirjaan sisältyvistä tiedoista julkisuuslain 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyin rajoituksin, jollei laissa toisin säädetä.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan VRK voisi luovuttaa palvelun käytöstä tallennettuja tietoja myös muuta yksilöityä tarkoitusta varten, jos henkilö, jonka palvelun käytöstä tiedot on tallennettu, on antanut tähän nimenomaisen suostumuksensa, ellei julkisuuslain 11 tai 12 §:stä muuta johdu. Henkilötietoja on oikeus käsitellä henkilön suostumuksella. Henkilöllä ei kuitenkaan voi oikeutta antaa suostumusta sellaisten henkilötietojen käsittelyyn, joita hänellä ei itse ole oikeutta saada julkisuuslaista johtuen.

13 §. *Tietojen käsittely käyttäjäorganisaatiossa.* Pykälässä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä käyttäjäorganisaatiossa. Henkilötietolain 3 §:n 3 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Pääosaltaan rekisterinpitäjyys määräytyy sen mukaan, minkä organisaation käyttöön henkilörekisteri on perustettu ja kenellä on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä. Rekisterinpitäjä vastaa rekisterinpitäjälle säädettyistä vaatimuksista sekä käyttää päätösvaltaa tietoluovutuksia tehtäessä

Pykälän 1 momentin mukaan käyttäjäorganisaatio vastaisi pitämänsä rekisterin tietojen käsittelystä siten kuin siitä erikseen säädetään. Esimerkiksi ajoneuvoliikennerekisterin tietojen käsittelystä säädetään ajoneuvolaissa (1090/2002) ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa ajoneuvojen rekisteröinnistä ja pitää yllä ajoneuvoliikennerekisteriä.

Palvelunäkymät palvelun osalta esimerkiksi Liikenteen turvallisuusvirasto on palvelunäkymien käyttäjäorganisaatio, joka voi pykälän 2 momentin mukaan tarjota palvelunäkymään tunnustautuneelle henkilölle häntä ja hänen asiointiaan koskevia henkilö- ja muita tietoja, kuten ajoneuvon omistusta koskevia tietoja, palvelunäkymää käyttäen. Palvelunäkymässä näytettävät tiedot haetaan käyttäjäorganisaation rekisteristä palvelunäkymään henkilötunnuksella tai muulla yksilöivällä tunnuksella teknistä käyttöyhteyttä hyödyntäen. Vastuu rekisterinpidosta ei siirry palvelunäkymää tarjoavalle VRK:lle, vaan rekisterinpidosta ja tietojen oikeellisuudesta vastaisi edelleen kukin rekisterinpitäjä, joka käyttövelvoitteen nojalla siirtää henkilötiedot palvelunäkymään rekisteröidyn saataville. Palvelunäkymä ei säilyttäisi eri viranomaisten rekisterien tietoja, vaan tiedot haettaisiin asianomaisesta rekisteristä istuntokohtaisesti näkymää käyttävän henkilön palvelunäkymässä näytettäväksi, jolloin ne lyhytaikaisesti tallennettaisiin palvelunäkymän tietojärjestelmään. Palvelunäkymät palvelutuottajan osalta olisi siis kyse rekisterinpitäjän lukuun toimimisesta – ei itsenäisestä rekisterinpidosta viranomaisen rekistereihin sisältyvistä tiedoista eikä tietojen luovuttamisesta. Palvelutuottajan ja käyttäjäorganisaation menettelyistä tukipalvelun toimivuuden ja tietoturvallisuuden ja toisaalta käyttäjäorganisaation asiointipalvelun ja henkilötietojen tietoturvallisuuden varmistamisessa säädettäisiin lain 4 luvussa.

Pykälän 3 momentin mukaan käyttäjäorganisaation tulisi hävittää palvelunäkymästä sen tietojärjestelmään tullut henkilötunnusta tai muuta yksilöivää tunnusta koskeva tieto, mikäli sillä ei olisi oikeutta käsitellä kyseistä tietoa. Kyse olisi lähinnä tilanteesta, jossa tietyllä henkilötunnuksella ei löydy tietoja sen henkilön osalta, joka pyytää tietojensa näyttämistä palvelunäkymässä. Henkilötunnuksella ei haettaisi tietoja sellaisista rekistereistä, joihin ei ole oikeutta tallentaa henkilötunnusta – eli henkilötunnusta ei välitettäisi muutoin kuin sellaiselle käyttäjäorganisaatiolle, jolla on toimintansa perusteella oikeus rekisterissään käsitellä henkilötunnuksia.

Ehdotetun 4 momentin mukaan käyttäjäorganisaatio vastaa myös palvelutietovarantoon saataville tuomiensa tietojen oikeellisuudesta. Palvelutietovaranto ei käytännössä voi tarkistaa kaikkia palveluja koskevia tietoja erikseen, vaan vastuun tietojen sisällöstä tulee olla käyttäjäorganisaatiolla.

4 luku Palveluja ja niiden käyttöä koskevat vaatimukset

14 §. Tukipalvelujen laatu- ja tietoturvallisuusvaatimukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palvelutuottajan vastuusta koskien sen tuottaman palvelun kustannustehokkuutta sekä sitä, että palvelu on käyttötarkoitukseensa yleisesti soveltuva, suorituskykyinen, toimintavarma sekä mahdollisimman käyttäjäystävällinen ja esteetön. Lisäksi säännöksen mukaan palvelutuottajan on palvelun toteuttamisessa noudatettava valtion tietohallinnon kokonaisarkkitehtuuria ja yhteentoimivuuden kuvauksia ja määrittämiä. Säännös vastaa TORI-lain 2 §:n 3 momentissa yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen osalta säädettyä sillä erolla, että tietoturvallisuus on erotettu omaksi kohdaksi ehdotettuun 2 momenttiin. Palvelujen laatuvaatimusten

täyttymisestä vastaa palvelutuottaja. Tarkoituksena on, että valtiovarainministeriön johdolla ohjataan tukipalvelujen tuotantoa siten, että palvelujen laatu on varmistettu ja todennettu. Laadun varmistuksessa ja todentamisessa sekä palvelujen järjestämistavan arvioimisessa ja ohjaamisessa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että palvelut ja niiden tuotanto on kustannustehokasta, palvelujen käyttöönottoprosessit ovat vakioituja, palvelujen toimivuus on testattu ja todennettu, palvelujen suorituskyky ja toimintavarmuus on varmistettu, palvelut ovat mahdollisimman käyttäjäystävällisiä ja esteettömiä.

Ehdotetun 2 momentin nojalla palvelutuottaja vastaisi tuottamassaan tukipalvelussa käsiteltävien tietojen tietoturvallisuudesta sekä palvelun tuottamisen edellyttämien tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta. Julkisuuslain 18 §:ssä säädetään hyvästä tiedonhallintatavasta, johon kuuluu muun muassa asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä huolehtiminen. Henkilötietolain 32 §:ssä säädetään henkilötietojen suojaamisvelvollisuudesta. Mikäli palvelutuotannossa käsitellään joko käyttäjäorganisaation tai palvelutuottajan lukuun arkaluonteisia henkilötietoja, tulee niiden suojaamisesta huolehtia säädetyllä tavalla ja tietojen käsittelyn tietoturvallisuuteen liittyvät kysymykset on selvitettävä ja otettava huomioon esimerkiksi käyttäjäorganisaation liittämässä siten kuin 15 §:n 2 momentissa säädetään.

Arkaluonteisia henkilötietoja voi tulla käsiteltäväksi esimerkiksi palveluväylässä tiedonsiirron yhteydessä sekä viestinvälityspalvelussa viestejä välitettäessä. Asiointivaltuuspalvelu käsittelee väestötietojärjestelmästä ja holhousasioiden rekisteristä henkilön toimintakelpoisuutta koskevia tietoja. Myös tunnistuspalvelun, asiointivaltuuspalvelun ja viestinvälityspalvelun käytöstä tallennetut tiedot voisivat sisältää arkaluonteisia tietoja riippuen siitä, mihin palveluihin henkilön henkilöllisyyttä, toimintakelpoisuutta tai toimivaltaa koskevia tietoja taikka viestejä on välitetty. Tietoturvallisuudesta valtioneuvoston asetuksessa (681/2010, jäljempänä tietoturvallisuusasetus) sisältyy eräitä luokiteltujen arkaluonteisten henkilörekisteriin talletettujen henkilötietojen käsittelyä koskevia velvoitteita, jotka eivät ole riippuvaisia siitä, onko tiedot säädetty salassa pidettäväksi vai ei (tietoturvallisuusasetus 13 § 1 mom, 14 § 4 k, 16 § 3 mom 19 § 3 mom ja 20 § 1 mom).

Tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta voidaan esimerkkinä mainita asiointivaltuuspalvelun toiminnallisuus. Palvelu hakee eri rekistereistä henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevia tietoja. Palvelutuottaja ei roolissaan vastaa esimerkiksi toisen viranomaisen rekisterin tietojen oikeellisuudesta, mutta vastaa siitä, että oikeat tiedot on yhdistetty oikeaan henkilöön oikealla tavalla. Erityisestä vastuusta koskien valtuutusrekisterin tietoja säädettäisiin 8 §:ssä.

Ehdotettu 3 momentti sisältäisi viittaussäännöksen viranomaisen valmiuslakiin (1552/2011), jossa säädetään viranomaisen – eli myös palvelutuottajan - varautumisvelvollisuudesta sekä valtion tietohallinnon ohjauksesta ja sähköisten palveluiden järjestämisestä poikkeusoloissa.

Ehdotettu 4 momentti sisältäisi mahdollisuuden antaa Valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista palvelujen laatua ja tietoturvallisuutta koskevista vaatimuksista.

15 §. Tietojärjestelmiä koskevat vaatimukset. Pykälä sisältäisi erityisiä säännöksiä koskien palvelutuotantoon käytettävien tietojärjestelmien tietoturvallisuutta. Periaatteessa 14 §:n 2

momenttiin sisältyvä vastuu tietojen turvallisuudesta käsittää myös palvelutuotantoon käytettävien tietojärjestelmien turvallisuuden. Ehdotetulla 15 §:llä on erityisesti haluttu korostaa tietojärjestelmiä koskevia vaatimuksia ja tietojärjestelmien liittämisen edellytyksiä, koska kyse on asioivien henkilöiden henkilötietojen – myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn kannalta merkityksellisistä palveluista. Myös käyttäjäorganisaatioiden tietojärjestelmien liittämistä on syytä säätää erikseen, ettei liittämällä vaaranneta tietojärjestelmien tai niissä käsiteltävien tietojen tietoturvaluutta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palvelutuottajan velvollisuudesta tarkoituksenmukaisin keinoin varmistua, että sen palvelun tuottamiseen käytettävä tietojärjestelmä on suunniteltu, valmistettu ja toimii tietoturvaluutta ja tietosuojaa koskevien lakien ja niiden nojalla annettujen säännösten sekä yhteentoimivuutta koskevien kansallisten määräysten mukaisesti. Varmistumisella tarkoitettaisiin sitä, että palvelutuottaja on joko itse tai ulkoisen arvioijan toimesta läpikäynyt tietoturvaluudelta, jatkuvuuden hallinnalta ja varautumiselta edellytettävät vaatimukset ja on sitoutunut täyttämään ne. Valtiovarainministeriö voisi ohjauksella vaatia palvelutuottajaa pyytämään tukipalvelulle tai sen osalle viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen arvioinnista annetun lain (1406/2011) mukaista arviointia.

Ehdotetun 2 momentin mukaan ennen käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän liittämistä yhteisen sähköisen asioinnin tukipalveluun palvelutuottaja voi edellyttää käyttäjäorganisaatiolta tukipalvelun tietoturvaluuden ja laadun varmistamiseksi tarpeellisten vaatimusten täyttämistä. Palvelutuottajan ja käyttäjäorganisaation olisi tarpeen mukaisilla ja ennalta sovitulla tietoturvaluustuomenpiteillä sekä testauksilla varmistuttava siitä, ettei liittämällä vaaranneta käyttäjäorganisaation asiointipalvelun tai henkilötietojen taikka tukipalvelun tai sen tuottamiseen käytetyn tietojärjestelmän tietoturvaluutta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että palvelutuottaja ja käyttäjäorganisaatio sitoutuvat täyttämään puolin ja toisin asianmukaiset tietoturvaluutta koskevat vaatimukset. Vaatimusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon esimerkiksi tukipalvelun tuottamiseen käytetyn tietojärjestelmän toiminnallisuutta ja tietoturvaluutta koskevat vaatimukset sekä toisaalta käyttäjäorganisaation asiointipalvelun ja henkilötietojen käsittelyn tarpeista johtuvat vastaavat vaatimukset.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojärjestelmien tietoturvaluutta koskevista vaatimuksista ja niiden täyttymisen toteamisesta sekä 2 momentissa tarkoitettua käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän liittämistä koskevista tietoturvaluustuomenpiteistä.

16 §. Häiriötilanteet ja –ilmoitukset. Pykälässä säädettäisiin tukipalvelujen tuottamiselle ja toisaalta asiointipalvelujen tuottamiselle ja muulle tukipalvelujen hyödyntämiselle tarpeellisista menettelyvaatimuksista sekä ilmoitusvelvollisuuksista vika- ja häiriötilanteissa. Pykälässä säädettäisiin sekä palvelutuottajan että käyttäjäorganisaation velvollisuuksista.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin molemminpuolinen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin asian korjaamiseksi, jos käyttäjäorganisaation tai palvelutuottajan tietojärjestelmä aiheuttaa haittaa toisen osapuolen tietojärjestelmälle, johon se on liitetty. Tarvittaessa palvelutuottaja voisi kytkeä käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän irti tukipalvelusta ja toisin päin. Irtikytkemisellä tarkoitetaan sitä, että tiedonsiirto järjestelmien välillä lopetetaan kokonaan tai osittain riippuen häiriön vakavuudesta. Irtikytkeminen voisi tulla kyseeseen niissä vakavissa häiriötilanteissa, joissa vähäisemmät toimenpiteet ja jäljempänä kuvattu ilmoitusvelvollisuus ei-

vät riitä turvaamaan tietojärjestelmien toimintaa tai tietoturvallisuutta. Häiriön poistuttua tiedonsiirto voitaisiin mahdollisten testausten jälkeen aloittaa uudelleen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan palvelutuottajan olisi viipymättä ilmoitettava käyttäjäorganisaatioille ja tukipalvelujen käyttäjille, jos sen tukipalveluun kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaloukkaus taikka muu tapahtuma, joka estää tukipalvelun toimivuuden tai häiritsee sitä olennaisesti taikka vaarantaa tietoturvallisuuden toteutumisen. Tietoturvallisuuden toteutumisen käsittäisi myös tietosuojan - eli esimerkiksi palvelussa käsiteltävien henkilötietojen suojaamisen toteutumisen. Ilmoituksessa on kerrottava häiriön tai sen uhkan arvioitu kesto sekä mahdollisuuksien mukaan käyttäjäorganisaation ja käyttäjän käytettävissä olevista suojaustoimenpiteistä. Lisäksi palvelutuottajan on ilmoitettava käyttäjäorganisaatioille ja käyttäjille häiriön tai uhkan päättymisestä. Tukipalvelujen erityisen merkittävästä roolista sähköisessä asiointissa johtuen säädettäisiin palvelutuottajalle lisäksi vastaava ilmoitusvelvollisuus myös sen tukipalveluja käyttäviä henkilöitä kohtaan. Säännös olisi tarpeen 1 momentissa tarkoitettuja tilanteita ja niiden uhkia varten, joissa on tärkeää tiedottaa käyttäjäorganisaatioita ja palveluja käyttäviä henkilöitä joko palvelun toimintaa tai tietoturvallisuutta koskevista häiriöistä ja niiden uhkista.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin 2 momenttia vastaavasti käyttäjäorganisaatiolle velvollisuus viipymättä ilmoittaa palvelutuottajalle, jos kyseisen palvelutuottajan tukipalveluun liitettyyn tietojärjestelmään kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaloukkaus taikka muu tapahtuma, joka voi vaarantaa tukipalvelun tietoturvallisuuden tai toimivuuden tai häiritä sitä olennaisesti. Ilmoituksessa on kerrottava häiriön tai uhkan sisältö, arvioitu kesto ja mahdollisuuksien mukaan suojaustoimenpiteet. Lisäksi käyttäjäorganisaation on ilmoitettava häiriön tai uhkan kohteena olevaa palvelua tuottavalle palvelutuottajalle häiriön tai uhkan päättymisestä. Säännöksessä ei 2 momentista eroavasti säädettäisi käyttäjäorganisaation velvollisuudesta tiedottaa oman asiointipalvelunsa käyttäjiä. Tämä velvollisuus jätettäisiin kunkin viranomaisen asiointipalvelua koskevan sääntelyn - tai erityissääntelyn puuttuessa – hallintolain (palveluperiaate) ja julkisuuslain (tiedottaminen) varaan.

Ehdotetun 4 momentin mukaan palvelutuottajan olisi raportoitava palvelujensa toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta säännöllisesti sekä ilmoitettava niihin liittyvistä merkittävistä poikkeamista viivytyksettä valtiovarainministeriölle tai sen osoittamalle viranomaiselle, esimerkiksi Viestintävirastolle.

17 §. Lokirekisteri. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Väestörekisterikeskukselle velvollisuus pitää lokirekisteriä 3 §:n 1 momentin 1 – 7 kohdissa tarkoitettujen palvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelystä. Lokirekisterin pitäminen mainituista palveluista olisi tarpeen henkilötietojen käsittelyn tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi, jotta voitaisiin jälkikäteen tarkistaa, ketkä ovat käsitelleet yhteisten sähköisen asiointin tukipalvelujen käytöstä tallennettuja tietoja. Lokirekisterin pito on tarpeen erityisesti esimerkiksi luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun ja laillista edustamista koskevan tiedon tarjoavan palvelun osalta, koska palvelujen käytöstä kertyy tietoa henkilökohtaisesta asioinnista. Tietoihin voi sisältyä myös arkaluonteisia henkilötietoja. Lokirekisterin pitovelvollisuutta ei olisi tarpeen kirjata erityisenä velvoitteena lakiin 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettun verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelun tai 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen muiden tukipalvelujen taikka siirtymäsäännöksessä mainittujen tukipalvelujen osalta, koska niiden tarjoaminen on joko päätymässä siirtymäajan kuluessa ja/tai ne ovat sellaisia palveluja, joiden käytöstä ei voi kertyä 3 §:n 1 momentin 1 – 7 kohdissa mainittuja palveluja vastaavalla tavalla hallinnossa asioivan

yksityisyyden suojaan liittyvää tietoa. Näiden muiden palvelujen osalta tietojen käsittelyn tietoturvallisuus voidaan jättää yleislain eli henkilötietolain - ja yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain - sääntelyn varaan.

Säännöksen mukaan lokirekisteriin olisi tallennettava tieto tietojen käsittelijästä, käsittelyn ajankohdasta sekä käsittelyn kohteena olleista järjestelmän tiedoista tai tietoryhmistä. Lisäksi tulee tallentaa tiedot tahosta, jolle palvelujen käytöstä tallennettuja tietoja on 12 §:n nojalla luovutettu. Mikäli käsittelijää koskevan tiedon tallentaminen edellyttää erillisen tietojärjestelmän käyttäjärekisterin saatavilla oloa, on tämä käyttäjärekisterikin tallennettava. Mikäli tietoluovutuksia koskevat tiedot tallennetaan eri rekisteriin tai tietojärjestelmään (tai vaikka vain paperille), on nämä asiakirjat tallennettava myös kaksi vuotta. Tarkoitus ei ole, että kaikki käsitellyt tiedot tallennettaisiin uudelleen lokirekisteriin, vaan lokirekisteriin tulisi tallentaa käsitelijän tiedonhakua koskeva tieto sillä tarkkuudella, että siitä voidaan riittävässä määrin päätellä, mitä asioita ja/tai henkilöitä koskevia tietoja käsittelijä on käsitellyt.

Pykälän 2 momentin mukaan Väestörekisterikeskuksen olisi säilytettävä lokirekisteriin tallennetut tiedot vähintään kaksi vuotta niiden tallentamisajankohtaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. Säilytysaika vastaa väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 56 §:ssä säädetyn väestötietojärjestelmän käyttöä koskevan lokirekisterin sekä tietoyhteiskuntakaaren 145 §:ssä säädetyn välitystietojen käsittelyä koskevien tietojen säilytysaikaa.

18 §. Lokirekisterin tietojen käyttö ja luovuttaminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, mihin Väestörekisterikeskus saisi käyttää lokirekisterin tietoja toiminnassaan sekä siitä, kenelle ja mihin tarkoituksiin se voisi luovuttaa tietoja. Lokirekisteristä laadittuja tilastoja ja muita lukumääräselvityksiä, joista yksittäistä käyttäjää tai käytön kohdetta koskevat tiedot eivät olisi selvitettävissä, olisi Väestörekisterikeskuksen mahdollista käyttää myös tietojen luovutusta koskevaan toimintaan ja sen kehittämiseen. Henkilöön yhdistettävissä olevien lokirekisterin tietojen käyttökohteet on ehdotetussa säännöksessä määritelty tyhjentävästi.

Pykälän 1 momentin mukaan Väestörekisterikeskus saisi käyttää lokirekisteriin tallennettuja tietoja palvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelyn seurantaan ja valvontaa sekä tietoturvallisuuden ylläpitoa varten. Tällä tarkoitettaisiin järjestelmän tietojen käytön ja suojauksen yleistä seurantaan ja valvontaa, jonka kautta huolehdittaisiin henkilötietolain 32 §:ssä mainittujen tietojen suojaamista koskevien velvoitteiden toteuttamisesta. Kysymys olisi lokirekisterin käyttötarkoitukseen ja olemassaoloon liittyvästä keskeisestä perustarpeesta ja käyttöominaisuudesta.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan VRK voisi luovuttaa lokirekisterin tietoja poliisi-, esitutkinta- ja syyttäväviranomaiselle sekä tuomioistuimelle rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä varten. Esitutkintaviranomaisia olisivat myös tullin ja rajavartiolaitoksen tutkintaa tekevät viranomaiset.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan VRK voi luovuttaa lokirekisterin tietoja tietosuojavaltuutetulle ja -lautakunnalle tietosuojan valvonnan toteuttamista varten.

Ehdotetun 2 momentin 3 kohdan mukaan VRK voi luovuttaa lokirekisterin tietoja henkilölle, jonka palvelun käytöstä tallennetut tiedot ovat olleet käsittelyn kohteena noudattaen soveltuvin osin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 12 §:n säännöksiä. Kyse

olisi henkilötietolain rekisteröidyn tarkastusoikeutta sekä julkisuuslain asianosaisen tiedonsaantioikeutta mukailevasta säännöksestä. Jokaisella on julkisuuslain 12 §:n nojalla oikeus saada tieto hänestä itsestään viranomaisen asiakirjaan sisältyvistä tiedoista julkisuuslain 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyin rajoituksin, jollei laissa toisin säädetä. Mainituissa 11 §:n 2 ja 3 momentissa rajoitetaan asianosaisen tiedonsaantioikeutta.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan VRK voisi luovuttaa palvelun käytöstä tallennettuja tietoja myös muuta yksilöityä tarkoitusta varten, jos lokirekisteristä ilmenevä tietojen käsittelijä ja henkilö, jonka palvelun käytöstä tallennetuista tiedoista käsittelyssä on ollut kysymys ovat antaneet tähän nimenomaisen suostumuksensa, ellei julkisuuslain 11 tai 12 §:stä muuta johdu. Lokirekisteri sisältää henkilötietoja sekä käsittelijästä että siitä henkilöstä, jonka tietoja tämä on käsitellyt. Henkilötietoja on oikeus käsitellä henkilön suostumuksella – tässä tapauksessa kummankin henkilön suostumuksella. Henkilöllä ei kuitenkaan voi olla oikeutta antaa suostumusta sellaisten henkilötietojen käsittelyyn, joita hänellä ei itse ole oikeutta saada julkisuuslaista johtuen.

5 luku Ohjaus ja valvonta

19 §. Yleinen ohjaus ja valvonta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiovarainministeriön tehtäväksi ohjata ehdotetussa laissa tarkoitettujen hallinnon yhteisten sähköisten tukipalvelujen järjestämistä, palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta noudattaen mitä julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetussa laissa säädetään. Valtiovarainministeriö vastaisi myös tukipalvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintätekniikan varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

VRK:n tuottaman, 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen palvelunäkymän yrityksen palvelunäkymää koskevan kokonaisuuden sisällön, rakenteen ja käytettävyyden strategisesta ohjauksesta vastaisivat valtiovarainministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä.

Työ- ja elinkeinoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1024/2007) mukaan ministeriön tehtäviin kuuluvat yritystoiminnan ja yrittäjyyden edistäminen sekä julkiset yritystuet ja yrityspalvelut. Tämän vuoksi palvelun ohjauksessa on otettava huomioon toimialan oma erityisosaaminen. Palvelunäkymän yrityksen palvelunäkymää koskeva kokonaisuus rakennetaan myös nykyisen yrityssuomi.fi -palvelun sisällön pohjalta. KEHA-keskus tuottaa yrityssuomi.fi -palvelua enintään 31.12.2017 saakka. Jatkossa tuottaja olisi VRK. Palvelunäkymän yrityksen palvelunäkymää koskevan kokonaisuuden sisällön, rakenteen ja käytettävyyden ohjauksen ja kammion on perusteltua ottaa huomioon työ- ja elinkeinoministeriön toimiala ja vastuut yritystoiminnan osalta.

20 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiovarainministeriön oikeudesta saada palvelutuottajilta riittävät ja tarvittavat tiedot palvelutuotannon ja palvelujen laadun ja kustannustehokkuuden varmistamiseksi.

6 luku Erinäiset säännökset

21 §. Tukipalvelujen kustannukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tukipalvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset katetaan valtion varoista ja palvelun käyttö on käyttäjäorganisaatiolle maksutonta. Jatkuva palvelu rahoitettaisiin keskitetysti valtion talousarviosta,

jotta kynnys käyttää yhteisiä ratkaisuja on mahdollisimman matala ja palvelujen laajasta käytöstä saatava hyöty saadaan mahdollisimman suureksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan käyttäjäorganisaatio vastaisi kuitenkin itse sille tukipalvelujen käyttöön liittymisestä sekä palvelutietovarannon ja palvelunäkymän sisältämien tietojen ylläpidon kustannuksista ellei 5 §:n 2 momentista (kunnallisten viranomaisten kustannusten korvaaminen) muuta johdu.

Ehdotetun 3 momentin mukaan viestinvälityspalvelun kautta lähetettyjen kirjeiden kustannuksista vastaisi kirjeen lähettänyt käyttäjäorganisaatio. Tämä on perusteltua viranomaisten kannustamiseksi sähköiseen asiointiin sekä siksi, että kirjepostituksesta aiheutuvia kustannuksia on haasteellista talousarviovaikutusten vuoksi siirtävä kattamaan keskitetysti.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin käyttäjäorganisaatioille velvollisuus maksaa itse tunnistuspalvelun tarjoajien kanssa solmimiinsa sopimuksiin perustuvat maksut. Säännöksellä selvennettäisiin, että esimerkiksi lopetettavan Vetuma-palvelun käytöstä siirtymäajalla tunnistuspalvelun tuottajille maksettavat maksut eivät kuuluisi keskitetyn rahoituksen piiriin.

7 luku Voimaantulo

22 §. Voimaantulo. Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, viimeistään 1.7.2016.

23 §. Tehtävien järjestämistä koskeva siirtymäsäännös. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen tehtäväksi tuottaa, tarjoaa ja ylläpitää 3 §:n 1 momentin 5 ja 8 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa tunnistamisen, allekirjoittamisen ja maksamisen kokoamis- ja hallinointipalvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017 saakka. Kyse on Vetuma-palvelusta, jonka tuotannon on tarkoitus päättyä vuoden 2017 lopussa, kun käyttäjäorganisaatiot on saatu siirrettyä uuden luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun tai 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua tunnistuspalvelun käyttäjäorganisaatioiksi.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen tehtävänä olisi tuottaa, tarjota, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa viranomaisten ja kansalaisten tai yhteisöjen välistä viestintäkanavaa ja hallinnollisten päätösten keskitettyä sähköistä toimittamispaikkaa sekä 9 §:ssä tarkoitettua rekisteriä enintään 31 päivään joulukuuta 2016 saakka. Kyse on asiointitiliä eli jatkossa viestinvälityspalvelua ja sen rekisterinpitoa koskevasta siirtymäsäännöksestä. Palvelun tuotanto siirtyisi VRK:lle viimeistään vuoden 2016 lopussa.

Pykälän 3 momentin mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa Suomi.fi -palvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Pykälän 4 momentin mukaan Verohallinnon tehtävänä olisi tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa sähköistä tunnistuspalvelua, jonka avulla viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava voi julkista tehtävää hoitessaan tunnistaa organisaation ja sitä edustavan henkilön, enintään 31 päivään joulukuuta 2016 saakka. Säännöksessä tarkoitetaan KATSO-palvelua, jonka tuotantovastuu siirtyisi VRK:lle viimeistään vuoden 2016 lopussa.

Pykälän 5 momentin mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä olisi tuottaa, tarjota, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa yrityssuomi.fi -palvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Ehdotetun 6 momentin mukaan Väestörekisterikeskuksen 4 §:n 1 momentin nojalla tuottamaa 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaista 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tahdonilmaisuihin perustuvan palvelun tarjoaminen alkaisi viimeistään 1.1.2017. Säännöksessä tarkoitettaisiin siis sähköisiin valtuutuksiin ja muihin tahdonilmaisuihin liittyvän asiointivaltuuspalvelun osan tarjoamista. Tämä palvelu käynnistyisi viimeistään vuoden 2017 alusta.

Ehdotetun 7 momentin mukaan Valtioneuvosto päättäisi tarkemmin 5 momentissa säädetyn määräajan puitteissa KEHA-keskukselta VRK:lle siirrettävistä tehtävistä ja toiminnoista sekä aikatauluista.

Pykälän 8 momentin mukaan Valtiovarainministeriö päättäisi tarkemmin 1-4 momenteissa säädettyjen määräaikojen puitteissa hallinnonalansa sisällä tapahtuvista siirroista – eli Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskukselta, Valtiokonttorilta ja verohallinnolta VRK:lle siirrettävistä tehtävistä ja toiminnoista sekä aikatauluista.

24 §. Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös. Ehdotetun 1 momentin mukaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksessa 23 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyviä tehtäviä hoitava työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyisi Väestörekisterikeskukseen virkaan valtiovarainministeriön 23 §:n 8 momentin päätöksen mukaisesti. Määräaikaisessa työsuhhteessa näissä tehtävissä oleva henkilöstö siirtyisi palvelussuhteensa keston ajaksi Väestörekisterikeskukseen määräaikaisen virkasuhteeseen.

Ehdotetun 2 momentin mukaan työntekijä saa työsuhhteessa muutoin sovellettavaa irtisanomisaikaa noudattamatta tai sen kestoajasta riippumatta irtisanoa työsopimuksen päättymään siirtopäivästä, jos hän on saanut tiedon siirrosta Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskukselta tai VRK:lta viimeistään kuukautta ennen siirtopäivää. Jos työntekijälle on annettu tieto siirrosta myöhemmin, hän saa irtisanoa työsopimuksensa päättymään siirtopäivästä tai tämän jälkeen, viimeistään kuitenkin kuukauden kuluessa saatuaan tiedon siirrosta.

Lisäksi pykälän 2 momentin mukaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksesta VRK:een siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen katsottaisiin palvelussuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena. Kysymys on esimerkiksi ennen ehdotetun lain voimaantuloa kertyneiden lomien siirtymisestä tai lomarahosta.

Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen koskien virkamieslain (750/1994) soveltamista virkasuhteessa siirtyvään henkilöstön asemaan. Suomi.fi -palvelun lakkauttamisen yhteydessä Valtiokonttorista on tarkoitus siirtää palvelun tuotantoon liittyvät virat ja niihin nimitetyt virkamiehet Väestörekisterikeskukseen virkamieslain 2 luvun nojalla. Myös KEHA-keskuksesta, yrityssuomi.fi -palvelun palvelutuotannosta on tarkoitus siirtää vastaavalla tavalla virat ja niihin nimitetyt virkamiehet Väestörekisterikeskukseen. Myös KATSO-organisaatiotunnistuspalvelun tuotantotehtävistä verohallinnosta siirtyy yksi virka ja virkamies VRK:een.

25 §. *Käyttövelvoitteen voimaantuloa koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin valtion ja kunnan viranomaisten käyttövelvoitteen siirtymäajasta. Käyttäjäorganisaation olisi otettava tukipalvelut käyttöönsä viimeistään silloin kun tukipalvelut ovat käytettävissä ja kyseistä palvelua vastaavaan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus on päättynyt.

26 §. *Sopimuksia ja muita sitoumuksia sekä vireillä olevia asioita koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän 1 momentissa säädetäisiin tehtävien ja toimintojen siirtämisen yhteydessä näihin tehtäviin ja toimintoihin liittyvien sopimusten ja sitoumusten ja niihin liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien sekä vireillä olevien asioiden siirtymisestä VRK:lle.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin erikseen tiedoksiantamista koskevien suostumusten rekisterinpitovuuteen siirtymisestä VRK:lle, kun 23 §:n 2 momentissa tarkoitettu tehtävä siirtyy sille.

1.2 Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

X §. XXXXXXXXXXXXXXXX. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin []

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hallinnon yhteisiä sähköisen asiointin palveluja koskevaan lakiehdotukseen sisältyy seuraavat asetuksenantovaltuuksia koskevat säännökset.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian hyväksymisen jälkeen, viimeistään 1.7.2016.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

[Henkilötietojen käsittely, asiointitilin suostumusrekisteri]

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvasuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. Tällä lailla luodaan puitteet järjestää julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen yhtenäinen tuotanto ja käyttö.

Tässä laissa säädetään julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista, niitä koskevista vaatimuksista niiden tuottamiseen liittyvistä tehtävistä sekä tuottamiseen liittyvästä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä. Lisäksi tässä laissa säädetään oikeudesta ja velvollisuudesta käyttää yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja sekä palvelujen käytön edellytyksistä.

Jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä, yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen tuottamisen edellyttämään henkilö- ja muiden tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä viestien ja välitystietojen käsittelyyn tietoyhteiskuntakaarta (917/2014).

Julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämisestä ja varmistamisesta säädetään julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetussa laissa (634/2011).

Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tuotannosta ja käytöstä säädetään valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetussa laissa (1226/2013).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *tukipalvelulla* 3 §:ssä tarkoitettua yhteistä sähköisen asioinnin tukipalvelua;
- 2) *palvelutuottajalla* 4 ja 23 §:ssä tarkoitettua yhteisen sähköisen asioinnin tukipalvelun tuottajaa;

3) *käyttäjäorganisaatiolla* viranomaista tai muuta 5 §:ssä tarkoitettua organisaatiota, joka käyttää yhteistä sähköisen asioinnin tukipalvelua asiointipalvelunsa tai muun sille kuuluvan tehtävän taikka sen tarjoaman palvelun toteuttamisen tukena;

4) *asiointipalvelulla* käyttäjäorganisaation vastuulla olevaa sähköisen asioinnin palvelua.

2 luku

Palvelutuotanto ja palvelujen käyttö

3 §

Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut

Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja ovat:

1) tiedonvälityskanava ja integraatiopalvelu, jonka avulla käyttäjäorganisaatiot voivat siirtää ja luovuttaa tietovarantoihinsa sisältyviä tietoja ja tarjota asiointipalveluja (kansallinen palveluväylä);

2) palvelu, joka kokoaa käyttäjäorganisaatioiden palveluja koskevia vakioituja tietoja ja tarjoaa ne keskitetysti saataville (palvelutietovaranto);

3) palvelu, jossa käyttäjä voi tarkastella palvelutietovarannon tietoja sekä tietoja, jotka hänestä taikka hänen edustamastaan luonnollisesta henkilöstä tai organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin (palvelunäkymä);

4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettun tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle siten kuin 10 §:n 3 momentissa säädetään;

5) muut sellaiset tunnistuspalvelut ja tunnistamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelut, joissa voidaan käyttää muuta tunnistusmenetelmää kuin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista;

6) asiointivaltuuspalvelu, joka 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista julkisen hallinnon tietojärjestelmistä haettujen henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevien tietojen sekä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tahdonilmaisujen perusteella tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevan tiedon siten kuin 10 §:n 4 momentissa säädetään;

7) viestinvälityspalvelu, jonka avulla käyttäjäorganisaatio ja palvelua käyttävä henkilö voivat lähettää toisilleen sähköisiä viestejä ja jota hyödyntäen käyttäjäorganisaatio voi antaa asiakirjan tiedoksi sähköisesti tai postitse;

8) verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu, joka mahdollistaa verkkomaksujen maksamisen käyttäjäorganisaatiolle;

Yhteisiin sähköisen asioinnin tukipalveluihin kuuluvat myös sellaiset muut hallinnon yleiseen käyttöön tarkoitettut palvelut, joiden tuottamisen valtiovarainministeriö määrää sen hallinnonalalla toimivan viranomaisen tehtäväksi ja joiden tuottamisessa ei käytetä julkista valtaa.

4 §

Tukipalvelujen palvelutuottajat

Väestörekisterikeskus tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 1 – 7 kohdissa tarkoitettuja tukipalveluja.

Valtiokonttori tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua tukipalvelua.

Palvelutuottaja voi tuottaa ja kehittää myös tukipalveluihinsa liittyviä projekti- ja asiantuntijapalveluja.

5 §

Tukipalvelujen käyttö

Valtion virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten on käytettävä tukipalveluja, ellei organisaation ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvasuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua.

Kunnallisten viranomaisten on niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä käytettävä tukipalveluja, ellei viranomaisen ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvasuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua. Kunnalliset viranomaiset voivat käyttää palveluja myös muissa tehtävissään.

Muut viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta ja valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot sekä muut julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yhteisöt voivat käyttää kaikkia tukipalveluja niiden hoitaessa julkista tehtävää.

Muut kuin edellä 3 momentissa mainitut julkista hallinto- ja palvelutehtävää hoitavat yksityiset yhteisöt voivat käyttää palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjotakseen palvelujaan sellaisille henkilöille, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä. Muut kuin viranomaiset eivät kuitenkaan voi käyttää 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdissa tarkoitettuja tunnistuspalveluja.

Kansallista palveluväylää voidaan käyttää tietojen siirtoon myös viranomaisten ja yksityisten yhteisöjen tietojärjestelmien ja asiointipalvelujen välillä. Yksityiset yhteisöt voivat tarjota palvelutietojaan saataville palvelutietovarannossa vastaavin edellytyksin kuin julkisen hallinnon toimijat. Tukipalvelujen käyttöön veloitetun käyttäjäorganisaation on tarjottava palvelujaan koskevat tiedot saataville palvelutietovarantoon. Jos julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavan muun kuin viranomaisen tiedot kuvataan palvelutietovarantoon, vastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettu, toimintaa ohjaava tai valvova viranomaisen tietojen kuvaamisesta. Palvelunäkymän käyttö edellyttää käyttäjäorganisaation rekistereihin merkittyjen tietojen tarjoamista tietojen kohteen tai tämän toimivaltaisen edustajan saataville palvelunäkymässä.

Valtiovarainministeriö päättää 1 ja 2 momentissa tarkoitettua käyttövelvollisuudesta, mikäli käyttövelvollisuuden olemassaolo tai laajuus on epäselvä.

3 luku

Henkilö- ja muiden tietojen käsittely palvelutuotannossa

6 §

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Väestörekisterikeskuksella on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä teknisen käyttöyhteyden avulla seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja siten kuin tietojen käsittelystä tässä luvussa säädetään:

1) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetusta väestötietojärjestelmästä henkilön nimeä, henkilötunnusta, sähköistä asiointitunnusta, kansalaisuutta, turvakieltoa, asiointikieltä, äidinkieltä kuolinpäivää, edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontavaltuutusta ja lapsen huoltoa koskevia tietoja sekä yhteystietoja;

2) holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitetusta holhousasioiden rekisteristä henkilön edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista ja edunvalvontavaltuutusta koskevia tietoja;

3) yhdistyslaissa (503/1989) tarkoitetusta yhdistysrekisteristä yhdistystoimintaa ja yhdistysten vastuuhenkilöitä koskevat tietoja;

4) kaupparekisterilaissa (129/1979) tarkoitetusta kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitetusta yhteisötietojärjestelmästä elinkeinotoimintaa harjoittavia ja niiden vastuuhenkilöitä koskevia tietoja;

5) säätiölaissa (109/1930) tarkoitetusta säätiörekisteristä säätiöitä ja säätiön vastuuhenkilöitä koskevia tietoja;

Tässä pykälässä tarkoitettua tietojärjestelmää pitävä rekisterinpitäjä vastaa rekisterinsä tietojen käsittelystä siten kuin siitä erikseen säädetään.

7 §

Valtuutusten ja muiden tahdonilmaisujen rekisteröinti

Väestörekisterikeskus pitää asiointivaltuuspalvelun tarjoamiseksi rekisteriä luonnollisten henkilöiden tai yhteisöjen puolesta annetuista asioista koskevista valtuutuksista ja muista tahdonilmaisista. Väestörekisterikeskus voi asiointivaltuuspalvelun tarjoamisessa välittää myös muiden viranomaisten tallentamia valtuutusta ja muita tahdonilmaisuja koskevia tietoja, jos näitä tietoja tallentava viranomais on antanut Väestörekisterikeskukselle luvan tietojen välittämiseen eikä toiminta vaaranna asiointivaltuuspalvelussa välitettävien tietojen luotettavuutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun tahdonilmaisun rekisteröiminen edellyttää, että tahdonilmaisun antaja tunnistetaan luotettavasti luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua käyttäen tai muulla sellaisella tunnistusmenetelmällä, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Lisäksi tahdonilmaisun rekisteröiminen edellyttää, että Väestörekisterikeskus pystyy varmistamaan henkilön toimintakelpoisuuden ja tarvittaessa toimivallan 6 §:ssä tai 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin.

Väestörekisterikeskus hyväksyy valtiovarainministeriötä sekä Viestintävirastoa kuultuaan 2 momentissa tarkoitettuihin muut tunnistusmenetelmät kuin luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun. Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava siitä, että hyväksytyjen menetelmien käyttöä koskevat tiedot ovat maksutta saatavissa yleisen tietoverkon kautta.

Väestörekisterikeskuksen on huolehdittava tallennetun tahdonilmaisun sisällön eheydestä ja että tahdonilmaisun hyväksymistä ja sitä edeltävää henkilön tunnistamista koskeva tieto pystytään yhdistämään tahdonilmaisun sisältöön.

8 §

Vastuu tahdonilmaisujen rekisteröinnistä ja niiden sisällön eheydestä

Valtio on velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut 7 §:n 1 momentissa tarkoitettun, Väestörekisterikeskuksen ylläpitämän rekisterin virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta. Valtio on lisäksi velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut mainittuun rekisteriin tallennettuun tahdonilmaisuuun vilpittömässä mielessä luottaneelle sekä sille, jonka henkilöllisyyttä on väärinkäytetty siitä, että tahdonilmaisun on oikeudettomasti antanut joku muu kuin sen antajaksi tunnistettu.

Valtio ei tämän lain nojalla vastaa vahingosta, joka on aiheutunut siitä, että 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua tahdonilmaisua ei ole voitu antaa tai rekisteriä muutoin käyttää kaikissa tilanteissa taikka vahingosta, joka on aiheutunut siitä, että 6 §:ssä tarkoitettu rekisteristä tarkistettu tieto on ollut virheellinen tai puutteellinen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun korvauksensaajan oikeus saada sopimuksen tai muun perusteen nojalla vahingonkorvausta siirtyy valtiolle siltä osin kuin se maksaa korvausta. Valtio voi nostaa takautumisvaatimusta koskevan kanteen käsiteltäväksi samassa oikeudenkäynnissä, jossa siltä vaaditaan korvausta. Väestörekisterikeskus myöntää ja suorittaa korvauksen sekä edustaa valtiota vahingonkorvausta ja takautumisoikeutta koskevassa asiassa.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, valtuutukseen sovelletaan mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/1929) säädetään ja vahingonkorvaukseen mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

9 §

Tiedoksiantomenettelyä koskevan suostumus

Väestörekisterikeskus pitää viestinvälityspalvelun tarjoamiseksi rekisteriä hallinnossa asioiden palvelussa antamista hallintoasian tiedoksiantomenettelyä koskevista suostumuksista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen suostumusten rekisteröimisessä noudatetaan mitä 7 §:n 2 ja 4 momentissa on säädetty valtuutusten ja muiden tahdonilmaisujen rekisteröimisessä noudatettavasta menettelystä.

Viranomainen voi antaa asiakirjan tiedoksi 1 momentissa mainitun suostumuksen mukaisesti, ellei sen tietoon ole hallintolakiin tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin taikka muuhun lakiin perustuen tullut, että tiedoksianto tulee toimittaa toisin.

10 §

Tietojen käsittely palvelutuotannossa

Väestörekisterikeskuksella on oikeus käsitellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilö- ja muita tietoja sen vastuulle 4 §:n 1 momentin mukaan kuuluvien tukipalvelujen tuottamiseksi, tarjoamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Palvelutuottajalla on oikeus käsitellä sen vastuulle 4 §:n tai 23 §:n mukaan kuuluvan tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja siinä määrin ja niin kauan kuin se on välttämätöntä tietojenkäsittelyn todentamiseksi taikka muutoin sen vastuulle kuuluvan tukipalvelun tuottamiseksi, tarjoamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi sekä toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta huolehtimiseksi.

Väestörekisterikeskuksella on oikeus 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettun luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun tarjoamisen yhteydessä luovuttaa henkilön käyttämää asiointipalvelua ylläpitävälle käyttäjäorganisaatiolle henkilön nimeä, henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskeva tieto, mikäli käyttäjäorganisaatiolla on lain perusteella oikeus käsitellä edellä tarkoitettuja tietoja.

Väestörekisterikeskuksella on asiointivaltuuspalvelun tarjoamisen yhteydessä oikeus 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuista julkisen hallinnon tietojärjestelmistä haettujen henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa koskevien tietojen sekä 7 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämänsä valtuutuksia ja tahdonilmaisuja koskevan rekisterin perusteella koostaa ja luovuttaa käyttäjäorganisaatiolle välttämättömät tiedot toimintakelpoisuuden rajoituksen tai toimivaltuuden toteuttamiseksi. Näiden tietojen luovuttaminen sekä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen muun viranomaisen tallentamien tietojen välittäminen käyttäjäorganisaatiolle edellyttää lisäksi, että tieto on asioinnin yhteydessä tarpeen toimintakelpoisuuden tai toimivaltuuden osoittamiseksi.

Väestörekisterikeskuksella on oikeus viestinvälityspalvelun tarjoamisen yhteydessä luovuttaa käyttäjäorganisaatiolle 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua rekisteristä tiedoksiantamisen suorittamiseksi välttämättömät tiedot sekä viestinvälityspalvelun avulla tapahtuneen tiedoksiantamisen todentamiseksi tarpeelliset tiedot.

11 §

Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen säilyttäminen

Väestörekisterikeskuksen on 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun osalta säilytettävä tunnistustapahtuman todentamiseksi tarpeelliset tiedot viisi vuotta tunnistustapahtumaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Väestörekisterikeskuksen on säilytettävä 7 §:n 1 momentin nojalla ylläpitämänsä rekisterin tiedot sekä rekisterin tietojenkäsittelyn todentamiseksi tarpeelliset tiedot sekä asiointivaltuuspalveluun tehtyjä kyselyjä ja niihin annettuja vastauksia koskevat tiedot, ellei käyttäjäorganisaation säilytysvelvollisuudesta muuta johdu.

Väestörekisterikeskuksen on viestinvälityspalvelun osalta säilytettävä 9 §:n 1 momentin mukaisen rekisterin tiedot sekä rekisterin tietojenkäsittelyn ja tiedoksiantamisen oikeellisuuden todentamiseksi tarpeelliset tiedot, ellei käyttäjäorganisaation säilytysvelvollisuudesta muuta johdu.

Tietojen säilyttämisestä on lisäksi voimassa, mitä asiakirjojen säilyttämisestä on erikseen säädetty arkistolaisissa (831/1994) sekä sen nojalla annetuissa asetuksissa ja määräyksissä.

12 §

Palvelutuotannossa käsiteltävien tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi mitä 10 §:n 3 - 5 momentissa säädetään palvelutuottaja voi luovuttaa tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja sille käyttäjäorganisaatiolle, jonka asiointipalvelun käytön tai muun asioinnin yhteydessä tiedot on tallennettu tai joka on ollut viestinvälityspalvelun avulla välitetyn viestinnän toisena osapuolena, mikäli käyttäjäorganisaatio tarvitsee tietoja:

1) asiointipalvelunsa toimivuuden varmistamista ja parantamista tai asiointia koskevien ongelmien selvittämistä varten;

2) asioinnin yhteydessä tapahtuneen tietojen käsittelyn todentamiseksi.

Palvelutuottaja voi lisäksi luovuttaa tukipalvelun käytöstä tallennettuja tietoja:

1) poliisi-, esitutkinta- ja syyttäväviranomaiselle sekä tuomioistuimelle rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä varten;

2) tietosuojavaltuutetulle ja -lautakunnalle tietosuojan valvonnan toteuttamista varten;

3) henkilölle, jonka palvelun käytöstä tiedot on tallennettu noudattaen soveltuvin osin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 12 §:n säännöksiä;

4) muuta yksilöityä tarkoitusta varten, jos henkilö, jonka palvelun käytöstä tiedot on tallennettu, on antanut tähän nimenomaisen suostumuksensa, ellei julkisuuslain 11 tai 12 §:stä muuta johdu.

13 §

Tietojen käsittely käyttäjäorganisaatioissa

Käyttäjäorganisaatio vastaa pitämänsä rekisterin tietojen käsittelystä siten kuin siitä erikseen säädetään.

Käyttäjäorganisaatiolla on oikeus tarjota palvelunäkymään tunnistautuneelle henkilölle häntä tai hänen edustamansa yhteisön asiointia koskevia henkilö- ja muita tietoja palvelunäkymää käyttäen, jollei laissa toisin säädetä. Palvelunäkymässä näytettävät tiedot haetaan käyttäjäorganisaation rekisteristä palvelunäkymään henkilötunnuksella tai muulla yksilöivällä tunnuksetta teknistä käyttöyhteyttä hyödyntäen.

Käyttäjäorganisaation on välittömästi hävitettävä palvelunäkymästä sen tietojärjestelmään tullut henkilötunnusta tai muuta yksilöivää tunnusta koskeva tieto, mikäli sillä ei ole oikeutta käsitellä kyseistä tietoa.

Käyttäjäorganisaatio vastaa palvelutietovarantoon saataville tuomiensa tietojen oikeellisuudesta.

4 luku

Tukipalveluja ja niiden käyttöä koskevat vaatimukset

14 §

Tukipalvelujen laatu- ja tietoturvaluusvaatimukset

Palvelutuottaja vastaa tuottamansa tukipalvelun kustannustehokkuudesta sekä siitä, että palvelu on käyttötarkoitukseensa yleisesti soveltuva, suorituskykyinen, toimintavarma sekä mahdollisimman käyttäjäystävällinen ja esteetön. Palvelutuottajan on tukipalvelun toteuttamisessa noudatettava valtion tietohallinnon kokonaisarkkitehtuuria ja yhteentoimivuuden kuvauksia ja määräytyksiä.

Palvelutuottaja vastaa tuottamassaan tukipalvelussa käsiteltävien tietojen tietoturvaluudesta sekä tukipalvelun tuottamisen edellyttämien tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta.

Palvelutuottajan varautumisvelvollisuudesta ja valtion tietohallinnon ohjauksesta sekä sähköisten palveluiden järjestämisestä poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa (1552/2011).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista tukipalvelujen laatua ja tietoturvaluutta koskevista vaatimuksista.

15 §

Tietojärjestelmiä koskevat vaatimukset

Palvelutuottajan on tarkoituksenmukaisin keinoin varmistettava, että sen tukipalvelun tuottamiseen käytettävä tietojärjestelmä on suunniteltu, valmistettu ja toimii tietoturvaluutta ja

tietosuojaa koskevien lakien ja niiden nojalla annettujen säännösten sekä yhteentoimivuutta koskevien kansallisten määräysten mukaisesti.

Ennen käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän liittämistä tukipalveluun palvelutuottaja voi edellyttää käyttäjäorganisaatiolta tukipalvelun tietoturvallisuuden ja laadun varmistamiseksi tarpeellisten vaatimusten täyttämistä. Palvelutuottajan ja käyttäjäorganisaation on tarpeen mukaisilla ja ennalta sovituilla tietoturvaluustoimenpiteillä sekä testauksilla varmistuttava siitä, ettei liittämällä vaaranneta käyttäjäorganisaation asiointipalvelun tai henkilötietojen taikka tukipalvelun tai niiden tuottamiseen käytetyn tietojärjestelmän tietoturvallisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojärjestelmien tietoturvallisuutta koskevista vaatimuksista ja niiden täyttymisen toteamisesta sekä 2 momentissa tarkoitettua käyttäjäorganisaation tietojärjestelmän liittämistä koskevista tietoturvaluustoimenpiteistä.

16 §

Häiriötilanteet ja -ilmoitukset

Jos palvelutuottajan tukipalvelun tuottamiseen käytetty tietojärjestelmä tai käyttäjäorganisaation tukipalveluun liitetty tietojärjestelmä aiheuttaa haittaa tukipalveluun käytetyn tai siihen liitetyn tietojärjestelmän toiminnalle tai tietoturvallisuudelle, on haittaa aiheuttavasta tietojärjestelmästä vastaavan tahon välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Tarvittaessa palvelutuottaja tai käyttäjäorganisaatio voi kytkeä tietojärjestelmänsä irti toisen ylläpitämästä järjestelmästä.

Palvelutuottajan on viipymättä ilmoitettava sen tukipalveluja käyttäville käyttäjäorganisaatioille sekä tukipalvelujen käyttäjille, jos sen tukipalveluun kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaloukkaus taikka muu tapahtuma, joka estää tukipalvelun toimivuuden tai häiritsee sitä olennaisesti taikka vaarantaa tietoturvallisuuden toteutumisen. Ilmoituksessa on kerrottava häiriön tai sen uhkan arvioitu kesto sekä mahdollisuuksien mukaan käyttäjäorganisaation ja tukipalvelun käyttäjän käytävissä olevista suojaustoimenpiteistä. Lisäksi palvelutuottajan on ilmoitettava käyttäjäorganisaatioille ja tukipalvelun käyttäjille häiriön tai uhkan päättymisestä.

Käyttäjäorganisaation on viipymättä ilmoitettava palvelutuottajalle, jos kyseisen palvelutuottajan tukipalveluun liitettyyn käyttäjäorganisaation tietojärjestelmään kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaloukkaus taikka muu tapahtuma, joka voi vaarantaa tukipalvelun tietoturvallisuuden tai toimivuuden tai häiritä sitä olennaisesti. Ilmoituksessa on kerrottava häiriön tai uhkan sisältö, arvioitu kesto ja mahdollisuuksien mukaan suojaustoimenpiteet. Lisäksi käyttäjäorganisaation on ilmoitettava häiriön tai uhkan kohteena olevaa tukipalvelua tuottavalle palvelutuottajalle häiriön tai uhkan päättymisestä.

Palvelutuottajan on raportoitava tukipalvelujensa toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta säännöllisesti sekä ilmoitettava niihin liittyvistä merkittävästä poikkeamista viivytyksettä valtiovarainministeriölle tai sen osoittamalle viranomaiselle.

17 §

Lokirekisteri

Väestörekisterikeskuksen on tietojen käsittelyn laillisuuden varmistamiseksi pidettävä lokirekisteriä 3 §:n 1 momentin 1 – 7 kohdissa tarkoitettujen tukipalvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelystä. Lokirekisteriin on tallennettava tieto tietojen käsittelijästä, käsittelyn

ajankohdasta sekä käsittelyn kohteena olleista järjestelmän tiedoista tai tietoryhmistä. Lisäksi tulee tallentaa tiedot tahosta, jolle tiedot on luovutettu 12 §:n nojalla.

Väestörekisterikeskuksen on säilytettävä lokirekisteriin tallennetut tiedot vähintään kaksi vuotta niiden tallentamisajankohtaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

18 §

Lokirekisterin tietojen käyttö ja luovuttaminen

Väestörekisterikeskus saa käyttää lokirekisteriin tallennettuja tietoja tukipalvelujen käytöstä tallennettujen tietojen käsittelyn seurantaan ja valvontaa sekä tietoturvallisuuden ylläpitoa varten.

Väestörekisterikeskus voi luovuttaa lokirekisteriin talletettuja tietoja:

- 1) poliisi-, esitutkinta- ja syyttäviviranomaiselle sekä tuomioistuimelle rikoksen ehkäisemistä ja selvittämistä varten;
- 2) tietosuojavaltuutetulle ja -lautakunnalle tietosuojan valvonnan toteuttamista varten;
- 3) sille henkilölle, jonka palvelun käytöstä tallennetut tiedot ovat olleet käsittelyn kohteina noudattaen soveltuvin osin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 ja 12 §:n säännöksiä;
- 4) muuta yksilöityä tarkoitusta varten, jos lokirekisteristä ilmenevä tietojen käsittelijä ja henkilö, jonka palvelun käytöstä tallennetuista tiedoista käsittelyssä on ollut kysymys ovat antaneet tähän nimenomaisen suostumuksensa, ellei julkisuuslain 11 tai 12 §:stä muuta johdu.

5 luku

Ohjaus ja valvonta

19 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Valtiovarainministeriön tehtävänä on ohjata tässä laissa tarkoitettujen hallinnon yhteisten sähköisten tukipalvelujen järjestämistä, palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta noudattaen mitä julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetussa laissa säädetään. Valtiovarainministeriö vastaa hallinnon yhteisten sähköisten tukipalvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintäteknisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta.

Väestörekisterikeskuksen tuottaman, 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun palvelunäkymän yrityksen palvelunäkymää koskevan kokonaisuuden sisällön, rakenteen ja käytettävyyden strategisesta ohjauksesta vastaavat valtiovarainministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä.

20 §

Tiedonsaantioikeus

Palvelutuotannon ja palvelujen laadun ja kustannustehokkuuden varmistamiseksi valtiovarainministeriöllä on oikeus saada riittävät ja tarvittavat tiedot palvelutuottajilta.

6 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Tukipalvelujen kustannukset

Tukipalvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset katetaan valtion varoista ja palvelun käyttö on käyttäjäorganisaatiolle maksutonta.

Käyttäjäorganisaatio vastaa itse sille tukipalvelujen käyttöön liittymisestä sekä palvelutietovarannon ja palvelunäkymän sisältämien tietojen ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista ellei 5 §:n 2 momentista muuta johdu.

Viestinvälityspalvelun käyttäjäorganisaation puolesta lähettämien kirjeiden kustannuksista vastaa käyttäjäorganisaatio.

Käyttäjäorganisaatio vastaa itse vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain mukaisten tunnistuspalveluntarjoajien kanssa solmimiinsa tunnistamispalvelun tarjoamista koskeviin sopimuksiin perustuvista maksuista.

7 luku

Voimaantulo

22 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä xxxxxkuuta 201x.

23 §

Tehtävien järjestämistä koskeva siirtymäsäännös

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus tuottaa, tarjoaa ja ylläpitää 3 §:n 1 momentin 5 ja 8 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa tunnistamisen, allekirjoittamisen ja maksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa viranomaisten ja kansalaisten tai yhteisöjen välistä viestintäkanavaa ja hallinnollisten päätösten keskitettyä sähköistä toimittamispaikkaa sekä 9 §:ssä tarkoitettua rekisteriä enintään 31 päivään joulukuuta 2016 saakka.

Valtiokonttori tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa Suomi.fi –palvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Verohallinto tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa sähköistä tunnistuspalvelua, jonka avulla viranomainen tai muu jul-

kista tehtävää hoitava voi julkista tehtävää hoitaessaan tunnistaa organisaation ja sitä edustavan henkilön, enintään 31 päivään joulukuuta 2016 saakka.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin kuuluvaa yrityssuomi.fi –palvelua enintään 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Väestörekisterikeskuksen 4 §:n 1 momentin nojalla tuottamaa 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaista 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tahdonilmaisuihin perustuvan palvelun tarjoaminen alkaa viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2017.

Valtioneuvosto päättää tarkemmin 5 momentissa säädetyn määräajan puitteissa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta Väestörekisterikeskukselle siirrettävistä tehtävistä ja toiminnoista sekä aikatauluista.

Valtiovarainministeriö päättää tarkemmin 1-4 momenteissa säädettyjen määräaikaisten puitteissa Väestörekisterikeskukselle siirrettävistä tehtävistä ja toiminnoista sekä aikatauluista.

24 §

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksessa 23 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyviä tehtäviä hoitava työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyy Väestörekisterikeskukseen virkaan valtiovarainministeriön 23 §:n 8 momentin päätöksen mukaisesti. Määräaikaisessa työsuhteessa näissä tehtävissä oleva henkilöstö siirtyy palvelussuhteensa keston ajaksi Väestörekisterikeskukseen määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Työntekijä saa työsuhteessa muutoin sovellettavaa irtisanomisaikaa noudattamatta tai sen kestoajasta riippumatta irtisanoa työsopimuksen päättymään siirtopäivästä, jos hän on saanut tiedon siirrosta Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskukselta tai Väestörekisterikeskukselta viimeistään kuukautta ennen siirtopäivää. Jos työntekijälle on annettu tieto siirrosta myöhemmin, hän saa irtisanoa työsopimuksensa päättymään siirtopäivästä tai tämän jälkeen, viimeistään kuitenkin kuukauden kuluessa saatuaan tiedon siirrosta. Siirtyvien henkilöiden palvelussuhteen katsotaan palvelussuhde-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen valtiolla yhdenjaksoisena.

Edellä 23 §:n 3 – 5 momentissa tarkoitettuja siirrettäviä tehtäviä virkasuhteessa hoitavan henkilöstön asemasta säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 2 luvussa.

25 §

Käyttövelvoitteen voimaantuloa koskeva siirtymäsäännös

Edellä 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen käyttäjäorganisaation on otettava tukipalvelut käyttöönsä viimeistään silloin kun tukipalvelut ovat käytettävissä ja kyseistä palvelua vastaan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus on päättynyt.

26 §

Sopimuksia ja muita sitoumuksia sekä vireillä olevia asioita koskeva siirtymäsäännös

Tehtävien ja toimintojen siirtyessä Väestörekisterikeskukselle siirtyvät Väestörekisterikeskukselle näihin tehtäviin ja toimintoihin liittyvät sopimukset ja sitoumukset ja niihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä vireillä olevat asiat.

Edellä 9 §:ssä säädetyn rekisterin rekisterinpitovastuu siirtyy Väestörekisterikeskukselle, kun 23 §:n 2 momentissa tarkoitettu tehtävä siirtyy sille.

2.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain
(1226/2013) xxx
muutetaan xxx
lisätään xxx